

EZEQUIEL

Sacerdote sfamilia ya' Ezequiel ti', sacerdotepax ya'; sk'ahol ya' Buzi sacerdote yeh ya'. Yinh capítulo 1, ch'apni yinh 3, hat ayayoj tzet xuh yilaxtoj yet konhob' ya' chejab'lomal b'et Babilonia, ha' tu' xawten Komam ya', yuh yok ya' profetahil, kat yalni ya' stzoti' Komam tet heb' ya' israelita ch'ehayoj sti' ha' niman Quebar yet Babilonia.

Yinh capítulo 4, ch'apni yinh 24, hat ayayoj tzet xuh yalnik'oj ya' Ezequiel ti' stzoti' Komam tet heb' ya' israelita, yet maxhto ch'ilaxtoj heb' ya' chejab'lomal. Chalk'oj ya' ta xhtanhtzelaxojkaniloj konhob' Jerusalén, haxkam xpohiltoj sb'ah yinh Komam Yahveh, x'ok shaq'enoj komon dios, xpotx'wahi b'oj tx'ihal smul xakankoj tet Komam. Yuxin chub' Komam tzet yetwanoy ay yunuj yinh heb' ya'.

Yinh capítulo 25 ch'apni yinh 32, hat ayayoj tzet xuh yul stzoti' Komam tet ya' Ezequiel yib'anhiloy hej konhob' aykoj shoyanil Israel. X'oknikoj hej konhob' tu' yuh Komam, yunhe ya'ni ya' ek'oj ya' yanma skonhob', yaja' ichamta konhob' tu', xpalk'on ya'ni ek'oj ya' yanma konhob' Israel, xlolo'nhenkanh sb'ah, yuxin chal Komam ta yilal yek'ojpax ya' yanma.

Yinh capítulo 33 ch'apni yinh 39, hat ayayoj tzet chuh yahoj Israel hunekxa. Xal ya' tzoti' ch'a'ni skawxob'al sk'ul konhob', xalni ya' ta toxa xhkol-laxoj, kat syamb'alaxojkoj haka' syamb'ankoj

ya' tanhehom kaneluh nixhtej skaneluh, kat yinitoj ya' skaneluh b'ay cha' xewoj, (34:15).

Xalpax ya' tet heb' ya' ta xhelmohojtoj sq'inal heb' ya', kat stx'ahtx'elaxoj heb' ya' yinh ha' ha' kaw saj; xtx'ahlaxojiloj hej skistalil aykoj yinh heb' ya', kat yak'nhelaxojiloj yanma heb' ya' b'oj yespíritu heb' ya'; xhel-laxojtoj yanma heb' ya' kawxanhe pech'po haka' ch'en ch'en, kat spiq'inhb'ojiloj, (36:25-27).

Yinh capítulo 40, ch'apni yinh 48, hat ayayoj tzet xul tet ya' Ezequiel yinh tzetet xhto ek'ojtoj, ta xhwatx'elaxojkanh Yatut Komam hunekxa, kat shaq'enoj heb' ya' Komam Dios b'et tu'.

Xyeh Komam Dios sq'aq'al smay tet ya' Ezequiel

1 ¹ Yinh sho' tz'ayik yet skanh x'ahaw, yet 30 hab'il hinxa han, yet ayinkoj xol anma ib'iltoj chejab'lomal b'et Babilonia, b'ay sti' ha' niman Quebar han, ha' tu' xshajnitoy sb'ah satkanh, xyeni Komam Dios hunq'ahan tzetet wila' han. ²Howeb'xa hab'il yilaxtoj ya' rey Joaquín chejab'lomal, yinh sho' tz'ayik yet x'ahaw.

³ Ha' tu' xul stzoti' Komam Yahveh tet ya' Ezequiel sacerdote sk'ahol ya' Buzi, b'ay stx'otx' heb' naj caldeo, sti' ha' niman Quebar. Kaw ay yip xuh yanikoj Komam Yahveh sq'ab' yib'anh ya' b'et tu'.

⁴ Haktu' xuh wilni stit hune' niman kaq'e' nhab' b'oj hune' niman moyan yetk'ulal norte han, tzejlaxanhe yah k'uh xol moyan tu', kaw ch'elwankanoj. Xol q'a' q'a' tu' aykoj hune' tzet xhjepjonkanoj haka' ch'en bronce. ⁵ Xol q'a' q'a' tu' xwil yechel kanhwanh tzet, etza lahan yilot b'oj anma han. ⁶ Kanheb'taj

sxik', yok kanheb'taj sat hunun. ⁷ Kaw tohol yekoj sb'ul, lahan sxachitoj yisk'aj b'oj no' tzeh wakax, kaw xhjepjonkanoj haka' ch'en bronze kaw k'ul yeh swatx'eb'anil. ⁸ Yalanh skanheb'al sxik' aykoj sq'ab' haka' anma; kanheb'taj sxik' yok kanheb'taj sat hunun. ⁹ Schache sb'ah hunun sxik' tu'. Mach xht'anxitoj yinhtaj, stohnhetik'a satajil yet xhb'elwi haxkam kanheb' sat. ¹⁰ Hakti' yilot sat: Sat anma yilot hune' sat aykoj satajil, sat b'alam yilot sat aykoj yinh swatx', sat no' buey yilot sat aykoj yinh smek, sat no' t'iw yilot sat ayik'toj yinhtaj. ¹¹ Haktu' yilot hej sat.^a Lehankanh sxik' hunq'ahan tu'. Kab' schache sb'ah, yok kab'xa sxik' xhmajchentoj snimanil. ¹² Satajil xhb'elwi. B'aytik'a chal espíritu, hat xhka stohi, mach xht'anxitoj yinhtaj haxkam kanheb' sat. ¹³ Lahan yilot hunq'ahan tu' b'oj tzaq'a' kajxanche nhatxnho. Kochenhe antorcha tzujlinaj q'a' yinh, nanan-nhe b'ay xhka yek'i. Xhjepjonkanoj q'a' q'a' yinh, tzejoxanche yay kayompah xol q'a' q'a'. ¹⁴ Kaw anhe ch'ek' hunq'ahan haka' anma tu', lahan yanhehal yek' b'oj k'uh. ¹⁵ Yet ayinkoj wilni hunq'ahan haka' anma tu' han, xwilni kanheb' setsel ayayoj sat tx'otx' tx'otx' sq'axepal hunun han. ¹⁶ Haka' yilot ch'en crisólito haktu' yilot hunq'ahan setsel tu'; lahan-nhetik'a yilot skanheb'al. Kochenhe yultik'a hune' ayiktoj hune'xa. ¹⁷ Tzan-nhetik'a b'ay xhka stohi, mach xht'anxixi yinhtaj haxkam kanheb'taj sat. ¹⁸ Aykoj sllantahil kanheb' setsel tu', kaw nimejal yekanojkanh, kaw

^a1:11 *hej sat* Ay hej payat hum ch'alni: hej sxik'. Mach xhb'ina sat ti' yinh griego.

xiwkilal yilot, nohnajkankoj nixhtej ch'en^b kaw stz'ilo shoyanil. ¹⁹ Yet xhb'elwi hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu', xhb'elwipax hej setsel tu' yinh; yet ch'ah xol kaq'e', ch'ahpax hej setsel tu' yinh. ²⁰ B'aytik'a chal espíritu ta xhtohi, hat xhtoh hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu'. Kat yahpax hej setsel tu' yinh, haxkam aykoj yespíritu yinh setsel tu'. ²¹ Yet ch'ek' hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu', tzujan hej setsel tu' yinh; yet xhlinhb'an sb'ah, kat slinhb'anpax sb'ah hej setsel tu'. Yet ch'ah xol kaq'e' kat yahpax hej setsel tu' yinh, haxkam aykoj yespíritu yinh hej setsel tu'.

²² Yib'anh hej swi' hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu' ayatoj hune' haka' satkanh lahan stz'ilo b'oj ch'en cristal kaw k'ulch'an. ²³ Yalanh hune' haka' satkanh tu', hat lehantoj sxik', schache sb'ah sxik'; aypax kab'xa sxik' hej hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu' xhmajchentoj snimanil. ²⁴ Xwab'epax tzet chute sxik' hunq'ahan tu' han yet ch'ek'i, lahan swahcha b'oj ha' ha' ch'ib'najkanh, lahan b'oj yul snuq' YA' Shaddai Sunil Chuh Yuh, lahan b'oj haka' sxaycha anma maka haka' yet ch'ek' heb' naj soldado. Yet xhkan linhnoj hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu' kat yinihayoj sxik'. ²⁵ Yet linhan hunq'ahan tu', yet ib'ilayoj sxik' yuh, x'ab'elax hune' yul nuq'e yib'anh hune' haka' satkanh ayatoj yib'anh swi' hej hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu'. ²⁶ Yib'anh hune' haka' satkanh tu' xwil hune' haka' tz'onhob'al watx'eb'il yinh ch'en zafiro han, yul hune' haka' tz'onhob'al tu' tz'onhanayoj hune' mak kochenhe anma yilot. ²⁷ Xwilni hune' tzet kaw

---

^b1:18 *nixhtej ch'en* B'aq'sate yeyoj yinh hebreo.

ch'elwan haka' sjepton ch'en bronce aykoj q'a' q'a' shoyanil han, hat ch'ichitoj yinh yiktaj kat yahapnoj yinh swi'; wal xhtit yinh yiktaj kat yayapnoj yinh yoj, xwil hune' tzetet haka' q'a' q'a' han, ch'elwankanoj shoyanil. ²⁸Lahan yilot hune' ch'elwan shoyanil tu' b'oj kajch'elep ch'ahiloj xol moyan yet mach cha' ha' nhab'. Haktu' xuh syelax wila' niman sq'aq'al smay Komam Yahveh han. Lawi wilni han, xin ay jahnoj han, masantotik'a x'aykanoj hinpalanh sat tx'otx' han, xhwab'en hune' yul nuq'e stzotel wet han.

Xawte Komam Dios ya' Ezequiel

2 ¹Xalni hune' yul nuq'e tu' wet han: «Hach anma hach ti', ahanh linhnoj, haxkam chin tzoteloj tawet han», xhi. ²Yet lanhan stzotel hune' yul nuq'e tu' wet han, x'oktoj Espíritu winh han, xin ah linhnoj yuh han. Haktu' xuh wab'en stzotel wet han, ³chalni: «Hach anma hach ti', hayin chach watoj b'ay heb' ya' israelita han, hune' konhob' kaw wi'e x'inikanh sb'ah winh han. Xikanh sb'ah winh b'oj yichmam yinh machnhe hanik'oj han, masanto ti'nanh. ⁴Chach watoj b'ay hune' konhob' kaw yanma b'oj kaw wi'e han, yunhe hawalnoj tet ta hayin xhwal hayin Yahveh Jahaw hin ti' han. ⁵Yala'tik'a ta chab'e'toj tzet chawala' mato machoj, haxkam kaw wi'e; tanhe chohtajnhe'iloj ta ay hune' ya' profeta xol. ⁶Wal hach, hach anma hach ti', mach chach xiw tet heb' naj, mach chach xiw yinh tzet chala, waxamkami haka' xol te' tx'ix b'oj te' tx'ixla telaj ayachayoj hawab'eni, hoyb'ilachkanoj yuh no' ixkab'. Mach chach xiwkanh yuh tzet chala' tawet, mach chawakoj

xiwkilal tawinh, haxkam kaw wi'e hune' konhob' tu'.
 7 Yala'tik'a ta chab'e'toj tzet chawala' mato machoj,
 haxkam kaw wi'e; chawala' hintzoti' ti' tet han. 8 Wal
 hach, hach anma hach ti', ab'e yinh k'ul tzet xhwal
 ti' han, mach wi'ehoj chawute hab'ah haka' hune'
 konhob' tu'. K'ab'toj hati', kat halonoj tzet xhwaha'
 tawet han», xhi wet han.

9 Haktu' xuh wilni hune' q'ab'e aytij winh han, ib'il
 hune' te' hum chulb'ilayoj yuh. 10 Xleb'antoj te' yinh
 hinsat han. Haktu' xuh wilni han ta ayayoj hej b'it
 yet b'isk'ulal yib'anh skab'il sat te', hej yoq'ilal anma
 b'oj hej sya'il yanma.

3 1 Xalnipax hune' yul nuq'e tu' wet han: «Hach
 anma hach ti', lotoj hune' te' hum chulb'ilayoj
 aytij yinh hasat ti', lawitu' kat hatoh tzoteloj tet heb'
 ya' israelita», xhi.

2 Haktu' xuh hink'ab'nitoj hinti' han, xin schejni
 hin lonojtoj te' hum chulb'ilayoj tu' han. 3 Lawitu'
 xalnipax wet han: «Hach anma hach ti', lotoj hune' te'
 hum chulb'ilayoj xhwa' tawet ti' han, masantotik'a
 chach nohoj», xhi wet han. Xin lonitoj te' hum tu'
 han, kaw chi' x'okapnoj te' yul hinti' haka' schi'al
 no' kab' han.

4 Xalnipax yul nuq'e tu' wet han: «Hach anma hach
 ti', as il heb' ya' israelita kat hawalni hintzoti' tet heb'
 ya' han. 5 Mataj tet hunuj konhob' ya'taj stxumlax
 yab'xub'al chach watoj han, to tet Israel. 6 Mataj tet
 hej konhob' kaw ya'taj stxumlax yab'xub'al chach
 watoj han, ab'xub'ale mach chatxumu. Waxamkami
 tet hej konhob' tu' chach watoj han, chim yab'e'toj
 tzet chawala. 7 Wal konhob' Israel mach choche'
 yab'e' tzet chawala', haxkam mach choche heb'

ya' yab'e' tzet xhwal han. Kaw wi'e sunil heb' ya' israelita tu', kaw schilb'a heb' ya' yet. ⁸Yaja' xhkawb'ojiloj hawanma haka' heb' ya'; chachilb'a' hawet haka' heb' ya'. ⁹Lahan skawil chawub'iloj haka' ch'en diamante, q'a' kawto chawub'iloj sataj ch'en ch'en. Mach chach xiw tet heb' ya', mach chach xiwkanh, waxamkami kaw wi'e heb' ya'», xhi wet han.

¹⁰Xalnipax yul nuq'e tu' wet han: «Hach anma hach ti', ab'e yinh k'ul sunil tzet xhwala' tawet han, kat hawinikanoj yinh hanab'al. ¹¹As il heb' ya' hawet konhob' ib'iltoj chejab'lomal; yala'tik'a ta chab'e' heb' ya' tzet chawala' mato machoj, as al tet heb' ya' ta hayin Yahveh Jahaw hin ti' xhwal han».

¹²Lawitu' xin yinikanh Espíritu han, xwab'en yawi hune' yul nuq'e winhtaj han, lahan b'oj snhurcha chixkab', chalni: «¡Alaxojab'koj smay sq'aq'al smay Komam Yahveh b'ay ay Komam!», xhi. ¹³Xwab'enpax sb'ili sxik' hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma han yet shunb'an sb'ah, xwab'epax sb'ili hej setsel ayayoj sk'atanh han, runhanxanhe. ¹⁴Xin yikanh Espíritu han, xin yinitoj han. Lemantij xhwil han yet xin toh han, aykantij hin-howal han, kaw ay yip yekankoj sq'ab' Komam Yahveh wib'anh han. ¹⁵Haktu' xuh wapni b'et Tel-abib han, b'et sti' ha' niman Quebar b'ay ay heb' ya' ib'iltoj chejab'lomal, xin ay tz'onhnoj sk'atanh heb' ya' han. Mach stxumchakanoj wuh han tzet xhwute hinb'ah han, haktu' wekanoj yulb'al hujeb' tz'ayik sk'atanh heb' ya' han.

Xakoj Komam Dios ya' Ezequiel stanhewaloj konhob' Israel

Ez. 33:1-9

¹⁶ Lawi yek'toj hujeb' tz'ayik tu', xtzotel Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ¹⁷ «Hach anma hach ti', hayin xach wakoj hatanhenoj konhob' Israel han. Yuxin yet chawab'enoj hintzoti' han chakacha' heb' ya', yunhe yohtajnhenoj heb' ya'. ¹⁸ Ta xhwala' tet anma tx'oj han: “Yilal hakamoj”, ta kinchinahoj han, kat mach chach toj hawala' tet; ta matzet chawala' yunhe shelnitoj sb'eyb'al kat yehik'oj, xhkamojkantoj hune' mak tx'oj tu' yuh smul chakoj, yaja' hach chatanhtze' skamikal. ¹⁹ Yaja' ta chach toj hawala' tet mak tx'oj tu', kat mach chakanoj stx'ojal, matzet chal sk'ul yinh shelnitoj sb'eyb'al, xhkamoj yuh smul tu', wal hach chakolo' haq'inal. ²⁰ Yaja' chupaxoj, ta spohiloj sb'ah anma k'ul sb'eyb'al yinh sk'ulal kat yuni stx'ojal, kat wanikoj yinh sya'tajil han yunhe yayk'ayi, kat matzet chawal tet; xhkamoj hune' anma tu', mach xhwokle'toj hej sk'ulal xuh han, yaja' hach chatanhtze' skamikal. ²¹ Yaja' ta chawala' tet anma k'ul sb'eyb'al tu' yunhe mach chakoj smul, lawitu' mach chakoj smul, mach xhkamoj hune' anma tu' haxkam xab'etoj tzet xawala, wal hach, chakolo'kanoj haq'inal», xhi Komam.

Matxa xuh stzotel ya' Ezequiel

²² Lawitu' kaw ay yip xuh yanikoj Komam Yahveh sq'ab' wib'anh han, xalni Komam: «Ahanh wanoj, kat hatoh sat ak'al, b'et tu' chin tzoteloj tawet han», xhi Komam. ²³ Xin ah wanoj han, xin toh sat ak'al

han; b'et tu' xwil sq'aq'al smay Komam Yahveh haka'tik'a xuh wilni sti' ha' niman Quebar han. Xin ay jahnoj han masantotik'a x'aykanoj hinpalanh sat tx'otx' han. ²⁴ Haktu' xuh yul Espíritu winh han, xin slinhb'ankanh han, xtzoteli, xalni wet han: «Asi', kat hamajchenkanoj hab'ah yul hawatut. ²⁵ Ilk'anab'i, hach anma hach ti', chach k'al-laxojajoy yinh tx'anh tx'anh, yunhe matxa chuh hawelojtij b'oj matxa chach ek'oj xol anma. ²⁶ Xhkanojkanoj lak'na hawaq' yul hati', yunhe matxa chuh hatzoteloj, haximwal mach chuh hakachnoj heb' ya', haxkam kaw wi'e heb' ya'. ²⁷ Yaja' yet chin tzoteloj tawet han, chach tzotelojpaxkanh wuh han, yunhe hawalnoj tet heb' ya' ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Maktik'a ch'ochen ab'enoj, yab'ehab'i; wal mak mach ch'ochen ab'enoj, mach hojab' chab'e, haxkam kaw wi'e hune' konhob' ti'”, kachinahoj.

Xal ya' Ezequiel ta xhoylaxojajoy Jerusalén

4 ¹ »Hach anma hach ti', itij hunuj tx'otx' lok', ayoj tx'otx' yinh hasat, kat hawanihayoj yechel konhob' Jerusalén yib'anh tx'otx'. ² Ehanhayoj shoyanil, kat hahoynihayoj; akanh hej b'itz'ab' yuh heyokojtoj yul konhob'. Chawaha'koj q'och yinh, kat yoknojkoj heyuh sunil te' te' xholni holan yinh b'itz'ab', yunhe chub'iloj haka' konhob' hoyb'ilxahayoj. ³ Lawitu' kat hawinojtij hunuj ch'en hierro paq'an yeyi, kat hawanojkoj ch'en haxolb'al b'oj konhob' haka' hunuj peyab', kat hawokoj yinh sat konhob', haka' hawanojxakoj howal yinh. Ha' hune' tu' ch'okoj syeb'aniloj tzet ch'ek'ojtoj yinh heb' ya' israelita.

⁴»Chach ayoj hilnoj yinh hamek, kat hawanojkoj smul konhob' hawib'anh. Chawaha'kankoj smul hawib'anh sunilb'al tz'ayik chach ayoj hilnoj yinh hamek tu'. ⁵Chach kanojkanoj 390 tz'ayik yinh haktu', haka' hej shab'ilal xakoj heb' ya' israelita smul. ⁶Lawi yek'ojtoj hunq'ahan tz'ayik tu', kat hawayojpax hilnoj yinh hawatx', kat hawanojkoj smul Judá hawib'anh yulb'al 40 tz'ayik. Hunun tz'ayik ha' yenhelal yeh hunun hab'il xakoj heb' ya' smul. ⁷Lawitu' kat hat'anhxojoj yinh Jerusalén hoyb'ilxahayoj; chawaha'kanh haq'ab' syeb'aniloj sya'tajil, kat hatzoteloj yinh hinb'ih tet konhob' tu' han. ⁸Chach hink'alb'a' yinh tx'anh tx'anh han, yunhe matxa chuh hab'ilenoj hab'ah, masantotik'a stz'ajnahoj hej tz'ayik b'ay yilal hilanachayoj tu'.

⁹»Itij ixim trigo, ixim cebada, te' haba, te' lenteja, te' mijo b'oj avena, kat hawanihaytoj yul hunuj netb'al; chasomo' sunil tu' yuh hawatx'enoj ixim pan yinh, haxkam ha' hune' tu' chalob' yulb'al 390 tz'ayik b'ay chach ayoj hilnoj yinh hamek tu'. ¹⁰Hunun tz'ayik hawa'oj b'oj hune'nhetik'a yorahil, yiktaj libra yalil tzet chalob' tu'. ¹¹Chawuk'u'pax yiktaj litrohal ha' ha', hune'nhetik'a yorahil b'ay chawuk'u' ha'. ¹²Yib'anh stza' anma aykoj q'a' q'a' yinh chatahtze'iltij ixim pan watx'eb'il yinh cebada tu'. Yinh sat sunil konhob' chatahtze'iltij ixim, kat halonojtoj», xhi Komam.

¹³Lawitu' xalni Komam Yahveh: «Haka' skistalil hune' itah tu', haktu' skistalil tzet slob' heb' ya' israelita yul hej konhob' b'ay xhwaha'toj heb' ya' chejab'lomal han», xhi Komam.

¹⁴ Haktu' xuh walni han: «¡Machoj Mamin Yahveh! Maxhto hunekoj chin loh tzet kistal yeh han. Yet-taxtik'a txaninto han masanta ti'nanh, maxhto hunekoj chin loh schib'ehal no' kamnaj noq' han, mato no' xitb'ilkamoj yuh hej no' howla noq'. Maxhto ninnoj tzet kistal yeh ch'oktoj yul hinti' han», kinchi han.

¹⁵ Haktu' xuh sta'wi Komam wet han: «K'ultik'a, chuh hatahtzeniltij hapan tu' yib'anh stza' no' wakax, matxa yib'anhoj stza' anma», xhi Komam.

¹⁶ Lawitu' xalnipax Komam wet han: «Hach anma hach ti', xhwaha' mahlanojkanh tzet xhlofax b'et Jerusalén han. Smalilxanche chuh swa'oj anma, b'isk'ulal yeyi yet xhlonojtoj. Smalilxanche chuk'u'pax ha' ha'; kaw sxiwoj yet chuk'nuj ha'.

¹⁷ Yuh xhmahlanojkanh ha' ha' b'oj tzet xhlofaxi, toxanche st'anht'e' anma sat xiwkilal, haktu' chuh skamojkantoj yuh smul», xhi Komam.

5 ¹ Xalnipax Komam wet han: «Ti'nanh xin hach anma hach ti', itij hunuj ch'en espada kaw ayatij yeh, kat hawiniltoj xil hasat b'oj xil hawi' yinh k'ul, haka' chutehiltoj heb' naj ihomiltoj xil wi'e; lawitu' kat hawinitij hunuj ch'en maleb'al, kat hawoxeb'nhenayoj xil hawi' tu'. ² Yet ch'ek'ojtoj hej tz'ayik b'ay yilal hilanachayoj tu', kat hanhusnujtuj hune' majan xil hawi' xol q'a' q'a' yiktajb'al konhob'. Hunxa majan chak'upu'ayoj shoyanil konhob' yinh ch'en espada; wal hunxa majan, chatixha'kanh xol kaq'e'. Xhwiha'atij wespada han, kat hintzumb'enoj anma ay yul konhob' tu' han. ³ Ikanh hayeb'oj xil hawi' tu', kat haximnikoj yinh stxam xil haq'ap. ⁴ Lawitu' kat hawinipaxkanh ninnojxa, kat

hab'ejnihaktoj xol q'a' q'a' yunhe stz'a'ojtoj. B'et tu' ch'ichojoj q'a' q'a' snhusnujtu' sunil konhob' Israel», xhi Komam.

⁵ Hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw: «Ha' ti' Jerusalén. Hayin xwako'j yiktajb'al sunil hej konhob' b'oj yiktajb'al sunil tx'otx' tx'otx' hoyne han. ⁶ Yaja' xmanhk'o hinchejb'anil yetwanoj ay yulax han, mach xuh tzet xin chej yub' han. Q'a' tx'ojto tzet xuh sataj hej konhob' b'oj tx'otx' tx'otx' aykoj shoyanil, haxkam xakanoj hej hinchejb'anil han b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi», xhi Komam.

⁷ Yuxin hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw: «Q'a' wi'ehexto sataj hej konhob' aykoj hehoyanil, mach xeyijyek'oj hej hinchejb'anil han, hej tzetet yilal syijyelaxi; somanta skuyb'anil hej konhob' aykoj hehoyanil mach xeyijyek'oj. ⁸ Yuxin hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Xhwiha'kanh hinb'ah tawinh han Jerusalén, xhwub' tzet yetwanoj ay wunu'j tawinh yinh sat sunil konhob' han. ⁹ Xhwaha'ayoj sya'tajil hawib'anh yuh ichamta hakistal-la tiyoxh han. Tzet maxhtotik'a hunekoj xhwuh han b'oj matxa hunekoj xhwub' han, ha' xhwub' tawinh han. ¹⁰ Slob'toj mame mi'e yuninal, kat slonojtoj uninal smam smi'. Xhwub' tzet yetwanoj ay wunu'j teyinh han, kat hinpujb'anojkantoj makta'j xhto kanoj hexol han. ¹¹ Yuxin hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih han, yuh xeyiloj spixan watut xikiltaj yeh yuh ichamta hekistal-la tiyoxh han b'oj yuh hej kistal-la tzetet cheyuh, matzet chala' hink'ul teyinh han, mach

stz'a'oj hink'ul hex winojiloj sat tx'otx' tx'otx' han.^c
¹² Hune' majan hex chex kamoj yul konhob' ti' yuh
 yab'il b'oj nhohchalal, hunxa majan hex chex kamoj
 yinh ch'en espada shoyanil konhob' ti', wal hunxa
 majan hex, chex hinpujb'a'kantoj sunil b'ay han.
 Xhwiha'atij wespada han, kat hex hintzumb'enoj
 han. ¹³ Xhwiha'iloj hin-howal yinh hink'ul han,
 kat schewb'ojayoj hin-howal tu' han. Yet matxa
 lemanojtij xhwila' yinh heb' naj han, chohtajneh'iloj
 Israel ta hayin Yahveh hin ti' xin tzotel han yet aytij
 hin-howal yuh sawenal han.

¹⁴ »Haq'alxanche xhwaha'kanoj han Jerusalén;
 toxanche chach tzeyelaxoj yuh hej konhob' aykoj
 hahoyanil. Chila' sunil mak ch'ek'ojtoj hakawilal.
¹⁵ Yet aytij hin-howal han, kat wunuj tzet yetwanoj
 ay wunuj tawinh han; yet chach hinkachnoj han kat
 winojiloj hin-howal yinh hink'ul han, toxanche chach
 tzeyelaxoj, chach b'ahlaxoj, kat yilaxojiloj hapixan
 yuh hej konhob' aykoj hahoyanil. Hach chach okoj
 skachb'aniloj tet konhob' aykoj hahoyanil. Hayin
 Yahveh hin ti' xhwal han. ¹⁶ Hayin xhwaha'tij
 nhohchalal heyib'anh haka' flecha ch'etankantoj
 sunil han. Chex hintanhtze'kaniloj han, xhwaha'tij
 nhohchalal heyib'anh han kat smahlanojkanh tzet
 xhlolaxi. ¹⁷ Xhwaha'tij nhohchalal heyib'anh han,
 yab'il b'oj kamikal; xhwaha'paxtij hej no' howla noq'
 han, matxa heyuninal chaha'kanoj no'. Tx'ihal hex
 chex waha' kamoj yinh howal han. Hayin Yahveh
 hin ti' xhwal han», xhi Komam.

---

^c5:11 *winojiloj sat tx'otx' tx'otx' han* Ch'ilaxojiloj heb' ya' haka' yilaxiltoj xil wi'e yuh heb' naj ihomiltoj xil wi'e, Ilwejk'anab' yinh versículo 1.

Ch'ayoj sya'tajil yib'anh mak xhaq'en tiyoxh

6¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', t'anhxanhtoj yinh hej witz yet Israel, kat hatzotel yinh hinb'ih tet han: ³ Hej witz ay b'et Israel, ab'ewej tzet chal Komam Yahveh Jahaw. Hakti' yalni Komam Yahveh tet hej witz, hej wonhan, hej satlaj yak'alil b'ay xhtit snuq' ha' ha' b'oj hej yak'alil sti' ha' ha': Hayin kaw xhwaha'tij howal teyinh han, kat wetanojkantoj b'ay xhaq'elax hej komon dios han. ⁴ Chin maq'a'kanoj tixhchahoj sunil b'ay cheyahtoj hexahanb'al han, kat wetanojkantoj b'ay chenus incienso han. Yinh sat hetiyoxh tu' chex waha' kamoj han. ⁵ Chin b'eja'ayoj henimanil hex israelita hex ti' yinh sat hej hetiyoxh tu' han,^d kat sajleklo xhwute'kantoj heb'ajil shoyanil b'ay cheyahtoj hexahanb'al han. ⁶ Tzantik'a b'ay chex ehøj, ch'etalaxojkantoj hekonhob' b'oj hej b'ay chehaq'e hej komon dios. Ch'etalaxojkantoj b'ay cheyahtoj hexahanb'al, xhmaq'laxoj tixhchahoj hetiyoxh tu', xhuychalaxojayoj b'ay chenus incienso, kat stanhojkaniloj sunil tzet xax hewatx'e. ⁷ Yet cheyilnoj skamojkantoj tx'ihal anma hexol, kat hetxumnujiloj ta hayin-nhe ti' Yahveh hin han. ⁸ Yaja' ayto mak chin kolo'kanoj sq'inal tet kamikal han, kat spujnahojkantoj xol hej konhob'. ⁹ Yet pujanaxtoj xol hej konhob' maktaj mach xkam tu', kat stij yinh sk'ul, tzet xuh wa'ni ek'oj ya' yanma yuh

---

^d6:5 *Chin b'eja'ayoj henimanil hex israelita hex ti' yinh sat hej hetiyoxh tu' han* Ch'al-laxi ta ch'ulax hune' ti', yunhe skistalnhelaxtoj b'ay ch'alaxatoj xahanb'al tet ichamta tiyoxh tu', yunhe matxa ch'alaxkoj hunekxa.

xin stinhchakanoj han b'oj yuh xpohiltoj sb'ah winh han, x'ok shaq'enoj hej tiyoxh. Ha'xa xhyahnojkanh sb'ah yuh sunil hej stx'ojal xuh b'oj hej skistalil xax yuh. ¹⁰ Haktu' chuh stxumnujiloj ta hayin Yahveh hin ti' Dios hin han; ta tzet xwal han, xij sb'ah, mach tonhehoj xwal han ta xhwaha'ayoj hej sya'tajil ti' yib'anh han», xhi Komam.

¹¹ Hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw: «Poq' haq'ab', tinh hawoj kat hawawi yinh b'isk'ulal yuh sunil stx'ojal b'oj skistalil xuh konhob' Israel; xhkamojtoj yuh ch'en espada, nhohchalal b'oj yab'il.

¹² Yab'il xhpotx'nojtoj maktaj nahat ayah, howal xhpotx'nojtoj maktaj kawil ayah, wal mak xhto kanoj, nhohchalalxa xhpotx'nojtoj. Haktu' chuh wanojajoj sunil hin-howal heyib'anh han. ¹³ Yet cheyilnoj snimanil hej kamom xol hej hetiyoxh b'oj shoyanil hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al, swi'laj wonhan nahat yekanh, swi'laj hej witz, yalanh hej te' te' hupan yeyi b'oj yichlaj te' hih kaw nimej b'ay xenhus incienso tet hekistal-la tiyoxh, hatotu' cheyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han. ¹⁴ Xhwiha'kanh hinb'ah teyinh han, kat wetanojkantoj sunil hetx'otx' b'oj sunil b'ay chex ehoj han; ch'ichitij b'ay desierto yetk'ulal sur masanta Ribla.^e Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han», xhi Komam.

X'apni stz'ayikal Israel

7 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', alah ta hakti' walni tet tx'otx' Israel hayin Yahveh Yahaw hin ti'

---

^e6:14 *Ribla* Diblat, hakti' yeyoj hune' tzoti' ti' yinh hebreo.

han: Xax apni slahwob'al tz'ayik, x'apni stz'ayikalil b'ay xhtanhojiloj sunil tx'otx' tx'otx' ti'. ³ Xax apni hatz'ayik Israel. Xhwiha'iloj hin-howal tawinh han. Xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj tawinh yuh hab'eyb'al han, kat wanojayoj sya'tajil hawib'anh yuh sunil skistalil chawuh han. ⁴ Matzet chala' hink'ul tawinh han, mach stz'a'oj hink'ul wanojayoj sya'tajil hawib'anh yuh hab'eyb'al han, kat hawa'noj tanhoj sunil ichamta skistalil chawuh. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

⁵ »Hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw: ¡Txolo yuluj sya'tajil!^f ⁶ Xax hul slahwob'al tz'ayik, xax huli, xax apni hatz'ayik. ⁷ Xax apni stz'ayikal b'ay chex tanhojiloj hex ayex yul hune' konhob' ti'. Xax apni yorahil, yulxa stz'ayikalil. Xiwkilalxanhe ay xol hej witz, matxa tzalalal. ⁸ Lanhanxa stitoj lemna xhwil tawinh han, kat winojiloj hin-howal tawinh han. Xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj tawinh yuh hab'eyb'al han, kat wanojayoj sya'tajil hawib'anh yuh skistalil chawuh han. ⁹ Matzet chala' hink'ul tawinh han, mach stz'a'oj hink'ul wanojayoj sya'tajil hawib'anh yuh hab'eyb'al han, kat hawa'noj tanhoj hej tzetet kaw kistal chawuh. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin Yahveh hin ti' xhwayoj sya'tajil heyib'anh han.

¹⁰ »¡Xax apni stz'ayikalil! ¡Xax apni yorahil b'ay xhtanhojiloj sunil tzetet! Sunilxa b'ay ch'ulax hej stx'ojal. Sunilxa mak ch'anikoj smay yinh tzet chuh. ¹¹ Stx'ojalnhe cha' sya'tajil. Matxa hunuj hex chex kanoj, sunil nimejtaj konhob' b'oj

---

^f7:5 *Txolo yuluj sya'tajil* Chuh stxumlaxpax hebreo yinh hakti': Hune' niman sya'tajil.

heq'alomal xhtanhajiloj. ¹² Xax apni yorahil, xax apni stz'ayikalil. Matxa hojab' stzalah mak xhloq'i, matxa hojab' ch'oq' mak stxonhi, haxkam ch'ayoj hin-howal yib'anh sunil anma han. ¹³ Waxamkami mach xhkamoj naj txonhom, matxa b'aq'inh chetnhe' naj tzet xtxonhtoj.⁸ Xax wal han tzet xhwub' yinh sunil anma ti' han. ¡Mach chin hela'toj hin-nab'al han! Matxa hunuj mak tx'oj chuh skolnoj sq'inal. ¹⁴ »Waxamkami cheyoq'tze' trompeta, kat heyanoj listohal heb'ah, mach hunuj mak xhtoj yinh howal, haxkam ch'ayoj hin-howal yib'anh sunil anma han. ¹⁵ Ay howal yinhtaj konhob', ay yab'il b'oj nhohchalal yul konhob'. Maktik'a ayiltoj yinhtaj konhob', xhkamoj yinh ch'en espada; maktik'a ay yul konhob', yab'il b'oj nhohchalal xhpotx'nojtoj. ¹⁶ Maktaj xhto elojkanh, xhkanojkanoj swi'laj witz haka' nixhtej palamuxh b'isk'ulal yoq'i; sunil mak ch'oq'oj^h yuh stx'ojal. ¹⁷ Sunil mak xhpaxojiloj yip sq'ab' kat sk'uyk'unuj switx'i'. ¹⁸ Chaha'koj xilq'ape stzako yinh, kat yokojkanoj niman xiwkilal yinh. Xhkajpulujiloj tx'ixwilal, kat sq'oq'onhelaxojkanoj swi'. ¹⁹ Cheb'eja'iltij heplata yul b'eh, haka' q'alem kaw kistal hakxatu' heyilnoj heyoro. Mach xhk'ojoj heplata b'oj heyoro hex skolnoj yet ch'ayoj niman showal Komam Yahveh heyib'anh. Mach xhk'ojoj yinojiloj henhohchalal, kat snohoj hek'ul, haxkam ch'en oro tu' xex a'ni ayk'ayoj yinh stx'ojal. ²⁰ Yuh sk'ulch'anil yilot nixhtej stzetet heb' ya' kaw ay

---

⁸7:13 *matxa b'aq'inh chetnhe' naj tzet xtxonhtoj* Tita lanhan yalni yib'anhilohab' il yet tzalalal ayayoj yinh Lv. 25:13-16

^h7:16 *mak ch'oq'oj* Chuh stxumlaxpax hune' tzoti' ti' yinh hakti': Xhkamoj yuh smul.

stohol, yuxin x'oktoj lolo'al yinh heb' ya'; yinh xwatx'e heb' ya' yechel ichamta kistal-la tiyoxh. Yuxin kistal xhwute'koj hej stzitet heb' ya' kaw ay stohol tu' han. ²¹ Xhwiha'tij anma nan konhob'al han, kat yelq'anojtoj tet heb' ya'; chiha'kantoj anma tx'oj, kat yinojkaniloj spixan. ²² Xhwiha'iloj hinsat yinh heb' ya' han, kat yilaxojiloj spixan watut han; ch'okojtoj heb' naj elq'om yul, kat yinojkaniloj heb' naj spixan.

²³ Watx'etij hej ch'en cadena,ⁱ haxkam nohnajxahayoj potx'wal sat hune' tx'otx' tx'otx' ti', nohnajxahayoj stx'ojal yul konhob' ti'. ²⁴ Xhwiha'tij anma kaw tx'oj ay yul hej konhob' han, yunhe yetnhenojkanoj yatut heb' ya'. Haktu' chuh winojiloj slolo'al heb' naj winaj kaw ay yelapnojal yeh han, kat yilaxojkaniloj spixan hej lugar xikiltaj yeyi. ²⁵ Xhnohojkankoj niman xiwkilal yinh heb' ya'; saya' heb' ya' aq'ank'ulal, yaja' mach xhchalohoj yuh heb' ya'. ²⁶ Txoloxanhe yuluj sya'tajil b'oj hej ab'ix mach k'uluj. Nab'a'xanhe saya' heb' ya', heb' ya' profeta yuh yalnojiloj hej tzetet. Matxa xhkuylaxoj heb' ya' yuh heb' ya' sacerdote, matxa hunuj ya' ijb'alom b'ay sq'umla' sb'ah heb' ya' yinh tzet chuh. ²⁷ Ch'okoj b'isk'ulal yuh ya' rey haka' anma ay skamom, ch'okoj b'isk'ulal yuh ya' aykoj yahawoj konhob', kat sk'uyk'unujkanh anma ay yul konhob'. Xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj yinh heb' ya' yuh sb'eyb'al han, kat wanojajoy sya'tajil yib'anh heb' ya' yuh tzet

---

ⁱ7:23 *Watx'etij hej ch'en cadena* Lanhan yalni yib'anhiloj tzet chuh stzab'laxojajoy heb' ya' yinh ch'en cadena, kay yilaxojkantoj heb' ya' chejab'lomal b'et Babilonia.

chuh han. Haktu' chuh yohtajnhenojiloj heb' ya' ta hayin ti' Yahveh hin han.

Yib'anhiloj hej komon dios yahb'ehal yeh ay b'et Jerusalén

8¹ Yinh sho' tz'ayik yet swaj x'ahaw yet swaj hab'il,^j tz'onhaninayoj watut b'et Babilonia b'oj heb' ya' icham winaj yet Judá han. Hatik'atu' kaw ay yip xuh yanikoj Komam Yahveh Jahaw sq'ab' wib'anh han. ²Xwilni hune' haka' yechel anma han. Haka' q'a' q'a' yilot ch'ichitij yinh yiktaj kat yayapnoj yinh yoj, wal ch'ichikoj yiktaj kat yahapnoj yinh swi', lahan yelwan b'oj haka' sjeptonaltij ch'en bronze xol q'a' q'a'. ³Xanitij hune' haka' anma tu' sq'ab' yib'anh hinwi' han, xtzab'nihayoj xil hinwi' han. Haktu' xuh hinyinikanh espíritu xol kaq'e' han, xwilni yuh Komam Dios han, ta xin yitoj b'et Jerusalén han. Hat xin yakoj sti' hune' pultah ayiktoj yul konhob' han, yinh yetk'ulal norte, b'ay aykanh ich tiyoxh ch'initij showal Komam Dios yuh sawenal. ⁴B'et tu' ay sq'aq'al smay Komam sDiosal Israel, haka' xuh syeni Komam wila' sat ak'al han.

⁵Haktu' xuh yalni Komam Dios wet han: «Hach anma hach ti', t'anhxanhtoj yetk'ulal norte», xhi Komam. Haktu' xuh hint'anhxitoj yetk'ulal norte han, xwilni ich tiyoxh ch'initij sawenal yinh Komam Dios b'ay ch'okapnoj anma han, skawilal pultah b'ay ch'alaxkoj xahanb'al. ⁶Xalni Komam wet han: «Hach anma hach ti', ꞥchawil sunil skistalil chuh heb' ya'

---

^j8:1 swaj hab'il Lanhan yalni yib'anhiloj hab'il b'ay x'ilaxtoj ya' Ezequiel chejab'lomal b'et Babilonia.

israelita? Ha' hunq'ahan ti' chin pohnihiltoj yinh watut xikiltaj yeh han. Yaja' ayto hunq'ahanxa q'a' tx'ojto chawila'», xhi Komam.

⁷ Lawitu' xin yinipaxtoj Komam sti' yamaq'il yatut han, xwilni hune' holan yinh peyab' han.

⁸ Xalni Komam wet han: «Hach anma hach ti', kam ch'ib'tzetoj hune' holan aykoj yinh peyab' ti'», xhi Komam. Xin ok hinch'ib'tzenojtoj hune' holan tu' han, haktu' xuh snacha hune' pultah wuh han. ⁹ Xalni Komam Dios wet han: «Okanhtoj, kat hawilni hej skistalil ch'ulax b'et tu'», xhi Komam. ¹⁰ Xin oktoj han, xwilni han ta aykankoj sunil yechel no' noq' shatxk'oj sb'ah, no' noq' kistal yeyi b'oj sunil stiyoxh heb' ya' israelita yinh b'itz'ab'. ¹¹ 70 heb' ya' icham winaj israelita linhankanh yinh sat hej tiyoxh tu', shaq'en heb' ya'. Xol heb' ya' aykanh ya' Jaazánías, sk'ahol ya' Safán.^k Lapan ib'il snetb'al heb' ya' b'ay ch'aytoj incienso yuh, kaw tat yahkanoj topton snhub'al incienso tu'. ¹² Xalni Komam Dios wet han: «Hach anma hach ti', ¿chawil tzet chuh heb' ya' icham winaj israelita ti' yinh ewantajil b'ay ay scuarto, b'ay aykoj yechel hej tzetet? Chalni heb' ya': “Mach chonh yil Komam Yahveh, xax stinhchakanoj Komam Yahveh kotx'otx'”, xhi heb' ya'», xhi Komam. ¹³ Xto yalnipax Komam: «Xhto hawila' hunq'ahanxa tzetet q'a' tx'ojto chuh heb' ya'», xhi Komam.

¹⁴ Xin yinitoj Komam Yahveh sti' yatut han, hune' pultah aykoj yetk'ulal norte. B'et tu' tz'onhanayoj hunq'ahan heb' ix ix lanhan yoq' yinh ich dios

---

^k8:11 ya' Jaazánías, sk'ahol ya' Safán Kaw ay yelapnojal yeh sfamilia ya' Safán ti', tita yuxin xk'ayiloj sk'ul ya' Ezequiel yilni sk'ahol ya' yuni hunq'ahan ti'.

Tamuz.¹ ¹⁵ Haktu' xuh yalni Komam Dios wet han: «Hach anma hach ti', ¿chawil hune' ti'? Aytopax hunq'ahanxa q'a' tx'ojto chawila'», xhi Komam.

¹⁶ Lawitu' xin yinitoj Komam b'ay yamaq'il yatut Komam Dios han, xwilni 25 heb' naj winaj ayayoj xolb'al amaq' tu' b'oj b'ay ch'ahtoj xahanb'al han. Stel yinh heb' naj aytoj b'ay lugar xikiltaj yeyi, t'anhantoj heb' naj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, jahanayoj heb' naj, shaq'enkanoj heb' naj tz'ayik.

¹⁷ Haktu' xuh yalni Komam Dios wet han: «¿Chawil hune' ti' hach anma hach ti'? Mach x'ek'na yuh konhob' Judá yinh yuni hej tzetet kaw kistal b'et ti', haxkam xnohtzekanayoj stx'ojal sat tx'otx' tx'otx'. Aynhetik'akankoj yinitij hin-howal han, cha'ni hej kistal-la tzetet hinxuq'e' han. ¹⁸ Yaja' xhwiha'tij hin-howal yinh heb' ya' han, matzet chala' hink'ul han, mach stz'a'oj hink'ul yinh heb' ya' han. Waxamkami ch'ahoj yaw heb' ya' hinyawtenoj han, mach xhwab'e'toj tzet chala' heb' ya' han», xhi Komam.

Xhkamoj anma haq'ehom tiyoxh

9 ¹ Lawitu' xwab'en yalni Komam Dios yinh kaw ip yul hintxikin han: «Xax hul heb' naj ch'anojayoj sya'tajil yib'anh konhob', lapan ib'il sch'en heb' naj yet howal yuh, cheta'kantoj heb' naj konhob'», xhi Komam. ² Haktu' xuh wilni yokapnoj wajwanh heb' naj winaj yul hune' pultah ayatoj yib'anh han, hune' aykoj yetk'ulal norte. Lapan yetb'i heb' naj

---

¹8:14 *Tamuz* Ch'al-laxi ta yet xhtajiloj sunil te' nixhtej te', ha' tu' xkamtoj ich dios Tamuz ti', yuxin sunil heb' ix ix ch'oq'i yunhe spitzk'akanh hunekxa.

sch'en yuh spotx'wahi. Xol heb' naj aykoj hune' ya' mama' aykoj xilq'ape lino yinh, aypaxkoj hune' b'ay stz'ib'li heb' ya' tz'ib'lom yiktaj ya'. Lawi yokapnoj heb' naj, hat x'ah linhnoj heb' naj skawilal hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al nab'a' bronce. ³Haktu' xuh yah sq'aq'al smay Komam sDiosal Israel xol kaq'e', hune'tik'a ayayoj yib'anh hej querubín, lawitu' xtoh sti' yatut Komam. Haktu' xuh yawtentoj Komam Yahveh ya' mama' aykoj xilq'ape lino yinh tu', ya' aykoj hej tzetet b'ay stz'ib'li heb' ya' stz'ib'nhen hej tzetet yiktaj, ⁴xalni Komam Yahveh tet ya': «Ek'anh yul sunil konhob' Jerusalén, kat hawanikoj hunuj tzet xhyeniloj yinh spalanh^m sunil mak xak'ajwi, mak ch'el yaw yilni sunil skistalil ch'ulax b'et ti'», xhi Komam. ⁵Yaja' xwab'epax yalni Komam tet yaq'b'ilxa heb' naj han: «Okanhwej tzujnuj yinh ya', ek'anhwej yul sunil konhob' Jerusalén, kat hepotx'wahi, matzet chal hek'ul, mach mak yinh stz'a' hek'ul. ⁶Potx'wejtoj heb' ya' icham winaj, heb' naj tzehtaj, heb' ix q'opoh, nixhtej unin b'oj heb' ix ix, ichanhwejkoj b'ay watut han, matxa hunuj mak cheyakanøj. Yaja' matzet cheyute' maktaj aykoj hune' tzetet xhyeniloj yinh spalanh», xhi Komam. X'ichikoj heb' naj tu' spotx'nitoj heb' ya' icham winaj aykanh yinh sat yatut Komam. ⁷Lawitu' xalnipax Komam tet heb' naj: «As iwejiloj spixan watut han, nohtzewejiktoj kamom b'ay yamaq'il kat heyeltij», xhi Komam.

---

^m9:4 *hunuj tzet xhyeniloj yinh spalanh* Haka' yechel hune' kulus yeh hune' ti', ha' hune' tz'ib' ti' slahwob'al payat alfabeto hebreo.

Haktu' xuh yeltoj heb' naj, x'ichikoj heb' naj spotx'nitoj anma yul konhob'.

⁸ Yet aykoj heb' naj spotx'ni anma tu', xin kankanoj hinchukil han. Xin ay jahnoj han, masantotik'a x'aykanoj hinpalanh sat tx'otx' han, xin awi yinh kaw ip han, xwalni han: «Ay Mamin Yahveh, ¿chawiha'iloj hahowal yinh Jerusalén, kat hatanhtzenojkaniloj ni'anxa anma xkan b'et Israel ti'?», kinchi han.

⁹ Xta'wi Komam wet han: «Kaw nimejalkanoj smul Judá b'oj Israel ti', nohnajxakanayoj stx'ojal sat hune' tx'otx' tx'otx' ti', mach hunuj mak ch'uni st'inhanil, chalni: “Xax stinhchakanoj Komam Yahveh tx'otx' tx'otx', matxa chonh yil Komam Yahveh”, xhi. ¹⁰ Yuxin matzet chala' hink'ul yinh han b'oj mach stz'a'oj hink'ul yinh han, xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh yuh sb'eyb'al han», xhi Komam.

¹¹ Lawitu' xalni ya' mama' aykoj xilq'ape lino yinh, ya' aykoj hej tzetet b'ay stz'ib'li heb' ya' stz'ib'nhen hej tzetet yiktaj: «Xax wuh sunil tzet xin hachej wub' han», xhi ya'.

Xakanoj Komam Dios yatut ay b'et Jerusalén

10 ¹ Lawitu' xwilni hune' haka' tz'onhob'al watx'eb'il yinh ch'en zafiro ayatoj yib'anh hune' haka' satkanh ayatoj yib'anh swi' hej querubín han. ² Xalni Komam tet ya' mama' aykoj xilq'ape lino yinh: «Okanhtoj xolb'al hej setsel ayayoj yalanh hej querubín, ikanh hunuj pulal tzaq'a' ayayoj xolb'al hej querubín tu', kat hatixhnihayoj sunil yul konhob'», xhi Komam. Haktu' xuh wilni yoktoj ya' mama' tu' han.

³ Yet x'oktoj ya' mama' tu', hat aykanh hej querubín b'ay yatut Komam Dios, yetk'ulal sur; nohnajiktoj hune' moyan yamaq'il yatut Komam tu'. ⁴ Lawitu' x'ah sq'aq'al smay Komam Yahveh xol kaq'e' yib'anh swi' hej querubín, xtoh b'ay spultahil yatut Komam. Xnohkaniktoj moyan yul yatut Komam, ch'elwankanoj yamaq'il yatut Komam tu' yuh sq'aq'al smay Komam Yahveh. ⁵ Ch'ab'elax sb'ili sxik' hej querubín tu' hata yamaq'il yatut Komam Dios, ayiltij yinhtaj, lahan jab'en b'oj yet stzotel Komam Shaddai Sunil Chuh Yuh.

⁶ Haktu' xuh yalni Komam Dios tet ya' mama' aykoj xilq'ape lino yinh: «Ikanh q'a' q'a' xolb'al hej setsel ayiktoj xolb'al hej querubín», xhi Komam. X'oktoj ya' mama' tu', x'ah linhnoj ya' xolb'al hej setsel tu'. ⁷ Xleb'atij hune' querubín sq'ab', xinikanh q'a' q'a' ayayoj xolb'al tu', xanik'oj q'a' yul sq'ab' ya' mama' aykoj xilq'ape lino tu' yinh. Xchak'oj ya', lawitu' x'eltij ya'. ⁸ Yalanh sxik' hej querubín tu', xwil hune' etza lahan b'oj sq'ab' anma han.

⁹ Sk'atanh hej querubín tu' xwil kanheb' setsel han, hunun ayayoj sk'atanh hunun querubín; lahan sjepla hej setsel tu' b'oj ch'en crisólito. ¹⁰ Lahan-nhetik'a yeh skanheb'al setsel tu', kochenhe yul hune' ayiktoj hunxa. ¹¹ Yet ch'ek' hej querubín tu', chuh stoh b'aytik'a chochetoj yinh skanheb'al stxikinb'alil, mach xht'anxitoj yinhtaj yet ch'ek'i, haxkam tohol stoh b'ay aykoj swi'. Mach xht'anxitoj yinhtaj yet xhb'elwi. ¹² Aykoj b'aq'sate yinh snimanil hej querubín tu', stel yinh, yinh sq'ab' b'oj yinh sxik' haka' yekoj yinh skanheb'al setsel. ¹³ Xwab'e yal-lax han ta «k'olk'ol», ch'al-laxpax yinh setsel tu'.

¹⁴ Kanheb'taj sat hej querubín tu': hune' b'ab'el, sat querubín yilot; hune' skab', sat anma yilot; hune' syox, sat b'alam yilot; wal hune' skanh, sat t'iw yilot.

¹⁵ X'ah hej querubín tu' xol kaq'e': ha' hunq'ahan ti' xaxtik'a wil sti' ha' niman Quebar han. ¹⁶ Yet ch'ek' hej querubín tu', ch'ek'pax hej setsel tu' yinh. Yet sleb'antoj hej sxik' yunhe yah xol kaq'e', maxhtik'a spohiloj sb'ah hej setsel tu' yinh. ¹⁷ Yet xhkan linhnoj hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu', xhkanpax linhnoj hej setsel tu'; yet ch'ah xol kaq'e', tzujantik'a yahpax hej setsel tu' yinh, haxkam aykoj yespíritu hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu' yinh hej setsel tu'.

¹⁸ Haktu' xuh yah sq'aq'al smay Komam Yahveh xol kaq'e'al yib'anh spultahil yatut Komam, xwatx'enkoj sb'ah yib'anh hej querubín. ¹⁹ Yinh hinsat xleb'atoj hej querubín tu' sxik' han, x'ah xol kaq'e'; hun xuh yeltij b'oj hej setsel, xkan linhnoj b'ay chonh okapnoj b'ay spultahil yatut Komam Dios aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik. Aykanojkanh sq'aq'al smay Komam sDiosal Israel yib'anhatoj heb' ya' tu'.

²⁰ Ha' hunq'ahan etza lahan yilot b'oj anma tu' wilnaj han yet aykoj yalanh Komam sDiosal Israel b'et sti' ha' niman Quebar. B'et tu' xin txumiloj han ta querubín hunq'ahan tu'. ²¹ Kanheb'taj sat b'oj kanheb'taj sxik' hunun, yalanhxa sxik' tu' aykoj hunq'ahan haka' sq'ab' anma. ²² Lahan yilot sat b'oj hej querubín wilnaj sti' ha' niman Quebar han. Satajilnhetik'a xhb'elwi hunun.

Sya'tajil ch'ayoj yib'anh heb' ya' swi'al Israel

11 ¹ Xin yikanh espíritu han, xin yinitoj b'ay chonh okapnoj b'ay spultahil yatut Komam Yahveh aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik han. B'et tu' xwil 25 heb' ya' winaj han, aykoj ya' Jaazanías sk'ahol ya' Azur xol b'oj ya' Pelatías sk'ahol ya' Benaía, swi'al konhob' heb' ya' ti'. ² Xalni Komam Dios wet han: «Hach anma hach ti', ha' heb' ya' ti' ch'ochen unuj stx'ojal, kat yalni heb' ya' tet anma ta chuh hej tzetet mach k'uluj yul hune' konhob' ti'. ³ Chalni heb' ya': “¿Taxka maxhto yetwanoj ay kowatx'enkanh hej te' nhah ti'?”ⁿ Haka' xih yekoj konhob' ti', hayonh ti' chib'e jekoj”, xhi heb' ya'. ⁴ Yuxin hach anma hach ti', tzotelanh yinh hinb'ih tet heb' ya' han, tzotelanh yinh hinb'ih han», xhi Komam.

⁵ Xul Yespíritu Komam Yahveh wib'anh han, xin schejni Komam walnoj han. Hakti' yalni Komam Yahveh: «Wohtaj tzet cheyal han konhob' Israel, wohtaj tzet ch'ek'iktoj yul henab'al han. ⁶ Kaw tx'ihalxa mak chepotx'toj yul hune' konhob' ti'; nab'a' kamom xanhe ayayoj yul hej b'eh. ⁷ Yuxin hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal teyet han: “Haka' xih xhwute'koj Jerusalén ti' han, yaja' mataj hex chex okoj chib'ehal, haxkam ha' anma xax hepotx'toj ha' ch'okoj chib'ehal; wal hex, chex wiha'atij yul xih han. ⁸ Chex xiw tet howal, yaja' xhwiha'tij howal heyib'anh han, hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ⁹ Chex wiha'iloj b'et ti' han, kat hex wanojkoj

ⁿ11:3 *te' nhah* Mach kaw stxumlaxi tzet choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

yul sq'ab' anma nan konhob'al han, kat wunuj tzet yetwanoj ay wunuj teyinh han. ¹⁰ Chex kamoj yinh ch'en espada. Hayin xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj teyinh b'ay snajachil Israel ti' han, kat heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

¹¹ Mach ch'oknojkoj hune' konhob' ti' heyuh haka' hunuj xih, mataj hex chex okoj chib'ehal. Xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj teyinh b'ay snajachil Israel han. ¹² Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han. Mach xex ehik'oj yinh hej hinchejb'anil yilal syijyelax han, mach xeyuh tzet yetwanoj ay yulaxi, to xex ok heyub' hej tzetet chuh hej konhob' aykoj hehoyanil”», xhi Komam.

¹³ Yet ayinkoj tzoteloj yinh sb'ih Komam Dios han, xwilni han ta x'ek'toj pak'na ya' Pelatías sk'ahol ya' Benaía, xkam ya'. Haktu' xuh way jahnoj han masantotik'a x'aykanoj hinpalanh sat tx'otx' han, xwalni yinh kaw ip han: «¡Ay Mamin Yahveh! ¿Chatanhtze'kaniloj hantajto mak xkan b'et Israel ti'?»», kinchi han.

Swatx'e' Komam Dios hune' ak' lahk'ulal b'oj Israel

¹⁴ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ¹⁵ «Hach anma hach ti', ha' ti' chal heb' ya' ah Jerusalén yinh heb' ya' hawuxhtaj, heb' ya' hawet konhob' b'oj yinh sunil heb' ya' israelita x'ilaxtoj chejab'lomal: “Nahat-xa yeloj heb' ya' yinh Komam Yahveh, yuxin jet-xa x'a'laxkanoj hune' tx'otx' tx'otx' ti'”, xhi heb' ya'. ¹⁶ Yuxin al tet heb' ya', ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Waxamkami xwiloj heb' ya' sat stx'otx' han,

xin pujb'ankantoj heb' ya' yul hej nan konhob'al han, yaja' matxa nahatiloj kat hayinx a chin okoj nhahil xikiltaj yeh tet heb' ya' yul hej konhob' b'ay x'ilaxtoj han”, kachinahoj. ¹⁷ Chawala'pax tet heb' ya' ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Hayin chex hinmeltzo'tij yul hej konhob' b'oj b'ay hej tx'otx' tx'otx' b'ay xex hinpujb'akantoj han, kat wa'noj tx'otx' Israel teyet han. ¹⁸ Chex meltzohojtij sat hetx'otx'al, kat heyinojiloj hej tiyoxh b'et tu' b'oj sunil skistalil. ¹⁹ Chin hela'toj heyanma han, kat sk'ulb'ujiloj, xhwaha' hune' ak' espíritu teyet han. Xhwiha'kaniloj skawil heyanma haka' ch'en ch'en han, kat wa'noj hunuj heyanma ch'ab'enojtoj tzet xhwala' han. ²⁰ Haktu' chuh heyijyenojkoj tzet chin cheja' heyub' han, cheyijye' heyunuj tzet yetwanoj ay yulaxi. Hayin chin okoj heDiosaloj han kat heyokoj hinkonhob'oj han. ²¹ Wal mak ch'ok tzujnuj yinh shaq'en tiyoxh b'oj hej tzetet kaw kistal ch'ulaxi, hayin xhwaha' tzet yetwanoj ay schani yuh sb'eyb'al han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han”», xhi Komam.

²² Xleb'atoj hej querubín tu' sxik', x'ah xol kaq'e'; tzujan hej setsel yinh. Yib'anhatoj hunq'ahan tu' ayatoj sq'aq'al smay Komam sDiosal Israel. ²³ X'ah sq'aq'al smay Komam Yahveh tu' xol kaq'e' yiktajb'al konhob', xlinhb'an sb'ah yib'anh hune' witz aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik b'et Jerusalén.

²⁴ Lawitu' xin yinikanh espíritu han, xin yinitoj b'ay stx'otx' heb' naj caldeo han, b'ay ay heb' ya' ib'iltoj chejab'lomal. Xin tanhk'o wilni tzetet xyeh Komam Dios tu' wet han. ²⁵ Haktu' xuh walni tet heb' ya'

ib'ilotj chejab'lomal sunil tzet xyeh Komam Yahveh wila' han.

**Tzet chuh yilaxojkantoj skonhob'
Komam chejab'lomal**

12¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²«Hach anma hach ti', xol anma kaw wi'e chach ehayoj. Ay sb'aq' sat, yaja' mach chilah; ay stxikin, yaja' mach chab'e, haxkam kaw wi'e. ³Yuxin hach anma hach ti', watx'ehayoj hatzetet, kat haweltoj yinh sat heb' ya' tz'ayikalil haka' chute mak ch'ilaxiloj yul skonhob', nanxa b'ay chach toj ehoy, wak'amta haktu' chuh stxumnujiloj heb' ya' tzet lanhan hawuni, haxkam kaw wi'e heb' ya'. ⁴Tz'ayikalil chawiha'iltij hatzetet yinh sat heb' ya', haka' hawilaxojxaloj yul hakonhob' chawute'. Yinh sk'ejb'alil chach elojtij yinh sat heb' ya', haka' chute anma ch'ilaxiloj yul skonhob'. ⁵Yinh sat heb' ya' chawaha'koj hunuj holan yinh b'itz'ab', kat hawelojtij b'et tu' b'oj hatzetet. ⁶Yet aq'b'alilxa, yet lanhan hach yilni sunil anma, kat hawanojatoj hatzetet hawixik', kat hawokoj yinh b'el. Chamajche'toj hasat, yunhe mach chuh hawilnoj konhob' ti', haxkam hach chach okoj syeb'aniloj yinh tzet ch'ek'ojtoj yinh Israel», xhi Komam.

⁷Haktu' xuh wuni sunil tzet xin schej Komam wub' han. Tz'ayikalil xwiltij hintzetet haka' chute mak ch'ilaxiloj yul skonhob' han. Yinh sk'ejb'alil xwakojoj hune' holan yinh b'itz'ab' yuh hinq'ab' han. Xwahtoj hintzetet hinwixik' yinh sat sunil anma tu' han, xin eltij han.

⁸ Yinhxa sab'sahk'alil xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ⁹ «Hach anma hach ti', sq'amb'e' heb' ya' israelita hune' konhob' kaw wi'e tawet, tzet choche yala'iloj tzet chawuh ti'. ¹⁰ Chawala' tet heb' ya': Hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw: “Tet heb' ya' israelita ch'ehayoj b'et Jerusalén yeh hune' ti' b'oj ya' sreyal konhob'”, xhi Komam. ¹¹ Chawala' tet heb' ya' ta hach xach alaxkoj syeb'aniloj tet heb' ya'; ta tzet xawuh, ch'ek'ojtoj yinh heb' ya', haxkam ch'ilaxojiltij heb' ya' yul skonhob', kat stoj heb' ya' chejab'lomal. ¹² Ya' aykoj sreyoj heb' ya', aq'b'alil chaha'toj ya' stzetet swixik', kat yelojtij ya' yul hune' holan ch'alaxojkoj yinh speyab'il konhob'. Smajche' ya' sat yunhe mach chuh yilnoj ya' hune' konhob' ti'. ¹³ Hayin xhwaha'ayoj hinlek'ab' yib'anh ya' han, kat skanojkanoj ya' yul. Haktu' chuh winojtoj ya' b'et Babilonia b'ay stx'otx' heb' naj caldeo han, yaja' mach chila' ya' tx'otx'; b'et tu' xhkamoj ya'. ¹⁴ Sunil b'ay chin pujb'a'kantoj heb' naj soldado xhtanhen ya' han; haktu' xhwute'pax sunil soldado ya' han. Xhwiha'atij wespada han, kat hintzumb'enoj heb' naj han. ¹⁵ Yet xax hinpujb'akantoj heb' ya' yul hej konhob' b'oj sat tx'otx' tx'otx' han, kat yohtajnhenojiloj heb' ya' ta hayin ti' Yahveh hin han. ¹⁶ Yaja' ayto haywanhxa heb' ya' chin kolo'kanoj xol howal tu' han, xol yab'il b'oj xol nhohchalal, yunhe yalnoj heb' ya' hej skistalil xuh tet konhob' b'ay ch'ilaxojtoj tu'. Haktu' chuh yohtajnhenojiloj heb' ya' ta hayin ti' Yahveh hin han», xhi Komam.

¹⁷ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam:

¹⁸ «Hach anma hach ti', k'uyk'uyanhkanh yet chach

wa'i, okojab' niman xiwkilal tawinh, kat snohkoj xiwkilal tawinh yet chawuk'ni hawa'. ¹⁹ Al tet anma ay sat tx'otx' tx'otx' ti', tet anma ah Jerusalén b'oj tet sunil heb' ya' israelita ta hakti' walni hayin Yahveh Jahaw hin ti' han: “Xiwkilal heyeyi yet chex wa'oj, kaw b'isk'ulal heyeyi yet cheyuk'nunj heya'. Ch'etalaxojkantoj tx'otx' tx'otx' ti', matxa tzet xhkanoj sat tx'otx' yuh stx'ojal xax xuh sunil maktaj ch'ehayoj sat tx'otx'. ²⁰ Ch'etalaxojkantoj sunil konhob' b'ay ay anma, haka' desierto chub'kantoj sat tx'otx'. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han”», kachinahoj, xhi Komam.

²¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²² «Hach anma hach ti', ɔtzet choche yala'iloj hune' tzoti' ch'ek'ayoj xol heb' ya' israelita, yet chalni heb' ya': “Ch'ek'toj melmon sat yib'anh q'inal, yaja' mach chij sb'ah hej tzetet syeh Komam Dios yila' heb' ya' profeta”?, xhi. ²³ Yuxin al tet heb' ya' ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Chin tanhtze'ayoj hune' tzoti' ti' han, yunhe matxa ch'al-laxoj b'et Israel”, xhi Komam. Alpax tet heb' ya' ta yapnojxa stz'ayikal b'ay chija' sb'ah sunil tzetet xax hinyeh yila' heb' ya' profeta han. ²⁴ B'et Israel ti', matxa mak ch'ichenojkanh, kat yalnoj ta ay tzet xin yeh yila' han, mato mak ch'anikoj leq'ti'al yet stzotel yinh hinb'ih han. ²⁵ Hayin Yahveh hin ti' chin tzoteloj han, kat yijnoj sb'ah tzet xhwala' yinh kaw lemb'il han. Hex kaw cheyila' konhob' kaw wi'e; yalanhto maxhto chex kamoj kat wunuj tzet xhwal ti' han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

²⁶ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²⁷ «Hach anma hach ti', aykoj heb' ya' israelita yalni ta maxhto chija'na sb'ah hej tzetet chin yeh hawila' han, ta aytoto b'ay chija' sb'ah.

²⁸ Yuxin al tet heb' ya' ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Lemb'il chija' sb'ah hintzoti' ti' han; chija' sb'ah tzet xwal han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Ch'ayoj sya'tajil yib'anh heb' ya' leq'ti' profeta

13 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', tzotelanh yinh hinb'ih tet heb' ya' sprofetahil Israel han, heb' ya' tonhe ch'initij yul swi' tzet chala, kat hawalni ta chab'e heb' ya' tzet xhwal hayin Yahveh hin ti' han. ³ Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: ;Tzet sb'isk'ulalil tet heb' ya' profeta wi'e suk sk'ul ch'initij yul swi' tzet chala, mach ninnoj tzet chin yeh yila' heb' ya' han. ⁴ Israel, lahan heb' ya' haprofa b'oj no' wech ch'ehayoj b'ay etab'ilkantoj hej konhob'. ⁵ Maxhto ninnoj tzet chukuj heb' ya' yunhe swatx'enkanh heb' ya' speyab'il Israel, yunhe yet chuluj hune' tz'ayik b'ay chub' Komam Yahveh tzet yetwanoj ay yuni, xhtechahoj yuh heb' ya' yinh howal. ⁶ Tonhe chichekanh heb' ya' ta ay tzet chin yeh yila' heb' ya' han, leq'ti'alne chal heb' ya' ta yinh hinb'ih stzotel heb' ya' han. Chal heb' ya': Hakti' yalni Komam Yahveh, xhi heb' ya'. Xhto yocephax heb' ya' ta chij sb'ah tzet chal heb' ya'. ⁷ Matzet chin yeh yila' heb' ya' han. Leq'ti'alne chal heb' ya' yinh hinb'ih han. “Xhi Komam Yahveh”, xhi heb' ya', k'ajam matzet xhwal han.

⁸»Yuxin, hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Yuh leq'ti'alnhe tzet chal heb' ya' b'oj chichekanh heb' ya' ta ay tzet chin yeh yila' heb' ya' han, xax wikanh hinb'ah yinh heb' ya' han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ⁹Xhwiha'kanh hinb'ah yinh heb' ya' leq'ti' profeta tu' han, heb' ya' ch'ichenkanh ta ay tzet chin yeh yila' heb' ya' han, kat yalni heb' ya' ta yinh hinb'ih stzotel heb' ya' han. Mach chuh yokoj heb' ya' stz'ajoj hinkonhob' han, mach ch'alaxojayoj sb'ih heb' ya' xol yik'al Israel b'oj mach ch'okojpaxtij heb' ya' sat tx'otx' Israel. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloy ta hayin ti' Yahveh Yahaw hin han.

¹⁰»Tonhe x'etli heb' ya' yinh hinkonhob' han, chalni heb' ya' ta k'ul yekoj sunil. K'ajam mach hakoju' yeyi. Lahan heb' ya' b'oj mak ch'anikanh hunuj b'itz'ab' mach k'uluj chukanh, kat yanikoj ch'en txoh yinh. ¹¹Yuxin al tet heb' ya' ch'anikoj stxohal b'itz'ab' tu' ta ch'ayk'ayoj hune' b'itz'ab' mach k'uluj yekanh tu'. Ch'ayoj hune' niman nhab', ch'ayoj ch'en sajb'at haka' ch'en ch'en b'oj hune' niman kaq'e' nhab', kat shuychanojk'oj. ¹²Yet xax ay huyna hune' b'itz'ab' tu', kat yalnoj anma: ¿Tzet xutuj ch'en txoh xeyakoj yinh b'itz'ab'?, xhinahoj. ¹³Yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Yet aytij hin-howal han, xhwaha'tij hune' niman kaq'e' nhab' ch'etanojtoj han, hunuj niman nhab' b'oj ch'en sajb'at haka' ch'en ch'en yunhe yetaxojkantoj. ¹⁴Xhweta'toj hune' b'itz'ab' xeyakoj stxohal tu' han; chin huycha'kanayoj han, hab'anxa chub'kanatij sxe'. Ch'ek'oj huynahi, kat hekamoj xol sq'al. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloy ta hayin ti' Yahveh hin han.

¹⁵ Xhwiha'iloj hin-howal yinh hune' b'itz'ab' tu' han b'oj yinh mak x'anikoj stxohal, kat yalnoj anma: “Matxa ninoj sq'al ich b'itz'ab' xkankanoj b'oj mak x'anikoj stxohal; ¹⁶ heb' ya' leq'ti' profeta yet Israel ch'alni ta ay tzet xhyelax yila' heb' ya', chalni heb' ya' tet Jerusalén ta k'ul yekoj sunil, k'ajam mataj haktu' yeyi”. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

Sya'tajil ch'ayoj yib'anh heb' ix leq'ti' profetisa

¹⁷ »Ti'nanh xin hach anma hach ti', alkoj yinh sat heb' ix hawet konhob' ch'alni ta yinh hinb'ih stzotel han, k'ajam tonhe chitij heb' ix yul swi' tzet chal heb' ix; tzotelanh yinh hinb'ih tet heb' ix han: ¹⁸ Alah ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “;Tzet sb'isk'ulalil tet heb' ix ix ch'initoj yanma hinkonhob' han, kat schemni hej pulsera ay yelapnojal yeh chakoj anma yinh snuq' sq'ab', kat schemnipax heb' ix q'ap q'ape chakoj sunil anma yinh swi'. ;Tom ayiktoj yul henab'al ta chuh yok sq'inal hinkonhob' yul heq'ab' han, kat hekolni heq'inal? ¹⁹ Hex ti', yinh-nhe hune' pulal cebada b'oj hune' xitan pan cheyiloj hinpixan yinh sat hinkonhob' han. Chepotx'toj anma mach yetwanoj ay skami, yaja' mach chepotx'toj mak yetwanoj ay skami; haktu' cheyute hesub'ni hinkonhob' ch'ab'entoj leq'ti'al han.

²⁰ »»Yuxin hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Aytij hin-howal yinh ichamta pulsera ay yelapnojal yeh chewatx'e tu' han, ichamta q'ape cheyakojslek'b'aniloj anma haka' nixhtej ch'ik. Chin kolo'iloj yul heq'ab' han, kat slupwuj yinh aq'ank'ulal. ²¹ Chin kolo'iloj hinkonhob' yul heq'ab'

han, kat hintzilnojtoj q'ap q'ape xeyakoj yinh swi', haximwal matxa b'aq'inh xhkanoj yul helek'ab'. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han. ²²Xeyakoj b'isk'ulal yinh yanma mak k'ul sb'eyb'al yuh ichamta heleq'ti'al, mataj hayin xwako' b'isk'ulal yinh han. Xeya'ni yip anma tx'oj, yunhe mach sb'ejkanoj yuni stx'ojal, kat mach xhkolchahi. ²³Yuxin matxa b'aq'inh cheyala' ta ay tzet xin yeh heyila' han, kat heyichenkanh ta yinh hinb'ih chex tzotel han. Chin kolo'iloj hinkonhob' yul heq'ab' han, kat heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han”», xhi Komam.

**Sya'tajil chuluj yib'anh heb' ya'
ijb'alom haq'ehom tiyoxh**

14 ¹Xulk'uj hunq'ahan heb' ya' icham winaj ah Israel hinyila' han, x'ay tz'onhnoj heb' ya' hink'atanh han. ²Haktu' xuh yul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ³«Hach anma hach ti', hunq'ahan anma ti', aykoj yanma yinh hej stiyoxh b'oj aykoj sat yinh tzet ch'a'ni ayk'ayoj. ¿Tom tonhe xhwila' han sq'amb'enoj tzetet wet han? ⁴Tzotelanh b'oj heb' naj, kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Sunil heb' ya' israelita aykoj yanma yinh hej stiyoxh b'oj aykoj sat yinh tzet ch'a'ni ayk'ayoj, kat yulpax sq'amb'enoj hej tzetet tet heb' ya' profeta, hayin chin ta'woj tet heb' ya' haka' yetwanoj ay hinta'woj yuh stx'ihalil ichamta stiyoxh tu' han. ⁵Haktu' chuh hinb'ilenoj yanma heb' ya' israelita xpohniltoj sb'ah winh yuh ichamta tiyoxh tu' han”, kachinahoj.

⁶»Yuxin al tet heb' ya' israelita tu' ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Helwejtoj heb'eyb'al. Pohwejiloj heb'ah yinh hetiyoxh tu', kat heyiniloj hesat yinh hej skistalil. ⁷ Maktik'a xhpohnojiloj sb'ah winh han, tom israelita mato nan konhob'al ch'ehayoj b'et Israel, kat yanojkoj yanma yinh hej stiyoxh, kat yanojpaxkoj sat yinh tzet ch'a'ni ayk'ayoj, lawitu' kat yuluypax tet hunuj ya' profeta, yunhe sq'amb'enoj hej tzetet wet han, hayin Yahveh hin ti' chin ta'woj tet han. ⁸ Xhwa'aytij sya'tajil yib'anh hunq'ahan anma tu' han, kat winojkaniloj xol hinkonhob' han; ha' ch'okoj syeb'aniloj tet anma. Haktu' chuh yohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

⁹»”Ta ay hunuj ya' profeta sub'laxoj, kat yalnoj ya' hunuj tzetet, hayin chin chab' yala' ya' han. Xhwiha'kanh hinb'ah yinh ya' han, kat winojkaniloj ya' xol hinkonhob' Israel han. ¹⁰ Skawanhil xhtanhtzenoj smul: stanhtze' ya' profeta smul kat stanhtzenoj mak sq'amb'en hej tzetet tu', ¹¹ yunhe matxa b'aq'inh spoho'iltoj sb'ah heb' ya' israelita tu' winh han, kat sb'aknojtoj sb'ah heb' ya' yinh hej smul tu'. Hayin chin okoj sDiosaloj heb' ya' han, kat yokoj heb' ya' hinkonhob'oj han, hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han”», xhi Komam.

Yetwanoj ay yayoj sya'tajil yib'anh Jerusalén

¹² Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ¹³ «Hach anma hach ti', ta ay hunuj konhob' ch'anikoj smul wet han, kat spohniltoj sb'ah winh han, xhwiha'kanh hinb'ah yinh han, kat winojiloj tzet sloh han. Xhwaha'ayoj nhohchalal yib'anh han,

kat hinchanoj kamoj k'oj anma b'oj no' noq' han.
¹⁴Ta b'et tu' ay ya' Noé, ya' Daniel b'oj ya' Job,
 hanhk'anhem heb' ya' tu' xhkolcha yuh sk'ulal
 sb'eyb'al. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

¹⁵»Ta xhwatoj no' howla noq' sat tx'otx' tx'otx'
 tu' han, kat stanhtzenkaniloj no' anma ay b'et tu',
 sq'alxanhe xhkankanoj yuh no', matxam mak ch'ek'
 b'et tu', haxkam xiw anma tet no'. ¹⁶Ta b'et tu' ay
 heb' ya' oxwanh ti', suniltam yuninal heb' ya' mach
 chuh skolni; hanhk'anhe heb' ya' xhkolchahi; chim
 etaxkantoj tx'otx' tx'otx' tu'. Hayin Yahveh Yahaw
 hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul hinti' yinh
 hinb'ih han, xhi Komam.

¹⁷»Ta hayin xhwatij howal sat tx'otx' tx'otx' tu'
 han, kat stanhkaniloj sunil mak ay b'et tu' b'oj no'
 noq'; ¹⁸ta b'et tu' ay heb' ya' oxwanh tu', suniltam
 yuninal heb' ya' mach chuh skolni; hanhk'anhe heb'
 ya' xhkolchahi. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal
 han, chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih han, xhi
 Komam.

¹⁹»Ta xhwatij yab'il sat hune' tx'otx' tx'otx' tu'
 han, kat wanihayoj kamikal b'et tu' yuh hin-howal
 han, kat skamkantoj anma b'oj no' noq'; ²⁰ta b'et tu'
 ch'ehayoj ya' Noé, ya' Daniel b'oj ya' Job, mach chuh
 skolniloj heb' ya' sk'ahol b'oj skutz'in, hanhk'anhe
 heb' ya' xhkolcha yuh sk'ulal sb'eyb'al. Hayin
 Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul
 hinti' yinh hinb'ih han, xhi Komam.

²¹»Yuxin, hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti'
 han: Q'a' tx'ojto yet xhwanojayoj kanheb' sya'tajil
 yib'anh Jerusalén han: howal, nhohchalal, no' howla
 noq' b'oj yab'il, yunhe stanhojkaniloj anma b'oj no'

noq'. ²² Haywanhxehe mak mach xhkamoj, kat yelojtij b'et tu' b'oj yuninal. Yet ch'apnoj heb' ya' hek'atanh, kat heyilnoj tzet xuh yehik'oj heb' ya', tzet-taj xuh heb' ya', kat heya'noj yaq'lob'al hek'ul yuh hej sya'tajil xwayoj yib'anh Jerusalén b'oj sunil tzet xwuh yinh han. ²³ Cheyaha' yaq'lob'al hek'ul yet cheyilnoj tzet chuh yehik'oj heb' ya' tu' b'oj tzet-taj chuh heb' ya', haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta mach tonhehoj xwuh tzet xwuh yinh Jerusalén han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Lahan Jerusalén b'oj hune' yoj te' uva matzet ch'oknikoj

15 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', ¿tzet lahan yinh yoj te' uva b'oj yaq'b'ilxa te' te'? ¿Taxka lahan sk'ulal yoj te' uva tu' b'oj yaq'inal te' te'? ³ Mach hunuj tzetet chuh swatx'iltoj yinh yoj te', mach chuh swatx'iltoj b'ay xhloki xih. ⁴ Si'alnhe k'ul te'. Yet xax tz'a'toj stxam te' b'oj yet q'aq'alxa yetoj yul te', matxa tzet ch'oknikoj te'. ⁵ Ta matzet ch'oknikoj te' yet maxhto stz'a'toj te', hak'anab' yet xax tz'a'toj te'. ⁶ »Yuxin hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw: Haka' xuh walnikanoj han ta si'alnhe chuh stz'a'ojtoj yoj te' uva, sataj yaq'b'ilxa hej te' te', haktu' chuh wanojiktoj anma ay b'et Jerusalén xol q'a' q'a' han. ⁷ Chin chab' hinb'ah b'oj heb' ya' han. Xax elkanh heb' ya' tet hune' q'a' q'a', yaja' nanxa q'a' q'a' xhnhusnujkantoj heb' ya'. Yet xhwinojkanh hinb'ah yinh heb' ya' han, ha' tu' cheyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han. ⁸ Matxa tzet xhkanojkanoj sat hune' tx'otx' tx'otx' ti', haxkam xpohiltoj sb'ah

heb' ya' winh han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam. Xhwiha'kanh hinb'ah yinh hunq'ahan anma tu' han, ha' ch'okoj syeb'aniloj tet anma, kat winojkaniloj xol hinkonhob' han. Haktu' chuh yohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

Xpohiltoj sb'ah Jerusalén yinh Komam Dios

16¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²«Hach anma hach ti', alkoj yinh sat Jerusalén hej skistalil chuh, ³kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Jerusalén, ah Canaán hawik'al, haxkam b'et tu' xach pitzk'ahi; amorreo hamam wal hami' hetea ya'. ⁴Yet xach pitzk'ahi, mach x'ilaxiltoj hamuxuk, mach xach axhnelaxi, mach xmaslaxkoj atz'am atz'am tawinh b'oj mach x'alaxkoj hatxow. ⁵Mach mak x'anikoj yinh sk'ul yuni hunq'ahan tzetet tu', mach mak xtz'a' sk'ul tawinh. Yet xach pitzk'ahi, xach b'ejlaxtoj sat tx'otx', haxkam yahb'ehal haweyi. ⁶Yet xin ek'toj hak'atanh han, xwilni hawek'ayoj b'al-la xol hachik'il han, xwalni han ta yetwanoj ay hawehik'oj.^o ⁷Xach wa' ch'ib'oj haka' hunuj ni'an te' xhch'ib'kanh sat tx'otx' han. Xach ch'ib'kanh yinh k'ul, kaw k'ulch'an xawukaniloj. Xch'ib'iloj hawim, x'eliloj xil hanimanil, yaja' ch'ob'anachnhetik'a.

⁸»Yet xin ek'paxtoj hak'atanh hunekxa han, xwilni han ta yechelxa hamohyi. Haktu' xuh hinleb'antoj hincapa hawib'anh han, xin majchentoj hanimanil han, haxkam ch'ob'an hach; xin ta'wekoj wib'anh

^o16:6 *yetwanoj ay hawehik'oj* Tita ha' hune' tzoti' ti' chal heb' ya' israelita yet sik'ni heb' ya' hunuj ni'an tz'ul unin, kat yok-kanoj yetoj heb' ya'.

hinmohyi b'oj hach han, xin watx'en hune' lahk'ulal b'oj hach han, xach ok-kanoj wetoj han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ⁹Xach waxhnhe han, xin suluj chik' tawinh han, xwanikoj perfume tawinh han. ¹⁰Xwakojo hune' xilq'ape kaw k'ulch'an tawinh han, xwanikoj no' xanhab'e kaw k'ul yinh hawoj han; xwa' hune' tx'anhb'ale nab'a' lino b'oj xilq'ape nab'a' seda tawet han. ¹¹Kaw k'ulch'an xwutekoj nixhtej tzetet kaw ay stohol tawinh han: xwakojo ch'en brazalete yinh haq'ab' han, xwanikoj hune' ch'en uwe yinh hanuq' han. ¹²Xwakojo hune' ch'en kolq'ab' yul hatxam han, xwanihaktojo ch'en ome yul hatxikin han, yok hune' ch'en corona kaw k'ulch'an xwakojo yinh hawi' han. ¹³Xnohkankoj oro b'oj plata tawinh; nab'a' lino b'oj seda xil haq'ap, chemb'il xil haq'ap. Xwa' k'ul-la harina halob' han, te' aceite ch'eltojo yinh te' olivo b'oj no' kab'. Kaw k'ulch'an xawukanilojo, xach ok-kanoj reinahil. ¹⁴Kaw ay yelapnojal xawukankoj xol sunil hej konhob' yuh sk'ulch'anil hawilot, haxkam hayin xach wa' elwanoj han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

¹⁵»Yaja' xkawxi hak'ul yinh sk'ulch'anil hawilot, yuh ay yelapnojal xawukuj, xatx'ojnhentojo yul hawi'. Maxhtik'a xach tx'ixwi haway b'oj maktaj ch'ek'toj b'et tu'. ¹⁶Yinhtik'a xil haq'ap kaw k'ulch'an tu' xawatx'ekanh b'ay xhaq'elax hej komon dios, xatx'ojnhentojo yul hawi'. Maxhtotik'a hunekojo ch'il-lax hunuj tzetet haka' hune' ti'. ¹⁷Yinh nixhtej tzetet nab'a' oro b'oj plata xwa' tawet han, yinh xawatx'ehayoj yechel heb' naj winaj, xatx'ojnhentojo yul hawi', xahaq'eni. ¹⁸Xawakojo xil haq'ap chemb'il yinh, xawa'ni waceite b'oj wincienso tet han. ¹⁹Ixim

pan xwa' tawet han, ixim watx'eb'il yinh k'ul-la harina, te' aceite b'oj no' kab' xwa' halob' han, xawa' ofrendahil haka' hunuj tzet kaw xuq' sam yahapnoj tet. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

²⁰ »Xawakoj hej juninal xahanb'alil tet ichamta tiyoxh tu' haka' yitahoj. ¡Mach x'ek'na hawuh yinh hatx'ojnhentoj yul hawi'! ²¹ Xawakoj hej wuninal xahanb'alil tet ichamta tiyoxh tu' han, xanhusnitoj ofrendahil tet. ²² Yet ayachkoj hawuni ichamta skistalil tu', yet xatx'ojnhentoj yul hawi', mach xtit hani'antohal yinh hak'ul yet ch'ob'an hach chach ek'ayoj b'al-la xol hachik'il.

²³ »Tzet sb'isk'ulalil tawet, kinchi hayin Yahveh Yahaw hin ti' han. Lawi hawuni sunil stx'ojal tu', ²⁴ xawanikanh b'ay xhaq'elax hej komon dios, xawatx'enkanh hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al sunil yul hej txonhb'al. ²⁵ Sunil b'ay stxikinb'al b'eh xawatx'ekanh b'ay xhaq'elax hej komon dios, xawetantoj sk'ulch'anil hawilot. Xach way b'oj sunil mak ch'ek'toj b'et tu', maxhtik'a xtanhk'o hatx'ojnhentoj yul hawi'. ²⁶ Xatx'ojnhentoj yul hawi' yinh heb' naj egipcio ch'ehayoj hakawilal, heb' naj kaw ay yip snimanil, x'ahkanojkanh smalil hatx'ojnhentoj yul hawi', yuh hawinitij hin-howal han.

²⁷ »Yuxin xwikanh hinb'ah tawinh han, xin tz'uliknhenayoj hatx'otx' han. Xach wakoj yul sq'ab' hej skonhob' heb' naj filisteo chach yahni han, heb' naj stx'ixwan yuh skistalil hab'eyb'al. ²⁸ Maxhtik'a xi' hak'ul, xatx'ojnhenpaxtoj yul hawi' yinh heb' naj asirio; yaja' maxhtik'a xi'pax hak'ul. ²⁹ Xatx'ojnhepaxtoj yul hawi' b'ay tx'otx' Canaán

b'oj stx'otx' heb' naj caldeo,^p yaja' maxhtik'a xi'pax hak'ul. ³⁰ Kaw tx'ojxa yetoj hanab'al, lahanxa chawute b'oj heb' ix tx'oj yeh swi' matxatik'a stx'ixwi. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

³¹ Chawakanh b'ay xhaq'elax hej komon dios stxikinb'al hej b'eh, chawanikanh hej b'ay ch'ahtoj xahanb'al sunil yul hej txonhb'al. Q'a' tx'ojto xawute sataj hunuj ix tx'oj yeh swi', mach xaq'an hatohol.

³² »Lahan chawute b'oj hunuj ix ix sayni swinaj, q'a' xhto hawoche komon anma sataj hawichamil.

³³ Sunil heb' ix tx'oj yeh swi' xhtohlalax heb' ix, wal hach, hach xatohla hawinaj. Xatohla heb' naj, nananxanhe b'ay xka stitkoj heb' naj, xul heb' naj wayoj b'oj hach. ³⁴ Mach lahanoj xawute b'oj heb' ix tx'oj yeh swi', xulan xawute; hach xatohla hawinaj, mataj heb' naj xach tohlani. Hanhe yinh hune' tu' mach lahanojach b'oj heb' ix.

³⁵ »Yuxin ab'e tzet xhwal han ixh tx'oj yeh swi'.

³⁶ Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Matxatik'a xach tx'ixwi hayeni hanimanil yet xatx'ojnhentoj yul hawi' yinh hej hawinaj b'oj yinh sunil hakistal-la tiyoxh, xawa'ni schik'il hawuninal xahanb'alil tet. ³⁷ Yuxin chin yamb'a'koj sunil hawinaj tu' han, sunil heb' naj xawa' tzalahoj sk'ul, heb' naj xawoche b'oj heb' naj mach xawoche. Chin yamb'a'koj heb' naj tawinh han, kat hach hinch'ob'b'anoj yinh sat heb' naj han, kat yilnojkanoj heb' naj hanimanil yet ch'ob'an hach. ³⁸ Haka' tzet yetwanoj ay yulax yinh heb' ix ix sayni swinaj b'oj haka' mak potx'wahom, haktu' chach wute' han.

P16:29 *b'ay tx'otx' Canaán b'oj stx'otx' heb' naj caldeo* Chuh stxumlaxpaxoj ta ha' b'ay stx'otx'al heb' naj txonhom caldeo.

Xhwiha'iloj hin-howal tawinh han; yuh hinsawenal han, chach waha'koj yul sq'ab' kamikal han. ³⁹ Chach waha'koj yul sq'ab' hej konhob' b'ay xawetatoj hab'ah tu' han, kat yetanojkantoj ichamta b'ay chahaq'e komon dios b'oj hej b'ay chawahtoj xahanb'al. Chiha'loj xil haq'ap b'oj nixhtej tzetet kaw ay stohol aykoj tawinh, kat hach sch'ob'b'anojkanoj yinh kaw k'ul. ⁴⁰ Syamb'a'koj hun tenan anma tawinh, kat hach sk'ojnojkamoj; chach spotx'o'kantoj yinh ch'en espada. ⁴¹ Snhusu'tuj heb' naj hej hawatut, kat yunuj heb' naj tzet yetwanoj ay yunuj tawinh yinh sat tx'ihal heb' ix ix. Matxa tonhehoj xhwila' han chatx'ojnhenojtoj yul hawi', matxa b'aq'inh chatohla' hej hawinaj. ⁴² Haktu' chuh schewb'ojajoj hin-howal tawinh han, kat stanhojajoj hinsawenal han. Xhwatx'ojilohink'ul han, kat matxa xhtij hin-howal. ⁴³ Yuh mach xtit hani'antohal yinh hak'ul, xawinitij hin-howal yuh sunil hunq'ahan tzetet ti' han, yilal hawa'noj tanhoj tzet xuh hawehik'oj tu', haxkam kam xach toh niman hawuni stx'ojal b'oj hej skistalil. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

⁴⁴ »Sunil mak xhmaxnhentoj hej tzoti', chala' tawinh: “Lahan ix b'oj smi”, xhinahoj. ⁴⁵ Lahan hach b'oj hami', ya' xyahnikanoj yichamil b'oj hej yunin; lahan hach b'oj ichamta hanoh xyahnikanoj yichamil b'oj hej yunin. Hetea hami', wal hamam amorreo ya'. ⁴⁶ B'ab'el hanoh, ha' Samaria, aykoj yetk'ulal norte b'oj swayanhb'alil. Hanoh q'a' txanto, ha' Sodoma aykoj yetk'ulal sur b'oj swayanhb'alil. ⁴⁷ Mach tonhehoj xawuh tzet xuh hunq'ahan konhob' tu', to kaw pet-tik'a xach palk'on hawuni hej skistalil chuh. Q'a' tx'ojto xawuh sataj. ⁴⁸ Hayin Yahveh Yahaw hin

ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih han, ta Sodoma b'oj swayanhb'alil, mach xuh hej tzetet xawuh b'oj hawayanhb'al. ⁴⁹ Smul Sodoma hanoh tu' b'oj swayanhb'alil ha', slolo'nhen sb'ah, haxkam kaw xhpalk'on tzet sloh, kaw k'ul yek' yuh, yaja' maxhtik'a xkolwa yinh anma meb'a' b'oj mak ya'taj ch'ek' yuh. ⁵⁰ Xakoj lolo'al yinh, xuni hej tzetet kaw chin yah han; yuxin xin tanhtzeloj haka' hawilni ti'nanh. ⁵¹ Wal Samaria b'oj swayanhb'alil, mach x'apni yiktaj smul xakoj sataj hamul xawakoj. Q'a' ayto tzet kaw kistal xawuh sataj hanoh tu', yuxin ta xhkolahb'akoj, kochenhe mach ninnoj smul hanoh tu'. ⁵² Yilal stechahoj hawuh yilaxojiloj hapixan, haxkam q'a' tx'ojto hej skistalil xawuh sataj hej hanoh tu', yuxin kochenhe mach ninnoj smul hanoh tu'. Tx'ixwanhkanh, kat stechahoj sya'tajil tu' hawuh, haxkam kochenhe mach ninnoj smul xukaniloj hanoh tu' hawuh.

⁵³ »Yaja' hayin chin hela'toj sq'inal Sodoma b'oj swayanhb'alil han, Samaria b'oj swayanhb'alil; haktu' chach wute'pax han. ⁵⁴ Yaja' yilal stechahoj hawuh yilaxojiloj hapixan, kat hatx'ixwojkanh yuh sunil tzet xawuh, kat hawokoj yaq'lob'aloj sk'ul hej hanoh tu'. ⁵⁵ Chawub'paxiloj haka'tik'a yet payxa b'oj hej hanoh tu': Sodoma b'oj swayanhb'alil, Samaria b'oj swayanhb'alil. ⁵⁶ Xatzeyeh hawilni Sodoma hanoh yet kaw lolo' hach, ⁵⁷ yet maxhto ch'ohtajnhelaxiloj hej stx'ojal chawuh. Wal ti'nanh, haxa hej skonhob' heb' naj sirio^q b'oj heb' naj filisteo

---

^q16:57 *sirio* Ha'tik'apax Aram, yaja' aypax hune' majan heb' ya' Edom chuh stz'ib'nhenayoj, haxkam etza lahan yeyoj yinh hebreo.

chach tzeyeni, sunilxa b'ay chach yahlaxi. ⁵⁸ Yilal stecha sya'tajil xul hawib'anh tu' yuh stx'ojal chawuh b'oj yuh skistalil chawuh. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

⁵⁹ »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han, ta yilal wa'noj tzet yetwanoj ay hachani han, haxkam mach xawuh tzet xata'wekoj yul hati', xawetantoj lahk'ulal. ⁶⁰ Yaja' wal hin han, chin nab'tij hune' lahk'ulal xin watx'e b'oj hach han, yet q'opo hachto, kat hinwatx'enoj hunuj hinlahk'ulal b'oj hach yinh stohb'al q'inal han. ⁶¹ Xhtij yinh hak'ul tzet xawuh yet payxa, kat hatx'ixwanojkanh yet xhwa'noj b'ab'el hanoh b'oj hanoh q'a' txanto tawet hawuninoj han, waxamkami mach ninoj tzet yok yinh hinlahk'ulal b'oj hach han. ⁶² Chin kawxe'kankoj hinlahk'ulal b'oj hach han, kat hawohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han. ⁶³ Yet xhwa'noj nimank'ulal tawinh yuh sunil tzet xax hawuh han, xhtij hatx'ojal yinh hak'ul, kat hatx'ixwanojkanh. Matxa chawaha'koj hamay yet ch'ilaxojiloj hapixan. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Yib'anhiloy yoj te' uva b'oj no' t'iw

17 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', al hunuj tzet yenhelalnhe yekoj tet konhob' Israel, kat hawalni tet ³ ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:
 »Ay hune' no' t'iw kaw nimejal x'apni b'et Líbano;
 kaw nimejal sxik' no' b'oj kaw nimejal xil no',
 kaw pim xil no', nanan-nhe yelaw.
 Hat xkan linhnoj no' swi' hune' te' tzis,
⁴ xlinhniltaj no' schon te',

xinitoj no' stz'unu' yul hune' konhob' yet heb' naj
txonhom,

yul hune' konhob' b'ay kaw stxonhlax tzetet.

⁵ Lawitu' xinitoj no' te' hinhat ay b'ay hune' tx'otx'
tx'otx' tu', xtz'un-nihayoj no' te' sat tx'otx'
k'ul-la tx'otx',

sti' hune' snuq' ha' ha' b'ay kaw ay ha' ha', yunhe
sch'ib'kanh te' haka' te' tz'isis.

⁶ X'ahiloj te' hinhat tu', yoj uvaxa x'elkoj te', kaw
hupan xuluj te', tz'uliknhe x'ah te';

ya'nitoj sq'ab' te' yinh no' t'iw tu', xanihaytoj te'
sxe' yul tx'otx'.

Haktu' xuh spak'i te' tu' yoj uvahil, kaw ay sq'ab'
te' b'oj swol te' x'ahiloj.

⁷ Yaja' aypax hune'xa no' t'iw kaw nimejal,
kaw nimejal sxik' no' b'oj kaw pim xil no'.

Xanitoj yoj te' uva tu' sxe' b'oj sq'ab' yetk'ulal no'
t'iw tu',

yunhe kam shayelax te' yuh no' b'ay tz'unb'ilayoj,

⁸ k'ajam sat-tik'a tx'otx' k'ul-la tx'otx' tz'unb'ilayoj
te',

b'ay kaw ay ha' ha', yunhe yanihaloj te' sq'ab'
kat ya'ni te' sat, b'oj yuh kaw saq'al chuluj te'.

⁹ »Al tet ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti'
han:

»“Mach k'uluj ch'elobjoj hune' yoj te' uva ti'.

Shok'o'atij no' t'iw tu' sxe' te', chiha'loj no' sat te',
kat stajojiloj te' yuh no'. Xhtajojiloj nixhtej swol
te'.

Kaw hab'an chuh shok'laxojkanh te', mach
yexhtohoj tx'ihaloj anma.

¹⁰ Waxamkami xhek'laxoj b'ay tz'unb'ilayoj te',
 matxa xhwolnoj te';
 xhtajojiloj te' yet ch'ek'ojtoj kaq'e' xhtit yetk'ulal
 b'ay ch'ahiloy tz'ayik yib'anh te'.
 Hat xhtajojiloj te' b'aytik'a yetwanoj ay swolni"»,
 xhi Komam.

¹¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni
 Komam: ¹² «Q'amb'e tet hune' wi'ela konhob' ti', ta
 yohtaj tzet choche yala'iloj sunil hunq'ahan ti'. Al
 tet ta yenhelal ya' sreyal Babilonia yeyi, xulk'uj ya'
 b'et Jerusalén, xinikantoy ya', ya' sreyal Judá b'oj
 hej smunlawom b'et Babilonia. ¹³ Lawitu' xwatx'en
 ya' hune' slahk'ulal b'oj hune' sfamilia ya' rey,
 xhchejni ya' sta'wenojkoj ya' tu' yul sti', ta syijye'
 ya' tzet chala' ya' sreyal Babilonia, xinikantoy ya',
 heb' ya' ay yelapnojal yeh ay sat tx'otx' tx'otx' tu'.
¹⁴ Xuh ya' hune' ti' yuh yiniloj ya' spixan Judá,
 matxa xuh yinikanh sb'ah. Xchej ya' syijye'k'oj ya'
 tu' slahk'ulal, yunhe yehik'oj Judá. ¹⁵ Yaja' xikanh
 sb'ah ya' sfamilia ya' sreyal Judá tu' yinh ya' sreyal
 Babilonia tu', xanitoj ya' schejab'lom b'et Egipto,
 yunhe yi'ni ya' hej no' cheh b'oj hun tenan heb'
 naj soldado. ¿Taxka k'ul ch'elobjkoj tzet choche ya'
 tu' yub', kat yelobjkanh ya'? ¿Taxka chuh yetanojtoj
 ya' slahk'ulal, kat yehojk'oj ya'? ¹⁶ Hayin Yahveh
 Yahaw hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul hinti'
 yinh hinb'ih han, ta b'et Babilonia tu' xhkamoj mak
 mach x'uni tzet xta'wekoj yul sti', mach xyijyek'oj
 slahk'ulal xwatx'e b'oj ya' sreyal Babilonia x'anikoj
 reyal. ¹⁷ Yet chuluj ya' sreyal Babilonia tu' yaha'koj

howal yinh, kat yanojkanh ya' hej peyab' b'oj hej q'och yinh konhob', kat spotx'nojtoj ya' hun tenan anma, mach chuh skol-laxoj ya' tu' yuh ya' faraón b'oj hun tenan soldado. ¹⁸ Yuh mach xyijye ya' sfamilia ya' rey tu' yuni tzet xta'wekoj yul sti', xetantoj ya' lahk'ulal yet xalni ya' ta chub' ya' tzet xal tu'; lawitu' xuni ya' sunil hunq'ahan tzetet ti', yuxin mach chuh yelojkanh ya', xhkamoj ya'.

¹⁹ »Yuxin, hayin Yahveh Yahaw hin ti' chin ta'wekoj yul hinti' han: ta xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh ya' han, haxkam mach xuh ya' tzet xta'wekoj yul sti', xetantoj ya' hune' lahk'ulal tu'. ²⁰ Xhwaha'ayoj hinlek'ab' yib'anh ya' han, kat skanoj ya' yul; xhwiha'toj ya' b'et Babilonia han, kat wunuj tzet yetwanoj ay wunuj yinh ya' b'et tu' han, haxkam xpohiltoj sb'ah ya' winh han. ²¹ Sunil soldado ya' kaw k'ul yinh howal xhkamoj yinh howal, wal heb' naj mach xhkamoj, xhpujnahojkantoj heb' naj sunil sat tx'otx' tx'otx'. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin Yahveh hin ti' xaxtik'a wal han.

²² »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Xhwiha'paxiltoj hunuj schon te' tzis kaw nahat yekanh han, xhwiha'iloj hunuj swol te' kaw q'inh kaw nahat yekanh han, kat hintz'un-nujayoj swi' hunuj witz kaw nahat yekanh han. ²³ Hat chin tz'unu'ayoj swi' hunuj switzal Israel q'a' nahat yekanh han, yunhe yanojiloj sq'ab' kat ya'noj sat, kat yunujkaniloj te' niman tzisal. Sunil smajanil no' ch'ik ch'apnoj sxewoj xol sq'ab' te', xol yenhelal sq'ab' te' swatx'e' no' sq'u'. ²⁴ Sunil te' te' ay xol hej telaj ch'ohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

Hayin xhwik'oj te' te' xhpalk'on slolo'al han, kat wa'ni ch'ib'oj te' tz'ulik te' han. Hayin chin tajtzeloj te' yaxla te' han, kat hinyaxnhentij te' tajinh te' han. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han, xhwuh tzet xhwal han», xhi Komam.

Hunun anma ch'a'noj tanhoj smul

18¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²«¿Tzet yuh kaw ch'al-lax hune' tzoti' ti' b'et Israel? “Mame mi'e xloni te' pahla uva, yaja' uninale xtxawq'o yeh”, kexchi. ³ Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih han, ta matxa b'aq'inh cheyala' hune' tzoti' ti' b'et Israel. ⁴ Wet yeh sunil anma han, wet ya' mame b'oj uninale han; yuxin mak ch'anojkoj smul, ha' xhkamoj.

⁵»Mak k'ul sb'eyb'al, chuh st'inhanil b'oj sk'ulal; ⁶ mach xhb'eyk'oj wa'oj xol anma xhb'eyk'oj swi'laj witz yunhe shaq'en hej tiyoxh b'oj mach shaq'epax hej komon dios shaq'e heb' ya' israelita. Mach chiloj yixal yet anmahil b'oj mach xhway b'oj yixal yet lanhan stx'ahwi snimanil yixal tu'. ⁷ Mach cha' ek'oj ya' yanma anma, mach ch'elq'awi, cha' paxoj sq'ape anma chakanoj yinh sk'as, cha' tzet sloh anma nhohchalal yeyi, kat ya'ni xil sq'ap mak mach xil sq'ap. ⁸ Mach xhpalk'on yiniloj yal ch'en melyuh chatoj k'amil, mach chiloj yal ch'en. Mach stx'ojal chuh yinh yet anmahil, chuh st'inhanil yet swatx'en sya'tajil ch'ek'ayoj xol kawanh anma. ⁹ Syijye yinh k'ul tzet chin chej yub' han, syijye tzet yetwanoj ay yulaxi. Ha' hune' anma tu' k'ul sb'eyb'al, yuxin mach xhkamoj. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

¹⁰»Yaja' ta hune' mak tu' ay hunuj sk'ahol tx'oj b'oj potx'wahom, kat yuni naj hunuj tzetet mach k'uluj, ¹¹tzet mach xuh smam, kat sb'ey naj wa'oj swi'laj witz yunhe shaq'en hej tiyoxh, kat yiniloj naj yixal yet anmahil; ¹²ta cha' ek'oj naj ya' yanma anma meb'a' b'oj mak kaw ya'taj ch'ek' yuh, ch'elq'awi naj, mach cha' naj paxoj stzetet anma chakanoj yinh sk'as, shaq'e naj hej komon dios kat yuni naj hej skistalil; ¹³ta chiloj naj yal ch'en melyuh chatoj k'amil, xhpalk'on yiniloj naj yal ch'en, yilal skamoj hune' naj k'ahole tu'. Yuh xuh naj sunil hunq'ahan tzetet kaw kistal tu', yilal skamoj naj, hanhe naj xhtanhtzenoj smul.

¹⁴»Yaja' ta hune' naj k'ahole tu', ta ay hunuj sk'ahol naj x'ilni sunil mule xuh smam tu', yaja' mach x'ok tzujnuj naj yinh sb'eyb'al smam, ¹⁵ta mach xhb'eyk'oj naj wa'oj swi'laj witz yunhe shaq'en naj hej tiyoxh, ta mach shaq'epax naj hej komon dios shaq'e heb' ya' israelita, ta mach chiloj naj yixal yet anmahil; ¹⁶ta mach cha' ek'oj naj ya' yanma anma, ta mach ch'elq'awi naj, ta cha' naj paxoj sq'ape anma chakanoj yinh sk'as, ta cha' naj tzet sloh mak nhohchalal yeyi, kat ya'ni naj xil sq'ap mak mach xil sq'ap; ¹⁷ta mach chuh naj stx'ojal yinh anma,^r ta mach chiloj naj yal ch'en melyuh chatoj k'amil, ta mach xhpalk'on yiniloj naj yal ch'en melyuh; ta chuh naj tzet yetwanoj ay yulaxi kat yuni naj tzet chin chej yub' han; mach xhkamoj naj k'ahole tu' yuh mule xakoj smam; yetwanoj ay yehojk'oj naj.

---

^r18:17 ta mach chuh naj stx'ojal yinh anma Hakti' yeyoj yinh griego, yaja' yinh hebreo chala: Mach sya'tajil chuh yinh anma meb'a'.

¹⁸ »Wal smam naj tu', yilal skamoj ya' yuh smul, haxkam xa' ya' ek'oj ya' yanma anma, x'elq'awikoj ya' yinh yet anmahil, xuni ya' stx'ojal xol yet konhob'. ¹⁹ Yaja' chim heq'amb'e' hex ti': ¿Tzet yuh mach cha' tanhoj uninale smul smam?, ta kexchinahoj. Haxkam xuh uninale tu' st'inhanil b'oj sk'ulal; xyijyek'oj sunil hej hinchejb'anil yilal syijyelax han, yuxin yetwanoj ay yehik'oj naj k'ahole tu'. ²⁰ Hanhe mak ch'anikoj smul, ha' yetwanoj ay skami. Mach chaha' tanhoj uninale smul smam, mataj ya' mame ch'a'noj pax tanhoj smul sk'ahol. Mak k'ul sb'eyb'al, nimejtaj sk'ulal schab' spajoj, mak tx'oj, stx'ojal schab' spajoj.

K'ul sb'eyb'al Komam Dios

Ez. 33:10-20

²¹ »Yaja' ta spohiloj sb'ah anma tx'oj yinh hej mule chakoj, kat syijyenk'oj sunil hinchejb'anil yilal syijyelax han, kat yuni st'inhanil b'oj sk'ulal, yilal yehojk'oj, mach xhkamoj. ²² Yuh chuh sk'ulal, ch'ehojk'oj; matxa chin nab'tij sunil stx'ojal xuh han. ²³ Mach xhwoche han ta xhkamtoj anma tx'oj, xhwoche han ta sheltoj sb'eyb'al kat yehik'oj. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

²⁴ »Yaja' ta sb'ejkanoj mak k'ul sb'eyb'al yuni sk'ulal, kat yuni stx'ojal, chuh sunil hej tzetet kaw kistal chuh anma tx'oj, ¿taxka yetwanoj ay yehik'oj anma tu'?, machoj; yetwanoj ay skam yuh smul b'oj yuh xpohiltoj sb'ah winh han; matxa xhnalaxojtij hej sk'ulal xuh.

²⁵ »Yaja' ta cheyala': “Mach chuh Komam Jahaw hej st'inhanil”, ta kexchinahoj. Yaja' ab'ewej konhob'

Israel: ¿Taxka hayin mach xhwuh hej st'inhanil han, mato hex? ²⁶Ta sb'ejkanoj anma k'ul sb'eyb'al yuni nimejtaj sk'ulal, kat yok yunu stx'ojal, yilal skamoj yuh stx'ojal chuh tu'. ²⁷Yaja' ta anma tx'oj xhpohniloj sb'ah yinh stx'ojal, kat yok yunu st'inhanil b'oj sk'ulal, skolo'kanoj sq'inal. ²⁸Ta stxumiloj, kat spohniloj sb'ah yinh stx'ojal xhtik'a yuh, mach xhkamoj, ch'ehojk'oj.

²⁹»Yaja' xhto yalpax heb' ya' israelita ti' ta mach xhwuh hej st'inhanil han. Konhob' Israel, ¿taxka hayin mach xhwuh hej st'inhanil han? ¿Taxka mataj hex? ³⁰Yuxin xhwal teyet han konhob' Israel, hayin xhwaha' teyet tzet yetwanoj ay hechanoj yuh heb'eyb'al han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. Helwejtaj heb'eyb'al, kat hepohniloj heb'ah yinh sunil stx'ojal cheyuh, yunhe mach chiha'tij mule sya'tajil heyib'anh. ³¹Pohwejiloj heb'ah yinh sunil hej stx'ojal xax heyuh winh han. Helwejtaj heyanma b'oj heyespíritu. Mach yetwanoj ay hekami konhob' Israel. ³²Mach xhwoche han ta ay hunuj mak xhkami. Helwejtaj heb'eyb'al, kat heyehojk'oj. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

**B'it yet b'isk'ulal ch'alaxkoj
yib'anhiloj heb' ya' sreyal Israel**

19 ¹»Hach ti', akój hune' b'it yet b'isk'ulal ti' yib'anhiloj heb' ya' sreyal Israel.^s ²Chawala':
“Lahan hami' b'oj no' ix b'alam ch'ehayoj xol hej no' winaj b'alam.

---

^s19:1 *sreyal Israel* Lanhan yalni yib'anhiloj heb' ya' stzujanilxa x'ek'le reyal b'et Israel.

Xol no' winaj b'alam tu' x'ay hilnoj no', xch'ib'tzen
no' nixhtej yunin b'et tu'.

³ Ay hune' yunin no' xch'ib'tze,^t kaw howla noq'
xukaniloj no';

xi'nikanh no' stzab'ni slob'eh, slonitoj no' anma.

⁴ Xab'ehiloj hej konhob' yib'anhiloj no',

xtzab'laxayoj no' yul hune' holan,

x'alaxiktoj ch'en lokob'al yul stxam no', x'ilaxkantoj
no' b'et Egipto.

⁵ ”Yet xilni no' mi'e tu' ta maxhtik'a xhmeltzokantij
yunin no' tu',

xkolwapax no' yinh hunxa yunin, yunhe howla
noq' ch'elikoj.

⁶ Yet kaw ayxakanoj yip no' ni'an b'alam tu',
ch'ek' kolo no' xol yaq'b'ilxa no' b'alam.

Xi'kanh no' stzab'ni slob'eh, slonitoj no' anma.

⁷ Xetakantoj no' hej palacio, xetantoj no' hej
konnob';^u

yet ch'awi no', kat sk'uyk'unkanh sunil anma.

⁸ Lawitu' x'ok heb' naj soldado yet sunil hej
konnob' aykoj shoyanil no' yanojkoj howal
yinh,

xayoj heb' naj slek'ab'il no', xtzab'lo no' yul holan.

⁹ X'alaxiktoj ch'en lokob'al yul stxam no',
xmajchelax no' yul hune' k'ok'om te',

x'ilaxtoj no' yinh sat ya' sreyal Babilonia.

---

^t19:3 Ay hune' yunin no' xch'ib'tze Lahan yalni yib'anhiloj ya' rey Joacaz. Ilwejk'anab' yinh 2 R. 23:31-34; Jer. 22:10-12

^u19:7 Xetakantoj no' hej palacio, xetantoj no' hej konhob' Hakti' yeyoj yinh griego wal yinh hebreo: Xway no' b'oj heb' ya' ix kamnajxa yichamil.

B'et tu' x'alaxiktoj no' yul preso, yunhe matxa
ch'ab'elax yawi no' swi'laj witz b'et Israel.

¹⁰”Lahan hami' tu' b'oj hunuj yoj te' uva
tz'unb'ilayoj xol hej te' uva,
cha' te' sat kat yanihaloj te' sq'ab' yuh stx'ihalil ha'
ha'.

¹¹ Kaw ay yip xukaniloj sq'ab' te', yuxin x'ok te'
cetrohoj heb' ya' rey;
xch'ib' te' yinh k'ul, nahat-ta x'ahkanapnoj te'.
Kaw ch'elwan te' yuh snimejalil yekanh b'oj yuh
saq'alil sq'ab' te'.

¹² Yaja' kaw tx'oj xuh shok'laxatij te', xb'ejlaxayoj
te' sat tx'otx'.

Xtajkaniloj te' yuh kaq'e' xhtit yetk'ulal b'ay
ch'ahiloy tz'ayik, xq'ahnikaniltoj sq'ab' te'
tajinhxa.

Xtajkaniloj sq'ab' te' kaw saq'al, xnhuslaxkantoj
xol q'a' q'a'.

¹³ Ti'nanh, yulxa desierto tz'unb'ilayoj te',
sat tx'otx' tajinh tx'otx' b'oj tx'otx' hatilxakanoj.

¹⁴ Yinh hune' sq'ab' te' x'eltoj hune' q'a' q'a',
xnhusnikantoj q'a' sat te'.

Matxa ninoj sq'ab' te' kaw saq'al tu' xkankanoj,
yunhe yok cetrohoj heb' ya' rey”.

B'it yet b'isk'ulal yeh hune' b'it ti', yilal haktu' chuh
sb'itnhelaxi», xhi Komam.

Swi'ehal konhob' Israel

20 ¹Yinh sb'alunheb' tz'ayik yet sho' x'ahaw yet shuj hab'il,^v xb'eyk'oj hunq'ahan heb' ya' icham winaj yet Israel sq'amb'e' tzetet tet Komam Yahveh, x'ay tz'onhnoj heb' ya' yinh hinsat han. ²Haktu' xuh yul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ³«Hach anma hach ti', tzotelanh tet heb' ya' icham winaj yet Israel, kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “¿Chex hul heq'amb'e' tzetet wet han? Chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih han, ta mach chin ta'woj teyet han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han”.

⁴»Hach anma hach ti', ¿Chawoche hawub' tzet yetwanoj ay yulax yinh heb' ya'? Tzotelanh tet heb' ya' chaltu'. Natij tet heb' ya' sunil hej skistalil xuh hej yichmam. ⁵Al tet heb' ya' ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Yet xin sik'len Israel han, yet xwa'ni ohtajnhe'iloj hinb'ah tet yik'al ya' Jacob b'et Egipto han, xwakanh hinq'ab' han, xin ta'wenkoj yul hinti' han, xwalni han ta hayin Yahveh hin ti' sDiosal heb' ya' han. ⁶Yinh hune' tz'ayik tu', xwakanh hinq'ab' han, xin ta'wenkoj yul hinti' han, ta xhwiha'iltij heb' ya' b'et tx'otx' Egipto han, kat winojtoj heb' ya' sat hune' tx'otx' tx'otx' kaw hayin xin say tet han, stx'otx'al no' lech b'oj no' kab', hune' tx'otx' tx'otx' q'a' k'ulch'anto xol sunil hej tx'otx' tx'otx'. ⁷Xwal tet sunil heb' ya' han, ta chakanoj heb' ya' sunil hej skistal-la tiyoxh b'ay aykoj yanma, ta

^v20:1 *shuj hab'il* Ayxakoj hujeb' hab'il yilaxtoj ya' Ezequiel chejab'lomal b'et Babilonia.

mach sb'aktoj sb'ah heb' ya' yinh hej stiyoxh Egipto, haxkam hayin Yahveh hin ti' sDiosal heb' ya' han.

⁸»Yaja' xikanh sb'ah heb' ya' winh han, mach xab'etoj heb' ya' tzet xwal han; mach xakanoj heb' ya' ichamta skistal-la stiyoxh b'ay kaw aykoj yanma tu', mach xakanoj heb' ya' ichamta stiyoxh Egipto. Yuxin xwaktoj yul hin-nab'al winiloj hin-howal yinh heb' ya' han, kat wanihayoj sya'tajil yib'anh heb' ya' b'et Egipto tu' han, yunhe schewb'ihayoj hin-howal han. ⁹Yaja' mach xwuh han yuh wa'ni elwanoj hinb'ah han, yuh mach ch'ilaxiloj hinpixan yinh sat sunil hej konhob' b'ay ay heb' ya' israelita han. Yinh sat hej konhob' tu' xwa' ohtajnhe'iloj hinb'ah tet heb' ya' han, yet xwinihaltij heb' ya' b'et Egipto han. ¹⁰Hayin xwiltij heb' ya' b'et Egipto han, xwinitoj heb' ya' yul desierto han. ¹¹Xwa' hinchejb'anil yilal syijyelax yohtajnhe'iloj heb' ya' han, xin yeni tzet yetwanoj ay yuni heb' ya' han, yunhe mak xhyijyenojk'oj, ch'ehojk'oj. ¹²Xwa'pax hej hinsábado xewb'al tz'ayik^w tet heb' ya' han, yunhe yok syeb'aniloj koxol han, haximwal chohtajnhe'iloj heb' ya' ta hayin Yahveh hin ti' xin pohiloj wetoj han. ¹³Yaja' xikanh sb'ah heb' ya' israelita tu' winh yul desierto han, xmanhk'o heb' ya' hinchejb'anil yilal syijyelax han, mach xuh heb' ya' tzet yetwanoj ay yulaxi, k'ajam ch'ehik'oj maktik'a xhyijyen hunq'ahan tu'. Xiloj heb' ya' spixan hej hinsábado xewb'al tz'ayik han; yuxin yet hat ay heb' ya' yul desierto, xwaktoj yul hin-nab'al winiloj hin-howal yinh heb' ya' han, kat stanhkaniloj heb' ya'. ¹⁴Yaja'

^w20:12 *hinsábado xewb'al tz'ayik* Lanhan yalni yib'anhiløj sunil hej q'inh yilal yek'tzen heb' ya' israelita.

yuh wa'ni elwanoj hinb'ah han, mach xwuh han, yunhe mach ch'ilaxiloj hinpixan yinh sat sunil hej konhob' x'ilni winihaltij heb' ya' b'et Egipto han.

¹⁵»Yultik'a desierto tu' xwakanh hinq'ab' han, xin ta'wenkoj yul hinti' han, ta matxa xhwiha'toj heb' ya' b'ay tx'otx' tx'otx' ab'ilxa tet heb' ya' wuh han, stx'otx'al no' lech b'oj no' kab', hune' tx'otx' tx'otx' q'a' k'ulch'anto xol sunil hej tx'otx' tx'otx'.

¹⁶Xmanhk'o heb' ya' yuni tzet yetwanoj ay yulaxi, mach xyijyek'oj heb' ya' hinchejb'anil yilal syijyelax han, xiniloj heb' ya' spixan hej hinsábado xewb'al tz'ayik han, haxkam yinh hej tiyoxh x'ok tzujnuj heb' ya'. ¹⁷Yaja' xtz'a' hink'ul yinh heb' ya' han, mach xin potx'toj heb' ya' yul desierto han, mach xin tanhtzeloj heb' ya' han.

¹⁸»Yul desierto tu' xwal tet yuninal heb' ya' han, ta mach ch'ok tzujnuj yinh sb'eyb'al smam smi', ta mach chuh tzet schejlax yub' yuh smam smi' b'oj ta mach sb'aktoj sb'ah yinh hej tiyoxh. ¹⁹Xwalni tet han ta hayin ti' Yahveh hin sDiosal han. Ta syijyek'oj hinchejb'anil yilal syijyelax han, kat yuni tzet yetwanoj ay yulaxi; ²⁰Ta sxikiltajnhe hej hinsábado xewb'al tz'ayik han, ha' aykoj syeb'aniloj hinxol b'oj han, yunhe yohtajnheniloj ta hayin ti' Yahveh hin sDiosal han.

²¹»Yaja' xipaxkanh sb'ah yuninal heb' ya' tu' winh han. Xmanhk'o hinchejb'anil yilal syijyelax han, mach xyijyek'oj tzet yetwanoj ay yulaxi, k'ajam ch'ehik'oj maktik'a xhyijyen hunq'ahan tu'. Xiloj heb' ya' spixan hej hinsábado xewb'al tz'ayik han. Yuxin yet hat ay heb' ya' yul desierto, xwaktoj yul hin-nab'al winiloj hin-howal yinh heb' ya' han,

hintanhtzeniloj heb' ya' han yunhe schewb'ihayoj hin-howal han. ²² Yaja' mach xwuh han, yuh wa'ni elwanoj hinb'ah han; yuh mach ch'ilaxiloj hinpixan yinh sat sunil hej konhob' x'ilni winihaltij heb' ya' b'et Egipto han. ²³ Xwipaxkanh hinq'ab' yul desierto tu' han, xin ta'wenkoj yul hinti' han, ta chin pujb'a'kantoj heb' ya' xol hej konhob' ay sat yib'anh q'inal han, ²⁴ haxkam mach xuh heb' ya' tzet yetwanoj ay yulaxi, xanikanoj heb' ya' hinchejb'anil yilal syijyelax han, xiniloj heb' ya' spixan hej hinsábado xewb'al tz'ayik han. Yinh hej skistal-la stiyoxh yichmam heb' ya' b'ay kaw aykoj yanma x'ok tzujnuj. ²⁵ Yuxin ayto hunxa tzet xwuh han, xwa' syijyek'oj heb' ya' chejb'anile mach k'uluj yilal syijyelax han b'oj tzet yetwanoj ay yulax mach chuh ya'ni q'inale. ²⁶ Tonhe xwil han xb'aknitoj sb'ah heb' ya' yinh hej ofrenda, yet chanikoj heb' ya' b'ab'el sk'ahol xahanb'alil tet hej tiyoxh. Xwuh hune' tu' han, yuh snohkoj niman xiwkilal yinh heb' ya', kat yohtajnheniloj heb' ya' ta hayin ti' Yahveh hin han.

²⁷ »Yuxin, hach anma hach ti', al tet heb' ya' israelita ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Yinh hunq'ahan ti' xipaxiloj heb' ya' heyichmam hinpixan hunekxa han, xpohniltoj sb'ah heb' ya' winh han. ²⁸ Yet xwa'ni okojtoj heb' ya' sat tx'otx' tx'otx' xin ta'wekoj yul hinti' wa'ni tet han, yet xwanikanh hinq'ab' han, tzantik'a witz chil heb' ya' mato hej te' te' hupan yeyi, kat yok heb' ya' yanojkoj sxahanb'al; b'et tu' xakoj heb' ya' yofrenda x'initij hin-howal han, xnhus heb' ya' incienso xuq' sam, xshamnihayoj heb' ya' vino yib'anh yofrenda tu'. ²⁹ Xin q'amb'en tet heb' ya' han: ¿Tzet yelapnojal

yeh ich b'ay xhaq'elax komon dios b'ay kaw chex b'eyk'oj tu'?, kinchi han. “Bama”,^x haktotu' sb'ih ich lugar tu' ti'nanh.

³⁰ »Yuxin al tet heb' ya' israelita ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: ¿Tzet yuh cheyocepax heb'aka'toj heb'ah yinh hej sb'eyb'al heyichmam mach k'uluj? ¿Tzet yuh chepohiltoj heb'ah winh han, kat heyok hehaq'enoj ichamta kistal-la tiyoxh tu'? ³¹ Ti'nanh xhto heb'ak-kantoj heb'ah yinh ichamta tiyoxh tu', yet cheya'ni heyofrenda tet, kat henhusnitoy heyuninal xahanb'alil tet. ¿Xhto heyocepax heq'amb'e tzetet wet han? Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul hinti' han, ta mach chin ta'woj teyet han. ³² Mach b'aq'inh chija' sb'ah tzet ayiktoj yul henab'al, yet cheyalni ta cheyoche ta lahan cheyuluj b'oj yaq'b'ilxa hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx', hunq'ahan xhaq'en hej tiyoxh watx'eb'il yinh te' te' b'oj yinh ch'en ch'en. ³³ Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih han, ta yinh sunil skanhil weh han, b'oj yinh sunil skanhil hinmay, chin okoj reyal teyinh yuh sunil wip han, kat winojtij hin-howal teyinh han. ³⁴ Chex wiha'tij xol hej konhob' han b'oj sat tx'otx' tx'otx' b'ay pujanexkantoy, ch'oknojkoj skanhil weh b'oj skanhil hinmay wuh han, kat winojtij hin-howal han. ³⁵ Chex wiha'toj yul sdesiertohal yet hej konhob' han, kat wa'noj tzet yetwanoy ay hechanoj b'et tu' yinh sajsajil han. ³⁶ Haka' xuh wa'ni tzet yetwanoy ay schani heyichmam yul sdesiertohal tx'otx' Egipto

---

^x20:29 *Bama* B'ay xhaq'elax hej komon dios, haktu' chaliloj hune' tzoti' ti'.

han, haktu' chuh hinwatx'enojpax hinb'ah b'oj hex han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ³⁷ Haka' chute ya' tanhehom kaneluh spohniloj hej skaneluh, haktu' xhwute' hex wilwenoj han, kat hex wanojiktoj yalanh lahk'ulal han, ³⁸ kat hex winojiltij yul konhob' b'ay chex ehayoj haka' nan konhob'al ti'nanh han. Chin poho'iloj anma wi'e hexol b'oj anma ch'inikanh sb'ah winh han, yaja' mach ch'okojtoj heb' naj tu' b'et Israel. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

³⁹ »Konhob' Israel, hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Ta mach cheyoche heyijye' tzet xhwal han,^y as haq'ewej ichamta kistal-la tiyoxh tu' hunun hex. Yaja' matxa cheyiloj hinpixan yinh heyofrenda b'oj yinh hehaq'en ichamta hetiyoxh tu' han, xikiltaj weh han. ⁴⁰ Yuxin sunil Israel chin haq'enoj b'ay hinwitz xikiltaj yeh han, hune' witz nahat yekanh ay b'et Israel, hune' ay b'ay hintx'otx' han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. B'et tu' chex hinchab' yinh tzalalal han, kat hin q'an-noj ofrenda teyet han, kat heyinojtij b'ab'el sat hetz'unub' wet han b'oj sunil tzet cheyoche hepoho'iloj wet han. ⁴¹ Yet chex winojtij yul hej konhob' b'ay pujanexkantoj han, kat hex hinyamb'anojkoj han; yinh sat sunil hej konhob' chex hinchab' haka' incienso kaw xuq' sam han, kat hinyenoj teyet han ta pohb'ililoj hinb'ah xol stx'ojal wuh han.

---

^y20:39 *Ta mach cheyoche heyijye' tzet xhwal han, Chuh stxumlaxpax hebreo yinh hakti': as haq'ewej ichamta kistal-la tiyoxh tu' hunun hex; yaja' ch'apnoj stz'ayikalil b'ay cheyijye' tzet xhwala' han.*

⁴² »Yet chex himeltzonojtoj b'et tx'otx' Israel han, tx'otx' b'ay xwakanh hinq'ab' han, xin ta'wenkoj yul hinti' wa'ni tet heyichmam han, hatotu' cheyohtajnhe'iloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

⁴³ B'et tu' chenab'tij sunil hej stx'ojal xeyuh yet xeb'aknitoj heb'ah yinh, kat heyahnojkanh heb'ah, yuh stx'ihalil hej stx'ojal xeyuh. ⁴⁴ Konhob' Israel, yet xhwunuj sk'ulal teyinh han, mach xhwokle'toj hej stx'ojal heb'eyb'al han, hej nimejtaj stx'ojal xeyuh, to xhwaha' elwanoj hinb'ah han. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh Yahaw hin han, hayin xhwal han», xhi Komam.

Chuluj sya'tajil yib'anh Neguev

⁴⁵ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ⁴⁶ «Hach anma hach ti', t'anhxanhtoj yetk'ulal sur, kat hatzotel yinh hinb'ih tet q'eb'tajlaj Neguev^z han: ⁴⁷ Alah ta hakti' walni yib'anhiloj q'eb'tajlaj Neguev hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Chin tzujb'a'koj q'a' tawinh han, kat snhusnujkantoj q'a' sunil hej te' yaxla te' b'oj te' tajinhla te'. Mach xhtanhojajoj hune' q'a' q'a' tu', snhusu'kantoj q'a' sunil hej tzetet. Ch'ichojoj yetk'ulal sur masanta yetk'ulal norte. ⁴⁸ Sunil anma ch'ilnoj ta hayin Yahveh hin ti' xin tzujb'akoj hune' q'a' q'a' tu' han, mach chuh stanhojajoj q'a'», xhi Komam.

⁴⁹ Xwalni han: «jAy, Mamin Yahveh! Chal anma ta ayinkoj walni yenhelal hej tzetet mach stxumlax han», kinchi han.

---

^z20:46 q'eb'tajlaj Neguev Tita lanhan yalni yib'anhiloj sninch'anil te' te' ay b'et Neguev, maka lanhan yalni yib'anhiloj Jerusalén, yuh tzet chal yinh capítulo 20:45-49 b'oj 21:1-5

Yespada Komam Yahveh

21 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', t'anxanhtoj yinh Jerusalén, kat hatzotel yinh hinb'ih yib'anhiloj hej lugar xikiltaj yeh han, tzotelanh yinh hinb'ih tet tx'otx' Israel han. ³ Al tet ta hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: Xax wikanh hinb'ah tawinh han; xhwiha'atij wespada yul yatut han, kat hintanhtzenojiloj mak k'ul sb'eyb'al b'oj mak tx'oj han. ⁴ Xhwiha'atij wespada yul yatut han, kat stanhojkaniloj mak k'ul sb'eyb'al b'oj mak tx'oj; hat chin ichojtij yetk'ulal sur han masanta yetk'ulal norte. ⁵ Haktu' chuh yohtajnhenojiloj sunil anma ta hayin Yahveh hin ti' xax wihtij wespada yul yatut han, matxa xhwaha'aytoj han.

⁶ »Wal hach, hach anma hach ti', oq'anh yinh kaw k'ul yuh sya'il hawanma. Oq'anh yinh sat konhob' ti'. ⁷ Yet xhq'amb'elaxoj tawet tzet yuh chach oq'i, chawala' ta yuh hune' tzet chuhuj. Sunil mak xhpaxojkaniloj yip xiwkilal yuh hune' tu', ch'okojkanoj b'isk'ulal yuh, chiha'ayoj sq'ab', kat sk'uyk'unujkanh switx'i'. ¡Yijnojxa sb'ah, lanhanxa yunuj! Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

⁸ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ⁹ «Hach anma hach ti', tzotelanh yinh hinb'ih han, kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:

»¡Ch'en espada, ch'en espada!

¡Ayxahatij yeh ch'en, tx'utx'eb'ilxa ch'en!

¹⁰ Ayxahatij yeh ch'en yuh spotx'nitoj ch'en anma,

tx'utx'eb'ilxa ch'en yunhe sjepla ch'en haka' sjepla
kayompah.

¿Taxka yetwanoj ay kotzalahi haxkam xyahlux
cetro hink'ahol han,

haka'xanhe hunuj komon te' x'utelaxkoj?^a

¹¹ Xax ilaxatij yeh ch'en, yunhe stzab'lax ch'en yinh
k'ul,

xax ilaxatij yeh ch'en, tx'utx'eb'ilxa ch'en,
yuh yalaxojk'oj ch'en yul sq'ab' naj potx'wahom.

¹² Awanh kat hawoq' yinh kaw k'ul hach anma
hach ti',

haxkam spotx'o'toj ch'en hinkonhob' han, sunil
heb' ya' aykoj yahawoj Israel.

Xhkamoj heb' ya' yinh hinkonhob' han, yuxin
tinhkoj stxam hak'ul.^b

¹³ Sunil mak ch'okoj yinh ilweb'al,
yaja', ta syahkanh ch'en espada ti' cetro

matxa k'uluj ch'elikoj cetro tu'.^c

hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

¹⁴ »Hach anma hach ti', poq' haq'ab' kat hatzotel
yinh hinb'ih han.

Yahab'koj ch'en espada tx'ihaloj lahwilal yunhe
stanhiloj anma.

Ha' ch'en espada tu' xhpotx'wahoj,

kaw tx'oj ch'en, ha' ch'en xhpotx'wahoj,

---

^a21:10 *komon te' x'utelaxkoj* Mach kaw stxumlaxi, tzet yeyoj
slahwob'al hune' versículo ti' yinh hebreo.

^b21:12 *yuxin tinhkoj stxam hak'ul* Yinh hebreo chala: Paq'koj
hab'ul, hakti' chuh syeni heb' ya' ta kaw ya' yanma heb' ya'.

^c21:13 *ch'elikoj cetro tu'*. Mach kaw stxumlax hunq'ahan ti' yinh
hebreo.

sxib'tekanh ch'en konhob' sunil b'ayah,

¹⁵ Ha' ch'en ch'a'noj paxojiloj heyip, kat
yahojkanojkanh sb'isil mak xhkamtoj.

Xax wakoj ch'en espada tu' yinh hej pultah han,
ch'en xhpotx'wahoj tu'.

Ha' ch'en espada tu' tx'utx'eb'ilxa yunhe sjepla
ch'en haka' sjepla kayompah,
listoxa yeh ch'en yuh spotx'wa ch'en.

¹⁶ Ayatij yeh ch'en yinh swatx' b'oj yinh smek,
sunil b'ay xhk'upwa ch'en.

Kat spotx'wa ch'en sunil b'ayah.

¹⁷ Hayin hun chin poq'o'pax hinq'ab' han,
kat schewb'ojajoj hin-howal han.

Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹⁸ Xulpax stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni
Komam: ¹⁹ «Hach anma hach ti', ayoj yechel
ka'itanoj b'eh, yunhe yek'ojtoj ya' sreyal Babilonia
b'oj yespada b'et tu'. Hune'nhetik'a konhob'al b'ay
ch'elojtij skab'il b'eh tu'. B'ay ch'ichikoj hunun,
chawaha'kanh hunuj tzet xhyenojiloj tzet konhob'al
b'ay ch'apni hunun b'eh tu'. ²⁰ Yilal hawanojajoj
yechel hunuj b'eh b'ay ch'ek'ojtoj ya' rey b'oj
yespada. Hej konhob' tu' ha' Rabá skonhob' heb'
naj amonita b'oj Jerusalén kawxeb'ilkoj speyab'il
yet Judá. ²¹ Hat aykanh ya' sreyal Babilonia b'ay
ch'ichikoj skab'il b'eh tu', aykoj ya' yilwen suerte
tet heb' naj ahb'elom. Skalob'tajnhe ya' hej flecha,
sq'amb'en sb'ah ya' tet hej sdios kat spich'ni ya'
sasib' no' noq'. ²² Yinh swatx' q'ab' ya' xyeloj sb'ah
hune' flecha xhyenitoj Jerusalén. Yilal yanikoj ya'
howal, kat swatx'enkoj ya' hej ariete yet howal yuh

shuychalaxk'oj hej peyab'; chakanh ya' hej b'itz'ab' b'oj hej q'och yuh yokojtoj ya' yul konhob', ch'awi ya' yuh yok howal, kat schejni ya' potx'laxojtoj anma. ²³ Yuh tx'ihalxa mak b'oj b'ay swatx'e mak ah Jerusalén tu' slahk'ulal, yuxin chala' ta mach yeloj tzet chawala' yinh hinb'ih ti' han. Yaja' ya' sreyal Babilonia tu' xhnanajtij smul heb' ya' tet, kat stzab'nojkantoj ya' heb' ya'.

²⁴ »Yuxin hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yuh kaw cheyoche ta xhnalaxtij hemul, yuxin kaw hab'an yehtij hetx'ojal b'oj hej hewi'ehal. Ohtajb'il sunil hej mule cheyako, yuxin chex tzab'laxojkantoj. ²⁵ Wal hach sreyal Israel, potx'wahom hach, kaw tx'oj hach; yapnojxa hatz'ayikal, hachanojxa tzet yetwanoj ay hachanoj yuh stx'ojal chawuh. ²⁶ Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Ch'ilaxojiloj hune' haka' boina chawakoj yinh hawi', ch'ilaxojiloj hacorona, matxa lahanoj chawub'kanoj. Ch'alaxojkoj smay tzet elnaj spixan, kat yilaxojiloj spixan tzet kaw aykoj smay. ²⁷ Sq'alxanche xhwaha'kanoj han, sq'alxanche xhkanoj, sq'alxanche xhkanojkanoj. Yaja' hune' tu' chiya' sb'ah yet chuluj mak chejb'il wuh han, yunhe yunuj st'inhanil,^d xhi Komam.

Ch'ayoj sya'tajil yib'anh heb' naj amonita

²⁸ »Wal hach, hach anma hach ti', tzotelanh yinh hinb'ih tet heb' naj amonita chin stzeyen han,^e

^d21:27 *yunhe yunuj st'inhanil* Ilwejk'anab' yinh Jer. 27:6 b'oj Is. 10:5-6

^e21:28 *chin stzeyen han* Ay mak ch'alni ta heb' naj amonita ti' kaw xtzeyenkanoj konhob' Judá, haxkam ha' xsik'le ya' rey Nabucodonosor yuh stoh ya' yanojkoj howal. Ilwejk'anab' yinh Ez. 25:1-7

kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Ch'en espada, ch'en espada, xax ahtij ch'en yul yatut yunhe spotx'wa ch'en. Tx'utx'eb'ilxa ch'en yunhe sjepla ch'en haka' sjepla kayompah kat stanhtzeniloj ch'en sunil. ²⁹ Leq'ti'alnhe tzet ch'al-lax teyey yuh heprofeta, mach yeloj tzet chal heb' naj ahb'elom yib'anhiloj tzet ch'ek'ojtoj. Yaja' xax apni hetz'ayikal. Yilal hechanoj tzet yetwanoj ay hechani. Ch'en espada xhpotx'nojtoj heb' naj ichamta kaw tx'oj potx'wahom tu'.

³⁰ »Meltzohaytoj ch'en espada yul yatut, haxkam yultik'a hakonhob' b'ay xach pitzk'ahi, hat xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj tawinh han. ³¹ Xhwiha'iloj hin-howal tawinh haka' hunuj niman b'olob' han; chach waha'koj yul sq'ab' anma kaw tx'oj han, kat hach stanhtzenojiloj. ³² Chach nhuslaxojkantoj, chach tanhtzelaxojkaniloj; xhmalojkantoj hachik'il sunil yul konhob', matxa mak chach nanojtij. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Hej mule xakoj anma ah Jerusalén

22 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', alkoj yinh sat hune' konhob' potx'wahom ti' hej skistalil xax yuh, kat hawalni hej sya'tajil yilal yayojo yib'anh. ³ Chawala' ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Konhob' potx'om anma yul b'eh, anma xhwatx'enayoj hej tiyoxh, kat sb'aknitoj sb'ah yinh. X'apni stz'ayikal b'ay ch'ayoj sya'tajil hawib'anh. ⁴ Xawakoj hamul yuh maktaj xax hapotx'toj, xawetantoj hab'ah yinh ichamta tiyoxh xawatx'e.

X'apni stz'ayikal b'ay chach tanhojiloj, x'apni hatz'ayik. Ch'ilaxojiloj hapixan yuh hej konhob', kat hach stzeyenoj. ⁵ Chach stzeye' hej konhob' nahat yeloj b'oj hej konhob' kawil yetij. Konhob' kaw ohtajnheb'il yuh skistalnhentoj sb'ah b'oj yuh tixhankantoj.

⁶ »Ilk'anab'i, heb' ya' aykoj yahawoj yinh Israel, heb' ya' ch'ehayoj b'et tu', xhpotx'wa heb' ya' hantajtik'a b'ay xhk'oji spotx'wahi. ⁷ Mach xahanoj chil anma ch'ehayoj b'et tu' smam smi', cha' ek'oj ya' yanma mak nan konhob'al, ch'etlikoj yinh nixhtej meb'a' unin b'oj heb' ya' kamnajxa yichamil. ⁸ Syah hej hintzetet xikiltaj yeh han, kat yiniloj spixan hej hinsábado xewb'al tz'ayik han. ⁹ Ay mak ch'ehayoj sat hatx'otx'al ch'anikoj leq'ti'al yunhe spotx'laxtoj anma. Xhb'eyk'oj wa'oj swi'laj witz yuh yek'tzen sq'inh hej tiyoxh, kat yuni hej tzetet kaw kistal. ¹⁰ Ay heb' naj winaj ay b'et tu' xhway b'oj yixal smam, aypax heb' naj ch'ipikoj yinh heb' ix ix yet lanhan stx'ahwi snimanil heb' ix. ¹¹ Ay heb' naj winaj ch'etantoj sb'ah yinh yixal yet anmahil, ay heb' naj xhway b'oj yalib' maka ch'ipikoj heb' naj yinh yanab', skutz'in smam. ¹² Ay mak xhchani ch'en melyuh, yunhe spotx'ni anma. Xhpalk'on yiniloj yal ch'en melyuh yet chanitoj ch'en k'amil, tx'ihal yal ch'en chiloj; xhchilayoj yelq'aniloj tet yet anmahil, kat ya'ni ek'oj ya' yanma, kat hin snahulnhenkantoj han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

¹³ »Wal hin han, chin poq'o' hinq'ab' yuh hej q'alomal xax hawi' yinh stx'ojal han b'oj yuh potx'wal xax hawuh yul hej hab'eh. ¹⁴ Yet xhwanojayoj sya'tajil hawib'anh han, xhpaxojkaniloj

hawip kat haxiwojkanojkanh. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han, mach yek'b'anil wunuj han.

¹⁵ Chach hinpujb'a'kantoj yul hej konhob' han, nanan-nhe konhob'al b'ay chach waha'kantoj han, kat hach hintx'ahtx'enoj yinh hej hakistalil han.

¹⁶ Yet ch'ilaxojiloj hapixan yuh hej konhob',^f kat hawohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han», xhi Komam.

¹⁷ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam:

¹⁸ «Hach anma hach ti', lahanxa yekoj konhob' Israel ti' wet b'oj sq'al ch'en cobre han, ch'en estaño, ch'en hierro b'oj ch'en plomo yet ch'alaxiktoj ch'en yul horno. Lahan b'oj sq'alemal xhkani lawi yeltoj ch'en plata. ¹⁹ Yuxin, hakti' walni Hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Yuh sq'alemalxanhe hej tzetet heyeh hex ti', chex hin hunb'a'koj yiktajb'al Jerusalén han.

²⁰ Haka' syamb'alaxiktoj ch'en plata, ch'en bronce, ch'en hierro, ch'en plomo b'oj ch'en estaño yul horno kat swatx'elaxkoj q'a' yalanh ch'en, yunhe ya'lax ulujtuj ch'en, haktu' chuh hex hinyamb'anojkoj yuh hin-howal han, kat hex wa'noj ulujtuj han. ²¹ Hayin chex hin yamb'a'koj yiktajb'al konhob' han, kat hinwatx'enojkoj q'a' q'a' yuh hin-howal han, kat hex wa'noj ulujtuj han. ²² Haka' chuh ya'lax ulujtuj ch'en plata yul horno, haktu' chuh heya'laxoj ulujtuj yiktajb'al konhob'. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin xwiloj hin-howal teyinh han», xhi Komam.

²³ Xulpax stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²⁴ «Hach anma hach ti', al tet Israel: “Lahan

---

^f22:16 Yet ch'ilaxojiloj hapixan yuh hej konhob' Hakti' yeyoj yinh hebreo, wal yinh griego b'oj siríaca chala: Yet ch'ilaxojiloj hinpixon hawuh han.

hach b'oj hune' tx'otx' tx'otx' mach tx'ahtx'eb'iloj, hune' tx'otx' tx'otx' b'ay mach cha' ha' nhab' yet xhwanihayoj sya'tajil yib'anh han. ²⁵ Lahan maktaj aykoj yahawoj⁸ tawinh b'oj hej no' b'alam ch'el yaw kat sk'uxnikamoj tzet xhnacha yuh. Sk'uxtoj heb' naj tu' anma, chelq'aloj heb' naj tzet ayah b'oj hej sq'alomal, kat yanikanoj heb' naj heb' ix ix yinh manh ichamilehal. ²⁶ Smanhk'o heb' ya' hasacerdote hinkuyb'anil han, kat yinikaniloj heb' ya' spixan hej hintzetet xikiltaj yeh han. Mach yohtajoj heb' ya' b'aytet xikiltaj yeyi b'oj b'aytet mach xikiltajoj yeyi; mach skuytuj heb' ya' anma yinh b'aytet kistal yeyi b'oj b'aytet mach kistaloj yeyi. Mach syijye heb' ya' hinsábado xewb'al tz'ayik han, ch'ilaxkaniloj hinpixan xol heb' ya' han. ²⁷ Lahan maktaj aykoj ijb'alomal tawinh b'oj no' oj sxitnikantoj tzet xhnacha yuh. Spotx'toj heb' ya' anma, stanhtzeloj heb' ya' yunhe sq'alomb'ikanh heb' ya'. ²⁸ Cheb'ahayoj heb' ya' profeta syelal haka' yalaxkoj stxohal hej b'itz'ab'; chal heb' ya' ta ay tzet chin yeh yila' heb' ya' han kat yichenkanh heb' ya' tzet ch'ek'ojtoj. Chal heb' ya' ta yinh hinb'ih hayin Yahveh Yahaw hin ti' stzotel heb' ya' han, k'ajam matzet xhwal tet heb' ya' han. ²⁹ Mak kaw ay stx'otx', ch'elq'awikoj, kat stejnihayoj hej tzetet yinh anma; cha' ek'oj ya' yanma mak ya'taj ch'ek' yuh b'oj mak meb'a', mach chuh st'inhanil yinh anma nan konhob'al. ³⁰ Xin say xol anma tu' han, ta ay hunuj mak ch'uni hunuj tzetet k'ul yinh konhob' tu' kat

---

⁸22:25 *maktaj aykoj yahawoj* Hakti' yeyoj hune' tzoti' ti' yinh griego, wal yinh hebreo profeta yeyoj.

22:26 Lv. 10:10

sq'an-ni wet han ta mach chin tanhtzeloj han, yaja' mach mak xnacha wuh han. ³¹ Yuxin xhwiha'iloj hin-howal yinh heb' ya' han, chin nhusu'kantoj heb' ya' yuh hin-howal han, yunhe stanhtzenoj heb' ya' stx'ojal xuh. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han”», xhi Komam.

Heb' ix kawanh snoh sb'ah

23 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', yet hunek, ay kawanh heb' ix ix snoh sb'ah, hune'nhe smi' heb' ix. ³ Q'opototik'a heb' ix stx'ojnhen-natoj heb' ix yul swi' b'et Egipto; tonhe xil heb' ix xtzab'lax yim heb' ix. Maxhtotik'a mak stzab'nikoj, yaja' b'et tu' xa' tzab'a' heb' ix. ⁴ Ahola, sb'ih ix b'ab'el, wal ix skab', Aholiba sb'ih ix. Xin mohyi b'oj heb' ix skawanhil han, xjilni yinh juninal han. Ix Ahola tu', ha' Samaria; ix Aholiba, ha' Jerusalén.

⁵ »Wixalto ix Ahola tu' han yet xetantoj sb'ah ix. Xochekoj ix heb' naj swinaj asirio ch'ehayoj skawilal. ⁶ Xilq'ape azul kaw ay stohol chakoj heb' naj yinh, swi'al yekoj heb' naj yinh heb' naj soldado, aykoj heb' naj yahawoj hej konhob', tzehtaj heb' naj, kaw k'ulch'an yilot heb' naj b'oj kaw k'ul heb' naj yek' yib'anh cheh. ⁷ Xtx'ojnhetoj ix yul swi' yinh heb' naj winaj q'a' k'ulch'anto yilot ah Asiria, xb'aktoj sb'ah ix yinh ichamta kistal-la tiyoxh yet hej swinaj ix kaw xochekoj tu'. ⁸ Hat-totik'a ay ix b'et Egipto yet xtx'ojnhentoj ix yul swi', matxatik'a xb'ejkanoj ix yuni. Yinhtaxtik'a sq'opohal ix, tx'ihalk'a mak b'oj xway ix; tx'ihalk'a mak xtzab'ni yim ix, xuni tzet chal sk'ul yinh ix. ⁹ Yuxin xwakoj ix yul sq'ab' heb'

naj asirio swinaj tu' han; heb' naj xochekoj ix. ¹⁰ Ha' heb' naj tu' xch'ob'b'an ix, xinitoj heb' naj yunin ix chejab'lomal, xpotx'nitoj heb' naj ix yinh ch'en espada. Xcha ix tzet yetwanoj ay schani, sunil heb' ix ix x'ohtajnheniloj tzet x'utelax ix.

¹¹ Waxamkami xil ix Aholiba snoh ix hunq'ahan ti', q'a' tx'ojto xuh yetanpaxkantoj sb'ah ix sataj snoh, q'a' tx'ojto xuh stx'ojnhenkantoj ix yul swi' sataj snoh. ¹² Xochepaxkoj ix heb' naj swinaj asirio ch'ehayoj skawilal, heb' naj aykoj swi'aloj yinh heb' naj soldado, heb' naj aykoj yahawoj yinh hej konhob', heb' naj ch'anikoj k'ul-la xilq'ape yinh, heb' naj kaw k'ul yek' yib'anh cheh b'oj heb' naj tzehtaj kaw k'ulch'an yilot. ¹³ Xwilni han ta xetapaxtoj sb'ah ix tu' haka' xute snoh; x'ok tzujnuj ix yinh sb'eyb'al snoh tu'. ¹⁴ Yaja' q'a' tx'ojto xutepaxkanoj ix Aholiba tu' stx'ojnhentoj yul swi'. Xil ix hunq'ahan yechel heb' naj winaj caldeo aykoj yinh b'itz'ab', tz'ahb'il yinh kaj; ¹⁵ aykoj hunq'ahan tx'anhb'ale kaw k'ul yiktaj heb' naj, aypaxkoj hunq'ahan haka' boina kaw k'ul b'oj kaw nimejal yinh swi' heb' naj. Lahan yekoj xil sq'ap heb' naj b'oj heb' naj aykoj yahawoj heb' naj soldado, ha' heb' naj tu' kaw k'ul ay b'et Babilonia, stx'otx'al Caldea. ¹⁶ Yet xilni ix hunq'ahan yechel heb' naj winaj tu', xochenkoj ix heb' naj, xanitoj ix hej schejab'lom b'ay stx'otx'al heb' naj caldeo. ¹⁷ Haktu' xuh yapni heb' naj ah Babilonia tu', xway heb' naj b'oj ix, xetantoj sb'ah ix yinh heb' naj, xb'aknitoj sb'ah ix yinh heb' naj. Xkistalnhekantoj sb'ah ix yinh heb' naj, lawitu' xyahnikanh ix heb' naj. ¹⁸ Xyeh sb'ah ix tet heb' naj, stx'ojnhentoj ix yul swi' yinh heb' naj. Haktu' xuh hinyahnipaxkanh ix

Aholiba tu' haka' xuh hinyahnikanh ix snoh ix han.
¹⁹ Yaja' q'a' xtokanoj niman ix stx'ojnhentoj yul swi',
 xnanitij ix sq'opohal yet stx'ojnhentoj ix yul swi'
 b'et Egipto. ²⁰ Kaw tx'oj xuh yochenkoj ix heb' naj
 ichamta swinaj tu'; heb' naj ichamta kaw nimejal
 snimanil haka' yet no' burro, lahan hej saj ch'el
 yinh b'oj haka' yet no' cheh. ²¹ Haktu' xuh hananitij
 haq'opohal Aholiba yet xtzab'ni heb' naj egipcio
 hawim sb'ab'elal, yet maxhto mak stzab'nikoj.
²² Yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti'
 han: Hayin xhwiha'kanh heb' naj hawinaj tu' tawinh
 han, heb' naj b'ay xax kajtzakanh hak'ul; sunil b'ay
 xhtitoy heb' naj yaha'koj howal tawinh. ²³ Chuluj
 heb' naj ah Babilonia, heb' naj caldeo, heb' naj ah
 Pecod, Soa, Coa b'oj sunil heb' naj ah Asiria; heb' naj
 tzehtaj kaw k'ulch'an yilot, heb' naj aykoj yahawoj
 yinh hej konhob', heb' naj aykoj swi'aloj heb' naj
 soldado, heb' naj ay yelapnojal yeyi b'oj heb' naj k'ul
 yinh howal; ch'ek' sunil heb' naj ti' yib'anh cheh.
²⁴ Chuluj heb' naj yaha'koj howal tawinh, chiha'tij
 heb' naj tx'ihal hej scarro yet howal b'oj hej scarreta;
 chuluj hun tenan heb' naj soldado ib'il scasco
 b'oj spahb'al lanza yuh. Yul sq'ab' heb' naj chach
 waha'koj han, yuh yunuj heb' naj tzet yetwanoj ay
 yunuj tawinh; haka' yalni sley heb' naj, haktu' chub'
 heb' naj tawinh. ²⁵ Xhwiha'iloj hin-howal tawinh yuh
 sawenal han, kaw tx'oj chuh yanojkoj heb' naj howal
 tawinh; chiha'iltoj heb' naj hatxam b'oj hatxikin, wal
 maktaj xhto kanoj, yinh ch'en espada spotx'o'toj heb'
 naj. Chiha'loj heb' naj hawix unin b'oj hawinaj unin,
 maktaj xhto kanoj, haxa q'a' q'a' xhnhusnujukantoy.
²⁶ Chiha'loj heb' naj xil haq'ap, kat yinojiloj heb'

naj nixhtej tzetet ay stohol aykoj tawinh. ²⁷ Haktu' chuh hintanhtzenojayoj tzet choche hanimanil b'oj stx'ojal yeh hawi' xawichekoj b'et Egipto han. Matxa b'aq'inh chawoche' hunq'ahan tzetet tu' b'oj matxa chanab'tij heb' naj egipcio tu'.

²⁸ »Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Hayin chach waha'koj yul sq'ab' hej konhob' aykoj hahowal yinh han, heb' naj xayahkanh. ²⁹ Kaw chaha'koj heb' naj showal tawinh, chetnhe'kanoj heb' naj sunil tzet ayach, kat hach sch'ob'b'anojkanoj heb' naj. Sunil mak ch'ilnojkanoj hanimanil yuh xawetatoj hab'ah, xawochentoj hawinaj b'oj yuh hatx'ojnhentoj yul hawi'. ³⁰ Hach xawitij sunil hunq'ahan tzetet ti' hawib'anh yet xatx'ojnhentoj yul hawi' yinh hej konhob', xawetantoj hab'ah yinh hej stiyoxh. ³¹ Xach ok tzujnuj yinh sb'eyb'al hanoh, yuxin ha'tik'a sya'tajil xwayoj yib'anh ix han, ha'tik'a xhwaha'paxayoj hawib'anh han.

³² »Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:

Ha'tik'a sya'tajil x'ay yib'anh hanoh, ha'tik'a
ch'ayojpax hawib'anh,

ha' hune' copa kaw nimejal, kaw nimej yekoj sti'
b'oj kaw nimejal yeytoj yich.

Nohnaj ch'en yinh hach stzeyennoj b'oj yinh hach
syahnoj.

³³ Nohnaj ch'en yinh yetantoj sunil hej tzetet b'oj
yinh stanhtzeniloj.

Ha'tik'a ch'en xuk' Samaria hanoh.

Yinh hune' copa tu' chach uk'ujkanh, kat syab'ojiloj
hawanma.

³⁴ Chawuk'u'kantoj sunil tzet ayaytoj yul ch'en,

chamaq'a'kanoj tixchahoj ch'en, kat hatinhnojkoj
stxam hak'ul haka' stzilmokantoj, haxkam
hayin xax wal han.

Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

³⁵»Yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti'
han: Yuh xin hanahulnhetoj han, xawa'ni stel hawinh
wet han, yilal yek'oj ya' hawanma yuh stx'ojal yeh
hawi' b'oj yuh skistalil chawuh yinh haway b'oj
hawinaj», xhi Komam.

³⁶Xalni Komam Yahveh wet han: «Hach anma hach
ti', alkoj yinh sat ix Ahola b'oj ix Aholiba hej skistalil
chuh heb' ix, kat hawalni hej sya'tajil yilal yayoj
yib'anh heb' ix. ³⁷Xsay heb' ix tu' swinaj, xpotx'wa
heb' ix. Xpohiltoj sb'ah heb' ix winh han yet xshaq'en
heb' ix hej tiyoxh, wuninal x'eh b'oj heb' ix han,
xakoj heb' ix xahanb'alil xol q'a' q'a' yuh ya'ni heb'
ix yitahoj ichamta tiyoxh tu'. ³⁸Ayto yaq'b'ilxa tzet
xuh heb' ix winh han: Xkistalnhetoj heb' ix watut
han, xiniloj heb' ix spixan hej hinsábado xewb'al
tz'ayik han. ³⁹Yinhtik'a hune' tz'ayik b'ay xakoj heb'
ix yunin xahanb'alil tet hej tiyoxh, hat x'okpaxtoj
heb' ix yul watut xikiltaj yeh han, xiniloj heb' ix
spixan. Ha' ti' xuh heb' ix yul watut kaw wet yeh
han. ⁴⁰Xapaxtoj heb' ix schejab'lom yiha'tij heb'
naj winaj nahat ayah, haktu' xuh yapni heb' naj.
X'axhni heb' ix skawanhil, xtz'ahni heb' ix yib'anh
sb'aq' sat, xanikoj heb' ix nixhtej tzetet kaw ay stohol
yinh, yunhe schani heb' ix heb' naj. ⁴¹X'ay tz'onhnoj
heb' ix yib'anh hune' tz'onhob'al kaw k'ul b'oj heb'
naj, yinh sat hune' mexhah watx'eb'ilxakoj, yinh sat
b'ay xaxtik'a alaxatoj incienso b'oj te' aceite wet

yeh han. ⁴²Hata b'et tu' ch'ab'elax sxaycha anma, ha' heb' naj winaj speto yul desierto. Ha' heb' naj ch'anikoj ch'en brazalete yinh sq'ab' heb' ix ix yunhe sk'ulch'anb'ihaloj heb' ix, kat yanikoj heb' naj hej corona yinh swi' heb' ix. ⁴³Haktu' xuh walni han: “Ti'nanh, chub' heb' naj tzet chal sk'ul yinh heb' ix tx'oj yeh swi' matxa tzet ch'oknikoj payxa x'ichitij sayni swinaj ti'. ⁴⁴Xway heb' naj b'oj ix haka' hunuj ix tx'oj yeh swi'. Haktu' xuh sway heb' naj b'oj ix Ahola b'oj ix Aholiba, xhpalk'on stx'ojal yeh swi' heb' ix”, kinchi han. ⁴⁵Yaja' heb' naj winaj k'ul sb'eyb'al ch'a'noj tzet yetwanoj ay schanoj heb' ix potx'wahom b'oj sayni swinaj tu', haxkam say heb' ix swinaj b'oj potx'wahompax heb' ix», xhi Komam.

⁴⁶Hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw:

«Syamb'ahab'koj sb'ah konhob' yinh heb' ix, yahab'koj xiwkilal yinh heb' ix, kat yelq'antoj tzet ay heb' ix. ⁴⁷K'ojlaxojab' kamoj heb' ix yuh sunil konhob', kat sheq'laxkantoj heb' ix yinh ch'en espada. Potx'laxojab' yix unin heb' ix b'oj swinaj unin, kat snhuslaxkantoj yatut heb' ix. ⁴⁸Haktu' chuh stanhojajoj hej stx'ojal xuh heb' ix sat tx'otx' tx'otx' wuh han, haximwal sunil heb' ix ix ch'i'noj skuyb'anil, kat mach ch'okoj tzujnuj heb' ix yinh sb'eyb'al heb' ix tu'. ⁴⁹Wal yib'anhiloj heb' ix kawanh snoh sb'ah tu', schab' heb' ix tzet yetwanoj ay schanoj yuh stx'ojal sb'eyb'al b'oj yuh mule chakoj heb' ix yinh shaq'en hej tiyoxh. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh Yahaw hin han», xhi Komam.

Yib'anhiloj hune' xih kaw xhuji

24 ¹Yinh slahunheb' tz'ayik yet slahunheb' x'ahaw yinh sb'alunheb' hab'il,^h xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²«Hach anma hach ti', tz'ib'nhehayoj hune' tz'ayik ti', haxkam yinh hune' tz'ayik ti' ch'ichojkoj ya' sreyal Babilonia shoynojajoj Jerusalén. ³Kat hawalni hunuj tzet yenhelalnhe yeh tet hune' konhob' kaw wi'e ti'; chawala' tet ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:

»Ahtoj hunuj xih yib'anh q'a', kat hawanihaytoj ha' ha' yul.

⁴Aytoj hej sxitanil no' chib'e yul xih tu', no' sb'ul kaw k'ul, no' stel yinh b'oj no' b'aj kaw k'ul.

⁵Itoj hunuj no' kaneluh kaw b'aq'ich, kat hawanihaktoj tx'ihal te' si', kat stzujli q'a' q'a' yalanh no', yunhe shuji yal no' yinh kaw k'ul, kat stah hej b'aj yinh k'ul.

⁶Haxkam hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:

»Tzet sb'isk'ulalil tet konhob' kaw potx'wahom! Lahan b'oj hunuj ch'en xih kaw k'ejxa, hunuj xih matxatik'a ch'elkanoj sk'ejal.

Hununtajnhe hawinihatij hej sxitanil no' chib'e tu', masantotik'a xhlahwojkanatij no' sunil.

⁷Nohnajkanayoj chik' yul konhob' tu',

---

^h24:1 *sb'alunheb' hab'il* Lanhan yalni yib'anhiloj hab'il b'ay x'ilaxtoj ya' Ezequiel chejab'lomal b'et Babilonia.

mach yib'anhoj tx'otx' tx'otx' lihantoj yunhe
smujitoj xol pojoj,

to kaw hab'an yekoj yinh ch'en ch'en.

⁸ Kaw hab'an xwutekoj chik' tu' yinh ch'en ch'en
han, yunhe mach xhmujitoj.

Haktu' chuh stij niman hin-howal han, kat
hinpajnoj han.

⁹ »Yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti'
han:

¡Tzet sb'isk'ulalil tet konhob' kaw potx'wahom!

Haxkam xhwaha'paxkoj hunuj niman q'a' han.

¹⁰ Xhtenb'alaxojob'tij te' si', alaxojob'koj q'a' q'a',
kat stahtzelax no' chib'e yinh k'ul, masantotik'a
xhtanhojkantoj yal no' kat stz'a'ojtoj sb'ajil
no'.

¹¹ Lawitu' kat yalaxatoj ch'en xih matzet ayaytoj
yul tu' yib'anh q'a' q'a',
yunhe stz'a'ojtoj ch'en yinh k'ul, kat yeloj stz'ilal
ch'en, kat sajb'iloj ch'en.

¹² Yaja' kaw k'ejxa ch'en, matxatik'a ch'elkanoj
sk'ejal ch'en,
waxamkami xhnhuslax ch'en xol q'a' q'a'.ⁱ

¹³ Jerusalén, xwoche hach hintx'ahtx'e' yinh
skistalil stx'ojal yeh hawi' han, yaja' mach chawa'
tx'ahtx'e' hab'ah. Yaja' chach sajb'ojkanoj yet
xhwinojiloj hin-howal tawinh han. ¹⁴ Hayin Yahveh
hin ti' xax wal han, mach yek'b'anil yijnoj sb'ah.
Hayin kaw xhwub' han, yilal yijnoj sb'ah. Mach
stz'a'oj hink'ul han, yilal wunuj han. Yilal wa'noj

ⁱ24:12 xol q'a' q'a'. Ya'taj stxumlax tzet choche yala'iloj hebreo
b'et ti'.

tzet yetwanoj ay hachanoj yuh hab'eyb'al han b'oj yuh hej tzetet xawuh. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Skamikal yixal ya' Ezequiel

¹⁵ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ¹⁶ «Hach anma hach ti', mach sq'ahul chuh winojiloj mak kaw chawoche han. Yaja' mach ch'ok b'isk'ulal hawuh, mach chach oq'i, mach hojab' ch'eltij yal hasat. ¹⁷ Mach chayeloj hasiq'soni, mach ch'ok b'isk'ulal hawuh yinh kamom tu'. Mach chawiloj hune' haka' boina aykoj yinh hawi', mach chawiloj haxanhab'; mach chamajchetoj hasat yuh b'isk'ulal, mach chaloh itah xhlolaxi yet ay b'isk'ulal», xhi Komam.

¹⁸ Yinh sab'sahk'alil xin tzotel tet konhob' han, yinh sk'ejb'alil xkamayoj wixal han; lawi sajb'iloj yinh hunxa tz'ayik, xwuni tzet xal Komam wet han.

¹⁹ Haktu' xuh yalni anma ay yul konhob' wet han: —Al jet han tzet choche yala'iloj hunq'ahan tzet chawuh ti', xhi.

²⁰ Xwalni han:

—Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²¹ “Al tet konhob' Israel ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Xhwiha'iloj spixan watut kaw cheyoche heyila' han, hune' kaw hemay yekoj, hune' kaw cheyoche; sunil heyuninal xeyakanoj b'et Jerusalén, xhpotx'laxoj kamoj.

²² Chawala' tet: Tzet-tik'a xwuh han, ha' cheyub': mach chemajche'toj hesat yuh b'isk'ulal b'oj mach chelob' itah xhlolaxi yet ay b'isk'ulal. ²³ Mach cheyiha'iloj hune' haka' boina cheyako j yinh hewi'

b'oj mach cheyiha'iloj hexanhab'. Mach ch'okoj b'isk'ulal heyuh b'oj mach chex oq'oj. Xhpaxojkaniloj heyip yuh stx'ojal cheyuh, kat heyoq'oj teyet hunun hex. ²⁴ Sunil tzet xuh ya' Ezequiel ti' ha' cheyub'paxoj, ha' ya' ch'okoj syeb'aniloj teyet. Yet chijnoj sb'ah hune' ti', kat heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh Yahaw hin han”, xhi Komam.

²⁵ «Wal hach, hach anma hach ti', yet ch'apnoj stz'ayikalil b'ay xhwiha'iloj watut aykoj smayoj heb' ya' han, hune' b'ay kaw stzalah heb' ya', hune' ch'a'ni yip heb' ya', hune' kaw choche heb' ya' yila' b'oj kaw choche yanma heb' ya'. Xhwiha'paxiloj yuninal heb' ya' han. ²⁶ Yinh hune' tz'ayik tu', chuluj naj xkolcha yinh howal yaha' ab'ix tawet. ²⁷ Yinh hune' tz'ayik tu', chach tzotelojkanh, xahuh hatzoteloj b'oj naj xkolcha tet howal tu'. Hach chach okoj syeb'aniloj tet konhob', kat yohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han», xhi Komam.

Chuluj sya'tajil yib'anh Amón

25 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', t'anhxanhtoj yinh heb' naj amonita, kat hatzotel yinh hinb'ih tet heb' naj han. ³ Al tet heb' naj ta chab'e heb' naj tzet xhwal hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Kaw xex tzeb'i yet x'etalaxkantoj Israel, x'ilaxkaniloj spixan watut han b'oj yet x'ilaxkantoj heb' ya' ah Judá chejab'lomal. ⁴ Yuxin chex waha'koj yul sq'ab' hej konhob' ay yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik han, yunhe yetnhenojkanoj hetx'otx'. Chaha'kanh yatut b'et tu', kat yehojajoj b'et tu'. Ha' xhlonojkantoj

sat hetz'unub', kat yuk'nujkantoj helech. ⁵ Slowb'al camello xhwute'kantoj Rabá han, wal Amón,^j b'ay xhlow no' kaneluh. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

⁶ »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Kaw xex tzeb'i hex amonita hex ti', xepoq' heq'ab', xex ek' tx'ejla tzalalal yinh tx'otx' Israel. ⁷ Yuxin xhwiha'kanh hinb'ah teyinh han, kat hex wanojkoj yul sq'ab' yaq'b'ilxa hej konhob' han, kat yelq'anojkantoj sunil tzet ayex. Chex wiha'iloj xol sunil hej konhob' han, kat hex hintanhtzenojkaniloj yinh k'ul han. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han, xhi Komam.

Chuluj sya'tajil yib'anh Moab

⁸ »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yuh xal Moab b'oj Seir ta lahan Judá b'oj sunil hej konhob', ⁹ yuxin chin watx'e'toj hunuj b'eh yinh sk'ul Moab tu' han, kat hintanhtzenojkaniloj sunil hej skonhob'al aykoj shoyanil han, tx'otx' kaw ocheb'il yet Bet-jesimot, Baal-meón b'oj Quiriataim. ¹⁰ Xhwaha'koj Moab b'oj heb' naj amonita yul sq'ab' hej konhob' ay yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik han. Matxa mak xhnanajtij heb' naj amonita tu'. ¹¹ Xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj yinh Moab tu' han. Haktu' chuh yohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin.

Chuluj sya'tajil yib'anh Edom

¹² »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yuh xpajni Edom yinh Judá, yuxin kaw tx'oj xukuj smul; ¹³ yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw

---

^j25:5 Amón Rabá ha' aykoj swi'aloj Amón ti'.

hin ti' han: Xhwiha'kanh hinb'ah yinh Edom tu' han, kat hintanhtzenojkaniloj anma ay b'et tu' b'oj no' noq' han. Sq'alxanhe xhwaha'kanoj han. Xhkamojtoj anma yinh ch'en espada, ch'ichohtij b'et Temán masanta b'et Dedán. ¹⁴Hinkonhob' Israel ch'oknojkoj wuh han, kat hinpajnoj yinh Edom han. Haka' yalni hin-howal han yet lemantij xhwil han, haktu' chute'toj heb' ya' Edom tu'. Haktu' chuh yohtajnhenojiloj tzet chuh hinpajni han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

Chuluj sya'tajil yib'anh heb' naj filisteo

¹⁵»Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Kaw tx'oj xuh spajni heb' naj filisteo yinh Judá, kaw xyah heb' naj, xochen heb' naj stanhtzenojiloj yuh hune' payat howal aykoj xol. ¹⁶Yuxin hakti' walni hayin Yahveh hin ti' han: Xhwiha'kanh hinb'ah yinh heb' naj filisteo tu' han, chin tanhtze'kaniloj heb' naj cereteo^k han, kat hintanhtzenojiloj maktaj xhto kanoj sti' ha' mar han. ¹⁷Kaw tx'oj chuh hinpajnoj yinh heb' naj han; xhwaha'ayoj sya'tajil yib'anh heb' naj yinh sunil hin-howal han. Yet xhwunuj hune' ti' han, kat yohtajnhenojiloj heb' naj ta hayin ti' Yahveh hin han», xhi Komam.

---

^k25:16 *cereteo* Ha'tik'apax heb' naj filisteo b'oj heb' naj ch'ehayoj sti' ha' mar.

Chuluj sya'tajil yib'anh Tiro

26 ¹ Yinh sb'ab'el tz'ayik yet x'ahaw,¹ yet 11 hab'il, ha' tu' xul tzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', ha' ti' xal Tiro yinh Jerusalén:

»¡Ilwejk'anab'i! Maq'b'ilxa tixhchahoj spultahil hune' konhob' aytik'akoj spultahiloj yaq'b'ilxa hej konhob'.

Ti'nanh xin, wet-xa yeh hune' ti' han.
Ch'etalaxojkantoj, sq'alxanche xhkanøj;
hayinxax chin q'alomb'ojkanh han, xhi.

³ Yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:
Xax wikanh hinb'ah tawinh han Tiro,
xhwiha'kanh tx'ihal hej konhob' tawinh haka'
yinikanh sb'ah ha' mar han yet schulni sb'ah
ha'.

⁴ »Xhmaq'laxoj tixhchahoj speyab'il Tiro tu',
kat shuychalaxojkank'oj hej storrehal.
Sunilta spojojal chin tz'isa'kantoj han,
haka'xanche hunuj ch'en ch'en xhwute'kanøj han.

⁵ Haka' hunuj b'ay xhtajtzelay txim ay yiktajb'al
ha' mar,

haktu' chub'kankøj, hayin xax wal han.
Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.
Ch'elq'alaxojkaniltij tzet ay Tiro tu' yuh hej
konhob',

⁶ kat stanhojkaniloj hej swayanhb'alil ay satlaj
ak'al yinh ch'en espada.

---

¹26:1 yet x'ahaw Mach xhb'inahi tzet x'ahawil hune' ti' yinh hebreo wal hab'il lanhan yalni yib'anhiloj yet x'ilaxtoj ya' Ezequiel chejab'lomal b'et Babilonia.

Haktu' chuh yohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

⁷ »Haxkam hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Xhwiha'tij ya' Nabucodonosor, sreyal Babilonia yinh Tiro tu' han.

Hat xhtitoj ya' yetk'ulal norte, yunhe yanojkoj ya' howal yinh,

ha' ya' rey tu' q'a' ayto yelapnojal yeyi.

Chiha'tij ya' hun tenan soldado ayatoj yib'anh cheh,

hej no' cheh b'oj hej carro yet howal.

⁸ Stanhtze'iloj ya' anma ay yul hej hawayanhb'al ay satlaj ak'al yinh ch'en espada,

chaha'kanh ya' hej peyab' hahoyanil,

chaha'kanh ya' hej q'och yuh yanojkoj ya' howal tawinh,

kat yanojkoj heb' naj soldado ya' spahb'al lanza yinh, yuh stanhenoj sb'ah.

⁹ Chaha'koj ya' hej ch'en ariete yinh hapeyab', kat shuychanojajoy ya' hej hatorre yinh ch'en almácano.

¹⁰ Kaw tx'ihal scheh ya' sreyal Babilonia tu', xhnohojkankoj pojoj tawinh yuh ya'.

Xhk'uyk'unujkanh hapeyab'il yuh snhurcha yek' hej carro yet howal b'oj hej no' cheh,

yet ch'okojtoj ya' yul hapultahil, haka' yet ch'oktoj anma yul hunuj konhob' etnheb'ilxa.

¹¹ Sxanhob' scheh ya' xanhnojkantoj hej hab'eh.

Stanhtze'kaniloj ya' hakonhob' yinh ch'en espada, kat shuychanojajoy ya' hej hapilal kaw ay yip.

¹² Ch'ilaxojkantoj haq'alomal,

ch'elq'alaxojkantoj hej tzet ayach.

Xhuychalaxojkanayoj hapeyab'il,
ch'etalaxojkantoj hej hawatut kaw k'ulch'an,
kat sb'ejlaxojkantoj ch'en ch'en, te' patzab' b'oj
sunil sq'al konhob' tu' yul ha' mar.

¹³ Hayin xhwub' han yunhe matxa b'aq'inh chach
b'itnoj,

matxa ch'ab'elaxoj hawanojkoj hej arpa.

¹⁴ Lahan chach wute'kanoj b'oj haka' hunuj ch'en
ch'en han,

haka' hunuj b'ay xhtajtzelay txim,
matxa b'aq'inh chach watx'elaxojkanh;
haxkam hayin Yahveh hin ti' xax wal han,
hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

¹⁵ Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal tet Tiro han:
Xhk'uyk'unujkanh hej konhob' ay sti' ha' mar yet
chab'enoj yipal tzet chuh hawayk'ayoj; ch'awoj
anma ayxakoj lahwilal yinh, kat stanhtzelaxojiloj
sunil anma ay yul hakonhob'. ¹⁶ Sunil heb' ya' rey
ay sti' ha' mar, ch'ayojtij heb' ya' yul stz'onhob'al,
chiha'loj heb' ya' scapa yinh, kat yinojiloj heb'
ya' xil sq'ap yinh, hunq'ahan tz'isb'ilayoj nixhtej
yelow. Nohnajkoj xiwkilal yinh heb' ya', kat yayoj
tz'onhnoj heb' ya' xol pojoj; yuh sxiwoj heb' ya'
yilnoj tzet xawutuj, matxa xhtukuj sk'uyk'unuj
heb' ya'. ¹⁷ Chaha'koj heb' ya' hej b'it yet b'isk'ulal
hawuh, kat yalnoj heb' ya':

»“iWak'a' xuh hawetalaxkantoj konhob' kaw
ch'alaxkoj smay,

skonhob' anma ay sti' ha' mar!^m
 ;Kaw aytik'a hawip sti' ha' mar,
 anma ch'ehayoj b'et tu' ch'anikankoj xiwkilal yinh
 maktaj ch'ehayoj skawilal!

¹⁸ Ti'nanh sunil hej konhob' ay b'ay hej isla
 xhk'uyk'un xiwkilal yuh xach ayk'ayi;
 xax hach tanhkaniloj, sunil hej isla xiwkanojkanh”,
 xhinahoj.

¹⁹ »Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:
 Haq'alxanhe xhwaha'kanoj han, lahan chawub'kanoj
 b'oj hej konhob' b'ay matxa mak ch'ehayoj. Chach
 waha'kanaytoj yichta ha' mar han, xhwaha'tij ha'
 mar hawib'anh han. ²⁰ Chach waha'kanaytoj b'ay
 ch'apni kamom han, sk'atanh anma payxa x'alaxaytoj
 b'et tu'. Nahat-ta chach waha'kanaytoj yalanh
 tx'otx' tx'otx' han, haka' hej konhob' sq'alxanhe
 aykanoj, kat hawehojayoj xol anma xax kami.
 Matxa mak ch'ehojayoj sat hatx'otx', matxa chach
 watx'elaxojkanhⁿ sat tx'otx' tx'otx' b'ay ay anma
 itzitz. ²¹ Xaxiwoj anma hach yilnoj, matxa chach
 ehokj'oj. Chach saylaxoj, yaja' matxa chach i'chahoj.
 Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Chakoj ya' Ezequiel b'it yet b'isk'ulal yib'anhiloj Tiro

27 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni
 Komam: ² «Hach anma hach ti', akój hunuj

^m26:17 *anma ay sti' ha' mar* Hakti' yeyoj yinh hebreo, wal yinh griego: konhob' xtanhkaniloj aytik'a sti' ha' mar.

ⁿ26:20 *matxa chach watx'elaxojkanh* Hakti' yeyoj yinh griego, wal yinh hebreo mach kaw stxumlaxi tzet yeyoj.

b'it yet b'isk'ulal yib'anhiloj Tiro, ³ hune' konhob' aykoj yahawoj yinh heb' naj txonhom ch'ek' yib'anh ha' mar, hune' xhloq'i kat stxonhi tet hej konhob', tet tx'ihal hej konhob' ay sti' ha' mar. Al tet ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:

»Hach ti' Tiro, xawakoj hamay, xawalni ta kaw k'ulch'anachkanoj.

⁴ Ha' mar x'ok hanajachil, kaw k'ulch'an xuh hach swatx'enkanh maktaj xach watx'eni.

⁵ Yinh hej te' tah xhtit b'et witz Senir xwatx'elaxkoj sunil hawaq'inal; yinh hej te' tzis xhtit b'et Líbano xwatx'elaxayoj te' niman te' ch'ah yiktajb'al te' barco x'alaxkoj tawinh.

⁶ Yinh hej te' hih xhtit b'et Basán xwatx'elaxayoj hej remo x'oknikoj tawinh; yinh hej te' tz'isis xhtit b'et isla Quitim xwatx'elaxayoj swi' te' barco tu', aytoj marfil xol.

⁷ Yinh q'ap lino xhtit b'et Egipto tz'isb'ilayoj nixhtej yelaw, yinh q'ap xwatx'elax hej havela, ha'tik'a q'ap x'oknikoj banderahil hawuh. B'et isla Quitim x'ilaxtij q'ap q'ape azul b'oj q'ap kaj morado x'alaxkoj hamajiloj.

⁸ B'et Sidón b'oj Arvad xtit heb' naj ch'inik'oj habarco.

Heb' naj winaj kaw helan yek' yib'anh ha' mar, ha' heb' naj xach inik'oj Tiro.

⁹ Heb' ya' icham winaj kaw ay shelanil ah Gebal xhwatx'enayoj habarco yet ch'etaxtoj.

Sunil heb' naj ch'ek' yul te' barco yib'anh ha' mar,
xloq'ni tzetet chatxonho.

¹⁰ Heb' naj winaj ah Persia, Lud b'oj Fut,
ha' heb' naj x'ok hasoldadohoj yinh howal;
xakoj heb' naj spahb'al lanza b'oj scasco hawelawoj,
ha' heb' naj xach a'ni elwanoj.

¹¹ »Heb' naj ah Arvad b'oj hasoldado, ha' heb' naj
xhtanhen hapeyab'il chach hoyni; heb' naj ah Gamad
ayatoj yib'anh hej hatorre. Xhtik'a slokb'akanh heb'
naj hej spahb'al lanza sunil b'ay hapeyab'il, yunhe
yelwan hak'ulch'anil.

¹² Kaw q'alom hachtik'a, yuxin xhtik'a loq'i Tarsis
tawet, cha'ni ch'en plata, ch'en hierro ch'en estaño
b'oj ch'en plomo stoholoj tzetet sloq' tawet. ¹³ Xhtik'a
loq'ipax Javán, Tubal b'oj Mesec tawet, heb' naj
chejab'lom b'oj hej tzetet nab'a' bronce cha' stoholoj
yinh tzet sloq' tawet. ¹⁴ Anma ah Bet-togarma, no'
cheh yet ijatz, no' cheh ch'ijnik'oj anma b'oj no' mula
macho cha' stoholoj tzetet sloq' tawet. ¹⁵ Xhtik'a
loq'ipax heb' naj ah Dedán tawet. Kaw tx'ihal hej
konhob' ay sti' ha' mar xhloq'i tawet, kat ya'ni no'
marfil b'oj te' aq'in nab'a' ébano stoholoj hej tzetet
sloq' tawet. ¹⁶ Yuh stx'ihalil tzet chatxonho, xhtik'a
loq'ipax Edom^o tawet, kat ya'ni ch'en perla tawet,
xilq'ape kaj morado, xilq'ape tz'isb'ilayoj nixhtej
yelow, lino kaw k'ul, ch'en coral b'oj ch'en rubí, ha'
cha' stoholoj hej tzetet sloq' tawet. ¹⁷ Xhtik'a loq'ipax
Judá b'oj Israel tawet, kat ya'ni ixim trigo xhtit

---

^o27:16 *Edom* Ay mak Aram chuh stz'ib'nhenayoj hune' tzoti' ti',
haxkam etza lahan yeyoj yinh hebreo. Aram ti' ha'tik'apax Siria.

b'et Minit, Panag,^p no' kab', te' aceite b'oj bálsamo stoholoj hej tzetet sloq' tawet. ¹⁸Xhtik'a loq'ipax Damasco tawet yuh stx'ihalil tzet chatxonho b'oj yuh stx'ihalil haq'alomal; kat ya'ni vino xhtit b'et Helbón b'oj lana xhtit Sajar^q stoholoj tzet sloq' tawet. ¹⁹Hakpaxtu' Dan b'oj Javán, hata b'et Uzal chitij hej ch'en hierro watx'eb'ililtoj, te' canela b'oj te' wale' kaw xuq' sam, ha' cha' sheleloj yinh tzet chatxonho. ²⁰Dedán, sq'anh stel yinh no' cheh kaw k'ul, ha' stxonh tawet. ²¹Arabia b'oj sunil heb' ya' aykoj ijb'alom b'et Cedar, xhloq'i heb' ya' tawet, kat ya'ni heb' ya' no' tzeh kaneluh, no' winaj kaneluh b'oj no' winaj kaplaxh stoholoj tzet sloq' tawet. ²²Xhtik'a loq'ipax heb' naj txonhom ah Sabá b'oj Raama^f tawet, kat ya'ni heb' naj hej perfume kaw k'ul, ch'en nixhtej ch'en kaw k'ulch'an b'oj oro tawet stoholoj tzet chatxonho. ²³Chach loq'i kat hatxonhipax tet Harán, Cane, Edén b'oj heb' naj txonhom ah Sabá, Asiria b'oj Quilmad.^s ²⁴Stxonh heb' naj q'ap q'ape kaw k'ul tawet, q'ap azul, q'ap tz'isb'ilayoj nixhtej yelaw, hej alfombra nanantajnhe yelaw, tx'anh tx'anh halb'il kaw ay yip.^t ²⁵Te' nimejtaj barco yet Tarsis, ch'ijnik'oj hatxonh.

---

^p27:17 *Panag* Mach stxumlaxi tzet choche yala'iloj hune' tzoti' ti' yinh hebreo.

^q27:18 *lana xhtit Sajar* Chuh stxumlaxpax hebreo yinh hakti': Lana kaw saj.

^f27:22 *Raama* Ilwejk'anab' yinh Gn. 10:7

^s27:23 *Quilmad*. Chupaxoj ta Media yet Mesopotamia, choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

^t27:24 *kaw ay yip* Mach kaw ohtajb'iloj tzet-taj tzetetal ayayoj yinh hune' versículo ti'.

»Nohnajiktoj q'alomal yul hej ha' barco ch'ek'
yib'anh ha' mar.

²⁶ Xach yitoj heb' naj ch'inik'oj te' barco b'ay kaw
nimejal yich ha' mar;

yaja' yet ayachkanh yib'anh ha' mar tu',
xach smaq'nikan tixhchahoj kaq'e' xhtit yetk'ulal
b'ay ch'ahiloj tz'ayik.

²⁷ Sunil haq'alomal, tzet chatxonho b'oj tzet
chaloq'o,

heb' naj ch'ek' yul te' barco yib'anh ha' mar, heb'
naj chach inik'oj,

mak xhwatx'enayoj hej habarco yet ch'etaxtoj,
maktaj txonhi hawuh, hej hasoldado b'oj sunil mak
tzujan tawinh,

xhtojkanoj yich ha' mar yet chach tojkanoj yich ha'
ha' tu'.

²⁸ Xhk'uyk'unujkanojkanh hej hakonhob' ay sti' ha'
mar,

yuh yawojkanoj mak chach inik'oj.

²⁹ Yuxin ch'ayojtij heb' naj ch'inik'oj te' barco yul
hej sbarco;

sunil heb' naj xhmunla yinh te' barco tu',
b'oj heb' naj ch'inik'oj te', kat skanojkanoj heb' naj
sat tx'otx'.

³⁰ Chiha'kanh heb' naj yul snuq', kat yoq'oj heb'
naj tawinh yinh kaw k'ul.

Chaha'atoj heb' naj pojoj xol xil swi'
kat sb'alnojkanoj sb'ah heb' naj xol tanh.

³¹ Sq'oq'o'nhe' heb' naj xil swi' hawuh,
kat yanojkoj heb' naj xilq'ape stzako yinh.
Ch'oq'oj heb' naj yinh kaw k'ul;

kaw b'isk'ulal chuh yoq'oj heb' naj yuh sya'il
yanma.

³² Chaha'koj heb' naj b'it yet b'isk'ulal hawuh,
kat yalnoj heb' naj yinh kaw tz'ab'alk'ulehal:
;Maxhtik'a hunuj mak chuh slahb'ankoj sb'ah yinh
Tiro,

hune' konhob' xtokanoj yich ha' mar!^u

³³ Yet chul hej hatzetet yul te' barco;
kaw tx'ihaltik'a hej konhob' chawa' tzalahoj sk'ul.
Xq'alomb'ikanojkanh heb' ya' rey ay sat tx'otx'
tx'otx' ti' yuh stx'ihalil haq'alomal b'oj tzet
chatxonho.

³⁴ Yaja' ti'nanh, xax hach etaxkantoj yuh ha' mar,
xach tokanoj yich hej ha' ha'.

Sunil tzet chatxonho b'oj mak tzujan tawinh
xtokanoj tawinh yich ha' mar.

³⁵ Sunil mak ch'ehayoj sti' ha' mar, kaw xiwkanoj
hawuh.

Xanhe xhk'uyk'unkanoj heb' ya' sreyal hej konhob'
tu' yuh xiwkilal,

kaw hab'an stxumlaxkoj yinh sat heb' ya'.

³⁶ Xhk'aykanoj sk'ul heb' naj txonhom ay yul
hunq'ahanxa konhob' hach yilni;

xiwoj heb' naj yilnoj tzet xawukantoj, matxa
b'aq'inh chawiha'kanh hab'ah», xhi Komam.

Tzet chub'kantoj ya' sreyal Tiro

28 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni
Komam: ² «Hach anma hach ti', al tet ya' aykoj
yahawoj Tiro ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw
hin ti' han:

^u27:32 *mar* Mach kaw stxumlax tzet yeyoj hebreo b'et ti'.

»X'oktoj lolo'al yinh hawanma, xawalni hab'ah
diosal,
xawalni ta tz'onhanach yul hune' tz'onhob'al yet
hej dios yiktajb'al ha' mar.

Yaja' anma hachnhe, mach diosoj hach,
waxamkami chawala ta dios hach.

³ ¿Tom q'a' tz'ajanto hak'ul sataj ya' Daniel?
¿Tom hawohtaj sunil tzet ewan yeyi?

⁴ Yuh stz'ajanil hak'ul b'oj yuh yitz'atil hawi'
xatenb'akanoj tx'ihal haq'alomal;
xanohtzekanoj b'ay chak'ub'a haq'alomal yinh
plata b'oj oro.

⁵ Kaw helan hach hatxonhi b'oj haloq'i,
yuxin kaw k'ul xuh haq'alomb'ikanokanh,
yaja' x'oktoj lolo'al tawinh yuh haq'alomal.

⁶ »Yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti'
han:

Yuh ch'ek'iktoj yul hanab'al ta kaw tz'ajan hak'ul
haka' hunuj dios,

⁷ xhwiha'tij anma nan konhob'al yaha'koj howal
tawinh han, anma kaw tx'oj ay yul hej
konhob';

chiha'atij yespada yul yatut, yunhe yanojkoj howal
yinh haq'alomal b'oj yinh stz'ajanil hak'ul,
kat yetanojkantoj hak'ulch'anil.

⁸ Chach yaha'kanaytoj b'ay ch'apni kamom;
kaw tx'oj chuh hakamojkantoj yiktajb'al ha' mar.

⁹ ¿Tom xhto hawala' ta dios hach yinh sat heb' naj
chach potx'noj tu'?

Yet ayachxakoj yul sq'ab' heb' naj potx'wahom tu',
anma hachxanhe.

¹⁰ Haka' chuh skam mak mach Dios sat,^v
 haktu' chuh hakamoj yul sq'ab' anma nan
 konhob'al,
 haxkam hayin ti' xax wal han, hayin Yahveh Yahaw
 hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹¹ Xulpax stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni
 Komam: ¹² «Hach anma hach ti', akój b'it yet
 b'isk'ulal yib'anhiloj ya' sreyal Tiro, kat hawalni ta
 hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:
 »Hachtik'a q'a' xhto palk'onkanoj hak'ulal,
 yuh nohnajkoj tz'ajank'ulehal tawinh b'oj kaw
 k'ulch'anachkanoj.

¹³ Hat-tik'a ayach b'et hune' tz'unub' yet Komam
 Dios b'et Edén,
 aykoj sunil smajanil ch'en nixhtej ch'en kaw
 k'ulch'an hawelawoj:
 ch'en cornerina, ch'en topacio, ch'en jaspe, ch'en
 crisólito, ch'en berilo, ch'en ónice,
 ch'en zafiro, ch'en carbunclo, ch'en esmeralda b'oj
 ch'en oro.
 Nixhtej aykoj hawelawoj b'oj hawome oro,^w
 kaw hawetnhe xuh swatx'elaxi yet xach watx'elaxi.

---

^v**28:10** *mak mach Dios sat* Yinh Ezequiel ti' lanhan yalni yib'anhiloj mak mach xhmujlaxtoj haka' yub'anil. Lanhan ya'nipax skawxob'al sk'ul Israel haxkam somanta anma kaw ay yelapnojal yeyi xhkamojtoj yinh hakti'.

^w**28:13** *hawome oro* Mach kaw stxumlax tzet choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

14 Xach hinsik'le han, xach wanikoj tanhehomal
haka' hunuj querubín kaw ay yelapnojäl yeh
han;^x

hat-tik'a ayach b'ay hinwitz xikiltaj yeh han,
kat hab'elwi xol hej ch'en ch'en kaw k'ulch'an
sjepla haka' q'a' q'a'.

15 Kaw k'ultik'a xuh hawehik'oj yet-tax xach watx'i,
masantotik'a x'ilchahiloj stx'ojäl tawinh.

16 Yuxa stx'ihalil tzet chatxonho b'oj tzet chaloq'o,
xnohkoj stx'ojäl tawinh, xawanikoj hamul.

Haktu' xuh hach winiloj yinh hinsat han,
xach hintzumb'eniltij b'ay hinwitz xikiltaj yeh han,
Querubín tanhewom, xach hintzumb'ehiltij xol hej
ch'en ch'en kaw k'ulch'an sjepla haka' q'a'
q'a' han.

17 Xawaktoj lolo'al yinh hawanma yuh
hak'ulch'anil;

yuh hawelwani, xawetatoj stz'ajanil hak'ul.

Yuxin xach hinb'ejajoj yinh tx'otx' han,
yuh wa'ni k'ajoj sk'ul heb' ya' rey han.

18 Yuh tx'ihalxa stx'ojäl chawuh b'oj yuh tzetet
chatxonho

b'oj tzet chaloq' yinh stx'ojäl, xawiloj spixan hej
halugar xikiltaj yeyi.

Yuxin tawinhtik'a xwa' elojtij hune' q'a' q'a' han,
yunhe hach snhusnitoj q'a'.

Hatanhilxanhe xwakanoj sat tx'otx' tx'otx' yinh sat
mak chach ilni han.

---

^x28:14 *haka' hunuj querubín kaw ay yelapnojäl yeh han* Ya'taj
stxumlax hebreo b'et ti', yaja' yinh griego chala: Xwako^j hune'
ángel hach stanhenoj han.

¹⁹ Sunil mak hach ohtajnhen yul hej konhob',
 xhk'aykaniloj sk'ul hach yilni;
 xaxiwojkanoj anma hach yilnoj, matxa b'aq'inh
 chawiha'kanh hab'ah», xhi Komam.

Chuluj sya'tajil yib'anh Sidón

²⁰ Xulpax stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni
 Komam: ²¹ «Hach anma hach ti', t'anhxanhtoj yinh
 Sidón, kat hatzotel yinh hinb'ih tet han. ²² Chawala'
 ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:

»Xax wikanh hinb'ah tawinh han Sidón, yunhe
 yokoj hinmay tawinh han.

Yet xhwunuj tzet yetwanoj ay wunuj tawinh han,
 yet chin yenojiloj tawinh han ta xikiltaj weh han,
 haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh
 hin han.

²³ Xhwaha'tij hunuj yab'il hawib'anh han,
 kat smalojkantoj chik' yul hej hab'eh.

Nananxanhe b'ay ch'okojtoj hawenemigo potx'wal
 yinh ch'en espada,

kat skamojkantoj mak ch'ehayoj b'et tu'.

Haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh
 hin han.

²⁴ »Matxa b'aq'inh ch'a'laxoj ek'oj ya' yanma
 konhob' Israel yuh hej konhob' ch'ehayoj
 shoyanil,

matxa xhyahlaxoj haka' spahlakoj te' tx'ix;

haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh
 hin han.

²⁵ Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:
 Yet chin hunb'anojkoj konhob' Israel xol sunil

hej konhob' b'ay pujankantoj han, yinh sat sunil
 hej konhob' tu' chin yeb' han ta xikiltaj weh han.
 Ch'ehojpaxayoj Israel sat stx'otx' hunekxa, hune'
 tx'otx' tx'otx' xwa' tet ya' Jacob hinchejab'lom han.
²⁶ B'et tu' ch'ehojayoj heb' ya' yinh aq'ank'ulal;
 chaha'kanh heb' ya' yatut, kat stz'un-nuj heb' ya'
 yuva, haxkam xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj yinh
 hej konhob' xyahni konhob' Israel han, hej konhob'
 ch'ehayoj shoyanil. Haktu' chuh yohtajnhenojiloy ta
 hayin ti' Yahveh hin sDiosal han», xhi Komam.

Stzoti' Komam xul yib'anhiloj Egipto

29 ¹ Yinh tz'ayik 12 yet lahunheb' x'ahaw,^y yet
 lahunheb' hab'il, xul stzoti' Komam Yahveh
 wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti',
 t'anhxanhtoj yinh ya' Faraón, sreyal Egipto, kat
 hatzotel yinh hinb'ih tet ya' b'oj tet sunil Egipto han.
³ Alah ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti'
 han:

»Xax wikanh hinb'ah tawinh han, faraón sreyal
 Egipto,

ich niman noq' ayaytoj xol hej ha' niman ay b'et
 tu',

kat hawalni: “Hayin xin watx'e ha' Nilo ti' han, wet
 ha' han”, kachi.

⁴ Xhwaha'k'toj ch'en xnhak'nikanh hej tzetet
 haka' ch'en lujb'al yul hati' han,

kat skanoj lak'na no' kay ay yul hej ha' haniman
 yinh hatz'umal.

---

^y29:1 *lahunheb' x'ahaw* Lanhan yalni yib'anhiloj hab'il b'ay
 x'ilaxtoj ya' Ezequiel chejab'lomal b'et Babilonia haktik'apaxtu'
 yinh versículo 17.

Yet lak'anxakoj no' sunil tawinh, kat hach winojatij
yul ha' ha' tu' han.

⁵ Chach hinyumu'tuj yul desierto b'oj sunil no' kay
ay yul ha' haniman tu' han,
chach ayk'ajoj sat ak'al, mach hunuj mak chach
inojkanh yuh hach smujnujtuj.

Chach waha' slob'toj hej no' howla noq' b'oj hej
no' ch'ik ch'ek' satkanh han.

⁶ Sunil mak ay Egipto ch'ohtajnhenojiloj ta hayin
ti' Yahveh hin han.

Haxkam xsay konhob' Israel hakolwal,
yaja' haka'nhe hunuj te' ah nab'a' tz'itan xawukuj
tet.

⁷ Yet xach stzab'nihayoj, xach pax tz'itnahi,
xajonhnikantoj yul swixik';
yet xochen yi'noj yip tawinh, xach q'ahtoj,
xaq'ahnikantoj yiktaj.

⁸ »Yuxin, hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin
ti' han: xhwaha'tij mak ch'anojkoj howal tawinh
yinh ch'en espada han, kat spotx'laxojkanoj sunil
anma b'oj no' noq'. ⁹ Chach etalaxojkantoj, haka'
desierto chawub'kantoj, kat yohtajnhelaxojiloj ta
hayin ti' Yahveh hin han. Xawala: “Hayin xin watx'e
ha' Nilo ti' han, wet ha' han”, kachi. ¹⁰ Yuxin,
xax wikanh hinb'ah tawinh b'oj yinh sunil hej
ha' niman ay b'et tu' han. Ch'etaxojkantoj tx'otx'
Egipto, desierto chub'kantoj, ch'ichohtij b'et Migdol
masanta b'et Sevene, ch'apnojkanoj masanta b'ay
snajachil Etiopía. ¹¹ Matxa hunuj anma b'oj no'
noq' ch'ek'oj b'et tu'. Matxa mak ch'ehoj b'et tu'
yulb'al 40 hab'il. ¹² Q'a' tx'ojto xhwute'toj tx'otx'

Egipto ti' sataj yaq'b'ilxa tx'otx' tx'otx' etab'ilkantoj han; sq'alxanhe skonhob'al xhwaha'kanoj yulb'al 40 hab'il xol hej konhob' etab'ilkantoj han. Chin pujb'a'kantoj heb' naj egipcio ti' xol hej konhob' han, kat spujnahojkantoj yul hej konhob'.

¹³»Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Lawi yek'ojtoj 40 hab'il tu', kat hinyamb'anojpaxkoj heb' naj egipcio xin pujb'atoj yul hej konhob' tu' han. ¹⁴Xhwiha'tij paxoj heb' naj egipcio ib'iltoj chejab'lomal tu' han, kat yehojayoj heb' naj b'et Patros, yetk'ulal sur b'et Egipto; b'et tu' swatx'e' heb' naj hune' konhob' mach yelapnojal yeyi. ¹⁵Kaw mach yelapnojal chub'kuj xol yaq'b'ilxa hej konhob', matxa b'aq'inh chiha'kanh sb'ah yib'anh yaq'b'ilxa hej konhob'. Kaw tz'ulikxanhe xhwute'koj han, yunhe matxa chuh yanojiktoj yaq'b'ilxa hej konhob' yalanh schejb'anil. ¹⁶Matxa b'aq'inh chaha'koj Israel skawxob'al sk'ul yinh Egipto tu', haxkam Egipto tu' xhnanojtij tet heb' ya' israelita ta xakoj heb' ya' smul yet xsayni heb' ya' skolwal Egipto tu'. Haktu' chuh yohtajnhenojiloj heb' ya' ta hayin ti' Yahveh Yahaw hin han», xhi Komam.

¹⁷Yinh sb'ab'el tz'ayik yet sb'ab'el x'ahaw, yet hab'il 27, xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ¹⁸«Hach anma hach ti', xax yatoj ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia hej soldado yaha'koj howal yinh Tiro; sunil heb' naj xax elkantoj stz'umal swi', xax poq'akantoj swixik' heb' naj. Yaja' waxamkami kaw xikantij heb' naj yanma yinh, kaw nab'a'nhe, mach ninoj tzet xkan tet ya' b'oj tet soldado yuh yanikoj howal yinh Tiro. ¹⁹Yuxin, hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Xhwaha'koj

tx'otx' Egipto ti' yul sq'ab' ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia han, kat yetnhenojkanoj ya' sq'alomal b'oj sunil tzet ayah; chiha'kantoj ya' tzet chiha'loj tu', ha' chaha' ya' stoholoj hej soldado. ²⁰ Chetnhe'kanoj ya' tx'otx' Egipto spajoj tzet xuh yanikoj howal yinh Tiro, haxkam wet xmunla ya' han, hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

²¹ »Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', kam chiha'paxkanh konhob' Israel yip wuh han, kat hatzoteloj xol heb' ya', matzet chala' hak'ul. Haktu' chuh yohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han», xhi Komam.

Stz'ayikalil b'ay chila' Egipto b'isk'ulal

30 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', tzotelanh yinh hinb'ih han, kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:

»Oq'anhwej, kat heyalni: “jTzet sb'isk'ulalil hune' tz'ayik tu'!”, kexchi.

³ Kawilxa yetij hune' tz'ayik b'ay chub' Komam Yahveh tzet yetwanoj ay yuni, kawilxa yetij. Xhk'ejholob'ojiloj satkanh yinh hune' tz'ayik tu', stz'ayikal b'ay chaha'ayoj Komam sya'tajil yib'anh hej konhob'.

⁴ Ch'alaxojkoj howal yinh Egipto, kat sk'uuyk'unujkanh Etiopía yet xhpotx'laxojkantoj hun tenan heb' naj egipcio, ch'ilaxojkantoj hej sq'alomal heb' naj, kat yetaxojkantoj hej sxe'al Egipto.

⁵ Xhtanhojpaxiloj Etiopía yinh ch'en espada, Fut, Lud,

sunil anma nanantajnhe konhob'al, Libia b'oj
yuninal konhob' yet lahk'ulal.^z

⁶»Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:
Maktaj aykoj yetb'ihoj Egipto, xhtanhojpaxiloj yinh
ch'en espada,
ch'ichojtij b'et Migdol masanta b'et Sevene.
Ch'ilaxojkaniloj spixan slolo'al skanhil yeh Egipto,
hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

⁷»Q'a' tx'ojto xhtanhoj Egipto ti' sataj hej tx'otx'
tx'otx' sq'alxanche xkankanoj; q'a' xhto etalaxojkantoj
hej skonhob'al sataj hej konhob' etab'ilxakantoj.

⁸Yet chin tzujb'anojkoj q'a' yinh Egipto ti' han,
kat hintanhtzenojkaniloj maktaj xhkolwa yinh han;
haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh
hin han.

⁹»Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', xhwaha'toj heb' naj
chejab'lom yul te' barco han, yunhe sxib'tenojkanh
heb' naj Etiopía mach ninoj tzet chal sk'ul,
xiwojkanojkanh yinh kaw k'ul. Lanhanxa yapnoj
hune' tz'ayik b'ay xhtanhojiloj Egipto tu'.

¹⁰»Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:
Ya' Nabucodonosor sreyal Babilonia ch'oknojkoj
wuh han, kat yetanojkantoj ya' sq'alomal Egipto
ti'. ¹¹Xhtoj ya' b'oj heb' naj soldado kaw tx'oj, kat
yetanojkantoj ya' hune' konhob' tu'. Chiha'atij heb'
naj yespada yul yatut, kat yanojkoj heb' naj howal
yinh tx'otx' Egipto; xhnohojkantoj kamom sat tx'otx'
tx'otx' tu'. ¹²Chin tanhtze'kantoj sq'ab' ha' Nilo

---

^z30:5 lahk'ulal Ha' heb' ya' israelita xtik'a b'eyk'oj ehoj b'et
Egipto.

han, kat wanojkoj tx'otx' tx'otx' tu' yul sq'ab' heb' naj winaj tx'oj han; ha' heb' naj nan konhob'al tu' ch'etanojkantoj tx'otx' b'oj sunil tzet ay sat tx'otx'. Hayin Yahveh hin ti' xhwal han.

¹³ »Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:
 »Xhweta'kantoj hej tiyoxh han, kat
 hintanhtzenojkaniloj hej komon dios,
 sdiosal Menfis han.

Matxa mak ch'okoj yahawoj yinh Egipto tu', kat wanojkankoj xiwkilal yinh han.

¹⁴ Sq'alxanhe Patros xhwaha'kanoj han, chin tzujb'a'koj q'a' yinh Zoán han, kat wunuj tzet yetwanoj ay wunuj yinh Tebas han.

¹⁵ »Xhwiha'iloj hin-howal yinh Sin, skonhob'al Egipto b'ay aykoj skawxob'al sk'ul han, kat wetanojkantoj sq'alomal Tebas han.

¹⁶ Chin tzujb'a'koj q'a' yinh Egipto han, kat stx'umub'tajnhenoj sb'ah Sin yuh sya'il; ch'alaxojkoj holan yinh speyab'il Tebas, kat ya'laxoj ek'oj ya' yanma Menfis hunun tz'ayik. ¹⁷ Xhpotx'laxojtoj heb' naj tzehtaj ay b'et Avén b'oj Pibeset yinh ch'en espada, kat yilaxojkantoj yaq'b'ilxa anma ay b'et tu' chejab'lomal. ¹⁸ Yet ch'etalaxojkantoj skanhil yeh Egipto, kat stanhojkaniloj yip b'ay kaw xhloloni, xhk'ejholob'ojiloj b'et Tafnes, kat smajlohojkantoj Egipto yuh hune' moyan, kat yilaxojkantoj mak ay yul hej skonhob'al tu' chejab'lomal. ¹⁹ Xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj yinh Egipto han; haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han», xhi Komam.

²⁰ Yinh shuj tz'ayik yet sb'ab'el x'ahaw yet hab'il 11,^a xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²¹ «Hach anma hach ti', xax hinmaq' q'ahoj sq'ab' ya' faraón sreyal Egipto han. Maxhto hunuj mak xax anhten tet ya', kat shojni, yunhe yi'ni yip hunekxa, kat stzab'ni ya' yespada. ²² Yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Xax wikanh hinb'ah yinh ya' faraón sreyal Egipto han. Chin maq'a' q'ahoj skab'il sq'ab' ya' han, hune' k'ul yeyi b'oj hune' q'ahilxa, yunhe matxa chuh yanojkoj ya' ch'en espada. ²³ Chin pujb'a'kantoj heb' naj egipcio xol hej konhob' han, nanantajnhe konhob' b'ay xhwaha'kantoj heb' naj han. ²⁴ Xhwaha' yip sq'ab' ya' sreyal Babilonia han, kat wanojkoj wespada yul sq'ab' ya' han. Chin maq'a' q'ahoj sq'ab' ya' faraón han, kat yoq'oj ya' yinh sat yenemigo haka' mak ayxakoj lahwilal yinh, mak lanhanxa skamtoj. ²⁵ Xhwaha' yip sq'ab' ya' sreyal Babilonia han, kat winojiloj yip sq'ab' ya' faraón han. Yet xhwanojkoj wespada yul sq'ab' ya' sreyal Babilonia tu' han, kat yinojkanh ya' ch'en yinh Egipto, ch'ohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han. ²⁶ Chin pujb'a'kantoj heb' naj egipcio ti' xol hej konhob' han, xhwaha'kantoj heb' naj b'ay nanan-nhe konhob' han. Haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han», xhi Komam.

---

^a30:20 *hab'il 11* Lanhan yalni yib'anhiloz hab'il b'ay x'ilaxtoj ya' Ezequiel chejab'lomal b'et Babilonia.

Xhlahb'alaxkoj Egipto b'oj Asiria

31 ¹ Yinh sb'ab'el tz'ayik yet syox x'ahaw, yinh hab'il 11,^b xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', al tet ya' faraón sreyal Egipto b'oj tet sunil skonhob' ya':

»¿Maktaxka chuh slahb'ankoj sb'ah yinh snimejalil haweyi?

³ Okanhk'anab' t'anhnoj yinh Asiria, lahantik'a b'oj te' tziš ay b'et Líbano, kaw k'ulch'antik'a, kaw hupantik'a yeloj, kaw nahat x'ahkanapnoj; xolta moyan ch'ahkanapnoj schon.

⁴ Snuq' ha' ha' x'a'ni ch'ib'ojkanh te', xch'ib'kanh hej ha' niman shoyanil te'.

Hej ha' niman tu' ch'eltoj b'ay hej sxe' te', ha' sq'ab' ha' ha' tu' xhayen sunil hej te' te' ay b'et tu'.

⁵ Q'a' nahat-to x'ahkanapnoj te' sataj yaq'b'ilxa hej te' te';

yuh kaw ay ha' ha', xpimb'ikaniloj sxaj te', kaw nahat xtokanoj sq'ab' te'.

⁶ Sunil hej no' ch'ik xhwatx'en sq'u' xol sq'ab' te', sunil hej no' xol-telajil noq' ch'a'ni yunin yich te'. Sunil hej konhob' ch'ehayoj yalanh yenhelal te'.

⁷ Kaw k'ulch'ankanoj te' yuh snimejalil, kaw nimejalkanoj sq'ab' te', haxkam xol ha' ha' ayaytoj sxe' te'.

⁸ Mach hunuj te' tziš ay b'ay tz'unub' yet Komam Dios chuh slahb'ankoj sb'ah yinh te';

^b31:1 *hab'il 11* Lanhan yalni yib'anhiloj hab'il b'ay x'ilaxtoj ya' Ezequiel chejab'lomal b'et Babilonia.

mach hunuj te' tz'isis lahan yeloj sq'ab' b'oj te',
 mach hunuj te' castaño lahan stx'ihalil sxaj b'oj te'.
 Mach hunuj te' te' ay b'ay tz'unub' yet Komam
 Dios lahan b'oj sk'ulch'anil te'.

⁹ Kaw k'ulch'an xwutekanoj te' han, kaw tx'ihal
 sq'ab' te' xwa' han,
 sunil te' te' ay b'et Edén b'ay hintz'unub' hayin
 Dios hin ti' xhchichonkoj sk'ul yinh te' han.

¹⁰ »Yuxin, hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin
 ti' han: Kaw nahat x'ahkanapnoj hune' te' te' tu',
 xah ahkanapnoj schon te' xol moyan; kaw nimejal
 x'ahkanoj te', yuxin x'oktoj lolo'al yinh te'. ¹¹ Yuxin,
 xin tinhchakanoj te' han, xwanikoj te' yul sq'ab' ya'
 ay yelapnojaj yeh aykoj yahawoj hej konhob' han;
 ha' ya' ch'unuj tzet yetwanoj ay yunuj yinh te' yuh
 stx'ojal. ¹² Anma nan konhob'al, anma kaw tx'oj, ha'
 stzok'noj kank'oj te', kat stinhchanoj kanoj te'. Sunil
 sq'ab' te' xhq'ahojkantoj xol hej q'eb'tajlaj b'oj satlaj
 yak'alil sti' ha' ha'; xhq'ahojkantoj sq'ab' te' b'ay
 hej spahawil sat tx'otx' tx'otx'. Sunil hej konhob'
 ch'ehayoj yalanh yenhelal te' ch'eloj kanoj kanh, kat
 yalaxojkanoj te' yuh. ¹³ Sunil smajanil no' ch'ik
 chuluj ehoj yib'anh yoj te' te' punhanxak'oj tu',
 sunil no' xol-telajil noq' ch'okojtoj xol sq'ab' te'.
¹⁴ Matxa hunuj te' te' xhch'ib'oj kanh yinh kaw k'ul,
 waxamkami sti' ha' ha' aykanh te'; waxamkami kaw
 hayeb'il hunuj te' te', matxa ch'ahojapnoj schon te'
 xol moyan. Sunil mak yilal skami, kat yaytoj yichta
 tx'otx' tx'otx', kat skankanoj b'ay ay kamom, b'ay
 ch'apni kamom.

¹⁵ »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yet x'apni stz'ayikalil b'ay x'ayapnoj te' te' tu' b'ay ch'apni kamom, xwal han ta ch'ok b'isk'ulal yuh, kat stanhkantoj ha' mar ay yalanh tx'otx' tx'otx'; xin majchenkanh hej ha' niman b'oj sq'ab' hej ha' ha' han; yuh te', xin nohtzekoj b'isk'ulal yinh q'eb'tajlaj Líbano han, xmotx'akanayoj sunil hej te' te'. ¹⁶ Yet xq'anh yayapnoj te' b'ay ch'apni kamom, xk'uyk'unkanojkanh sunil hej konhob' yuh xiwkilal. Sunil hej te' te' kaw k'ulch'an ay b'et Edén, te' kaw sik'leb'il b'oj te' kaw k'ulch'an ay b'et Líbano, te' kaw hayeb'il yinh k'ul, xa' te' yaq'lob'al sk'ul yichta tx'otx' tx'otx'. ¹⁷ Maktaj aykoj yetb'ihoj hune' te' te' tu', hej konhob' ch'eb'aniktoj sb'ah yalanh yenhelal te', hun x'aykantoj b'oj te' tu' b'ay ch'apni kamom, sk'atanh maktaj xax kamtoj yinh ch'en espada.

¹⁸ »Mach hunuj te' te' ay b'et Edén xuh slahb'ankoj sb'ah yinh sk'ulch'anil hune' te' te' tu' b'oj yinh snimejalil stel te', yaja' ch'ayojpaxtoj te' yichta tx'otx' tx'otx' yinh hej te' te' ay b'et Edén tu'. B'et tu' xhkanojkanoj b'ejnoj b'ay ay anma mach Dios sat, sk'atanh mak xax kamtoj yinh ch'en espada.^c Ya' faraón b'oj skonhob', ha' yenhelal yeh hune' te' te' tu'. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

---

^c31:18 *mak xax kamtoj yinh ch'en espada* Maktaj kaw tx'oj xuh skamtoj, mak mach xmujlaxi, ha' xhb'ina b'ay ayayoj hune' tzoti' ti'.

Lahan ya' faraón b'oj hunuj no' niman noq'

32 ¹ Yinh sb'ab'el tz'ayik yet x'ahaw 12,^d yinh hab'il 12, xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', akoj hunuj b'it yet b'isk'ulal yuh ya' faraón sreyal Egipto, kat hawalni:

»Lahan hawab'en hab'ah b'oj hunuj no' b'alam ay xol hej konhob';

yaja' lahan hach b'oj hunuj ich niman noq' ay yul ha' mar xhmaq'nihaytoj yoj yul ha' ha'; chatatnhenkanojkanh ha' ha' yuh hawoj, kat hawuchnikanojkanh stz'ilal ha'.

³ »Hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw: Xhwaha'aytoj tx'anh txim hawib'anh han, kat wanojtoj hun tenan konhob' hach tzab'nojajoj han.

⁴ »Chach hinb'eja'ayoj yinh tx'otx' han, kat hakanojkan b'ejnoj sat tx'otx' tx'otx'. Sunil no' ch'ik xewoj hawib'anh wuh han, kat snohoj sk'ul sunil hej no' xol-telajil noq' yinh hachib'ehal.

⁵ Chin b'eja'kantoj hanimanil q'a'najxatoj yib'anh hej witz

b'oj b'ay hej yak'alil sti' ha' ha' han.

⁶ Chin chak'an-nhe'kantoj tx'otx' tx'otx' yinh hachik'il han,

kat yapnojkanoj hata swi'laj witz;

xhnohojkaniloj stz'unewal ha' ha' yinh hachik'il tu'.

---

^d**32:1** *x'ahaw 12* Lanhan yalni ta xax ek'toj 12 hab'il yilaxtoj ya' Ezequiel chejab'lomal b'et Babilonia, haktik'apaxtu' yinh versículo 17.

⁷ Yet xax hach hintanhtzeloj han,
 xhk'ej holob'ojiloy satkanh wuh han, kat matxa
 xhmujluj hej tx'umel;
 chin majche'kantoj tz'ayik yuh moyan han, kat
 matxa xhmujluj x'ahaw.

⁸ Hawuh, matxa xhmujluj sunil hej tzet xhmujli
 satkanh,
 kat hin nohtzenojajoy sk'ejalholo sat hatx'otx' han,
 hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

⁹ »Yet ch'ab'elaxojiloy tzet xawa'le ti' yul
 hej konhob' mach hawohtajoy, hayin xhwaha'
 xiwojkanojkanh tx'ihal hej konhob' han. ¹⁰ Hawuh,
 xhwaha'kankoj niman xiwkilal yinh tx'ihal hej
 konhob' han, yet chab'enojiloy tzet xawa'le. Yet
 chin sinhsenoy wespada yinh sat heb' ya' sreyal hej
 konhob' tu' han, xiwojkanojkanh heb' ya'. Yet chach
 ayk'ayojkanoj, xhk'uyk'unujkanojkanh heb' ya' yuh
 mach choche' heb' ya' kamoj. ¹¹ Chal Komam Yahveh
 Jahaw:

»Chuluj yespada ya' sreyal Babilonia hach
 stanhtze'iloj.

¹² Chin tanhtze'iloj niman hakonhob' tu' yinh ch'en
 espada han,
 xhtanhojiloy yuh heb' naj soldado kaw tx'oj.
 Xhtanhtze'kaniloy heb' naj niman slolo'al Egipto,
 kat stanhojkaniloy sunil anma ay b'et tu'.

¹³ Chin tanhtze'iloj sunil no' noq' xhlow sti'laj ha'
 ha' kaw tx'ihal han,
 kat matxa b'aq'inh xhtatnhelaxojkanh ha' ha' tu'
 yuh hej no' noq' mato anma.

¹⁴ Lawitu' kat sajb'ojpaxiloy ha' ha' tu' wuh han,

kat yelojtoj ha' yinh kaw manyatajnhe haka' te'
aceite.

Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

¹⁵ Yet xhwetanoj kantoj tx'otx' Egipto tu' han,
kat matxa hunuj tzet xhwaha' kanoj b'et tu' han;
yet matxa hunuj mak ch'ehojayoj b'et tu'; hatotu'
chohtajnhe' iloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

¹⁶ »Ha' hune' b'it yet b'isk'ulal ti' chaha'koj heb' ix
ix ay yul hej konhob'. Chaha'koj heb' ix yet ch'oq'oj
heb' ix yinh Egipto b'oj yinh sunil anma. Hayin
Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Ch'alaxaytoj Egipto b'ay ch'apni kamom

¹⁷ Yinh tz'ayik 15 yet x'ahaw 12,^e yinh hab'il
12, xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni
Komam: ¹⁸ «Hach anma hach ti', akój hunuj b'it
yet b'isk'ulal yuh sunil anma ay b'et Egipto, hun
chuh hawanihaytoj b'oj sunil hej konhob' kaw ay
yelapnojal yeyi, hat-ta chawaytoj yalanh tx'otx'
tx'otx', sk'atanh anma xax alaxaytoj b'ay ch'apni
kamom. ¹⁹ Chaq'amb'e' tet:

»¿Tom q'a' ek'b'alto hawab'en hab'ah sataj
yaq'b'ilxa hej konhob'?

Ayanhtoj, kat haway hilnoj sk'atanh anma mach
Dios sat.

²⁰ »Xol anma xkam yinh ch'en espada xhtanhojiloj.
Ib'ilxahatij ch'en espada yinh; tarlaxojab'k'oj Egipto
b'oj sunil anma ay b'et tu'.

---

^e32:17 *x'ahaw 12* Yinh hebreo machayoj tzet x'ahawil xhb'ina
b'et ti', wal yinh griego chala: yet b'ab'el x'ahaw.

²¹ »Heb' naj a'om howal kaw ay yip, ha' heb' ya' schanoj heb' naj egipcio tu' b'ay ayaytoj kamom, b'oj heb' naj aykoj yetb'ihoj heb' naj egipcio tu', kat yalnoj heb' naj: “Xax ayiloj heb' naj. B'ejanxakantoj heb' naj xol heb' naj mach Dios sat xkam yinh ch'en espada”, xhinahoj.

²² »B'et tu' ay Asiria, sunil heb' naj soldado hoynhe spanteón. Sunil heb' naj tu' xkam yinh ch'en espada.

²³ Sunil mak x'anikoj xiwkilal yinh anma ay sat tx'otx' tx'otx', kamnajxatoj sunil yinh ch'en espada. Mujb'ilxatoj ti'nanh hata b'ay kaw nahat yeytoj b'ay ch'apni kamom, hoyankoj yinh sti' spanteón.

²⁴ B'et tu' ay Elam, sunil heb' naj soldado hoynhe spanteón. Yinh ch'en espada xkamtoj sunil heb' naj tu'. Heb' naj x'anikoj xiwkilal yinh anma ay sat tx'otx' tx'otx', x'aykantoj heb' naj haka' anma mach Dios sat hata b'ay ch'apni kamom. Hat hilantoj heb' naj xol mak ayxahaytoj yichta b'ay ch'apni kamom, ib'ilxahiloj spixan heb' naj. ²⁵ Xax watz'elaxaytoj swayb'al Elam tu' xol kamom, sunil heb' naj soldado hoynhe spanteón, heb' naj xkam yinh ch'en espada. Ha' heb' naj tu' x'anikoj niman xiwkilal yinh anma ay sat tx'otx' tx'otx', yaja' ti'nanh, ib'ilxahiloj spixan heb' naj, hilanxatoj heb' naj xol maktaj ayaytoj b'ay ch'apni kamom. B'et tu' xkankanoj heb' naj xol anma potx'b'iltoj.

²⁶ B'et tu' ay Mesec b'oj Tubal, sunil heb' naj soldado hoynhe spanteón. Sunil heb' naj tu' mach Dios sat, xkam yinh ch'en espada, haxkam xakoj niman xiwkilal yinh anma ay sat tx'otx' tx'otx'.

²⁷ Mach hunuj hilanojajoj heb' naj b'oj heb' naj

kaw k'ul yinh howal xkamtoj yet payxa,^f heb' naj xmujlax b'oj sch'en yet howal x'aytoj b'ay ch'apni kamom, ayiktoj yespada heb' naj yalanh swi', yib'anh snimanil heb' naj ayatoj spahb'al lanza. Ha' heb' naj kaw k'ul yinh howal tu' x'anikoj niman xiwkilal yinh anma ay sat tx'otx' tx'otx'.²⁸ B'et tu' chach apnoj paxoj Egipto, chach tanhojiloj xol anma mach Dios sat, kat hakanojkanoj xol anma xkam yinh ch'en espada.

²⁹ B'et tu' ay Edom, heb' ya' sreyal b'oj sunil heb' ya' ijb'alom yinh konhob'. Waxamkami kaw ay yelapnojal xuh yehik'oj, hat hilankantoj xol anma xkam yinh ch'en espada, xol anma mach Dios sat, sk'atanh mak ayxahaytoj b'ay ch'apni kamom.

³⁰ B'et tu' ay sunil heb' ya' aykoj yahawoj hej konhob' ay yetk'ulal norte b'oj sunil heb' naj ah Sidón. Kaw ay yelapnojal xuh yehik'oj heb' naj, xanikoj heb' naj niman xiwkilal yinh anma, yaja' ti'nanh, hat-xa ayaytoj heb' naj xol maktaj xkam yinh ch'en espada, ib'ilxakaniloj spixan heb' naj. Mach Dios sat heb' naj, hilanxakantoj heb' naj xol mak xkam yinh ch'en espada, xol mak xax aytoj b'ay ch'apni kamom.

³¹ Yet chilnoj ya' faraón sunil heb' naj tu', chiha' ya' yaq'lob'al sk'ul yuh skamikal sunil anma ay yul skonhob' ya', haxkam xhkamoj ya' b'oj sunil soldado yinh ch'en espada. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ³² Waxamkami hayin xwal han ta chakoj ya' niman xiwkilal yinh sunil anma ay sat tx'otx' tx'otx', yaja' xol anma mach Dios sat xkam

^f32:27 *xkamtoj yet payxa* Mach kaw stxumlax tzet choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

yinh ch'en espada xhmujlaxojtoj ya'. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Smunil ya' xhtanhen konhob' Israel

33 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', tzotelanh tet konhob', kat hawalni: Yet xhwanitoj howal yinh hunuj konhob' han, sik'le anma ay b'et tu' hune' mak ch'alaxkoj tanhewal. ³ Yet chilni mak xhtanhewi tu' ta shitzxakoj heb' naj enemigo, kat yoq'tzen ch'en trompeta, yunhe yab'en sunil anma. ⁴ Ta ay mak ch'ab'en yoq' ch'en trompeta tu', kat mach chab'etoj; ch'apni heb' naj enemigo kat spotx'laxi, ha'tik'a hune' mak tu' ch'initij kamikal yib'anh. ⁵ Haxkam ta xab'etoj yet x'oq' ch'en trompeta tu', machmi xkami, yaja' yuh mach xab'etoj, yuxin ha'tik'a x'initij kamikal yib'anh. ⁶ Yaja' ta mak xhtanhewi tu', chil stit heb' naj enemigo, kat mach choq'tze ch'en trompeta yunhe yab'en sunil anma; ch'apni heb' naj enemigo, kat spotx'nitoj heb' naj hunuj anma, xhkamoj hune' anma tu' yuh smul, yaja' ha' mak xhtanhewi tu' ch'a'noj tanhoj hune' kamikal tu'.

⁷ »Wal hach, hach anma hach ti', xach wakoj tanhewal yinh konhob' Israel han. Yuxin yet chawab'enoj tzet xhwala' han, kat hakachnoj konhob'. ⁸ Yet xhwalnoj tet anma tx'oj han ta xhkamoj, yaja' matzet chawala' tet yunhe shelnitoj sb'eyb'al, xhkamoj anma tu' yuh smul, yaja' hach chawaha' tanhoj skamikal tu'. ⁹ Yaja' ta chawala' tet anma tx'oj tu' ta sheltoj sb'eyb'al, yaja' mach chuh, xhkamoj anma tu' yuh smul, wal hach, chakolo' haq'inal», xhi Komam.

St'inhanilnhetik'a chuh Komam Dios

¹⁰ «Hach anma hach ti', al tet konhob' Israel: Cheyal hex ti': “Nohnajkoj komul b'oj kotx'ojal jinh, yuxin nixhtejtajnhe kotanhojiloj. ¿Tzet xin chuh jehojk'oj?”, kexchi. ¹¹ Yaja' hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih han: mach xhwoche han ta xhkam anma tx'oj, to xhwoche han ta swatx'ekoj sb'eyb'al, kat yehik'oj. Watx'ekoj hab'eyb'al konhob' Israel, akanoj hatx'ojal. ¿Tzet yuh chawoche kamoj?

¹² »Wal hach, hach anma hach ti', al tet hawet konhob': Ta ay hunuj mak k'ul ch'anikoj smul, mach xhkolchahoj yuh sk'ulal xuh yet yalanhto; yaja' ta hunuj mak kaw tx'oj xhb'ejnikanoj yuni stx'ojal, mach xhkamoj yuh stx'ojal xuh yet yalanhto. Ta anma k'ul ch'anikoj smul, mach xhkolchahoj yuh sk'ulal xuh yet yalanhto. ¹³ Ta xhwal tet anma k'ul sb'eyb'al han ta ch'ehojk'oj, yaja' chakoj smul haxkam xaktoj yul snab'al ta xhkolchahoj yuh sk'ulal xuh yet yalanhto, matzet chala'iloj sk'ulal xuh tu' wet han, yilal skamoj yuh smul. ¹⁴ Ta xhwal tet anma tx'oj han, ta yilal skami, yaja' sb'ejkanoj yanikoj smul, kat yuni st'inhanil b'oj sk'ulal, ¹⁵ kat ya'ni paxoj tzet xakanoj anma yinh sk'as tet, cha' paxoj shelel hej tzetet elq'ab'il yuh, kat syijyenk'oj chejb'anile yilal syijyelaxi, hunq'ahan ch'a'ni q'inale, matxa chuh stx'ojal; yinh kaw yeli, ch'ehojk'oj hune' mak tu', mach xhkamoj. ¹⁶ Ch'ehojk'oj, matxa xhnalaxojtij hunuj mule xuh yet yalanhto tu', haxkam xayuh st'inhanil b'oj sk'ulal.

¹⁷ »Chal hawet konhob' ta mach xhwuh tzet stoholal han, yaja' ha' mach ch'uni tzet stoholal.
¹⁸ Ta anma k'ul sb'eyb'al ch'uni stx'ojal, kat matxa chuh sk'ulal, xhkamoj yuh hune' tu'. ¹⁹ Yaja' ta anma tx'oj xhb'ejnikanoj yuni stx'ojal, kat yok yunuuj st'inhanil b'oj nimejtaj sk'ulal, ch'ehojk'oj yuh hune' tu'. ²⁰ Yaja' xhto heyalpaxoj: «Mach chuh Komam Jahaw stoholal», kexchi. Yaja' hayin xhwub' tzet yetwanoj ay wunuuj teyinh hunun hex ti' han israelita, haka' xuh heyehik'oj», xhi Komam.

X'etnhelaxkanoj Jerusalén

²¹ Yinh sho' tz'ayik yet slahunheb' x'ahaw, yet 12 hab'ilxa jilaxtoj chejab'lomal han, hune' naj x'elkanh b'et Jerusalén, xul naj hink'atanh han, xalni naj ta x'etnhelaxkanoj konhob' yuh heb' naj enemigo.
²² Hune' aq'b'al yet yalanhto maxhto ch'apni naj x'elkanh tu', kaw ayxa yip yekoj sq'ab' Komam Yahveh wib'anh han, xin kankanoj yinh mach chuh hintzotel han. Yaja' yet xsajb'iloj, yet x'apni naj tu', xin tzotelpaxkanh yuh Komam hunekxa han.^a

Hej smul konhob'

²³ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²⁴ «Hach anma hach ti', anma ch'ehayoj

---

^a**33:22** Mach kaw stxumlax hebreo yinh hune' versículo ti', ay versiones ch'alni ta xatik'a stzotel ya' Ezequiel ti' yet xanikoj Komam sq'ab' yib'anh ya'. B'et ti' xhtanhk'okanoj ya' Ezequiel stzotel yib'anhiloy sya'tajil ayayoj yib'anh Israel, kat yichikoj ya' skuywa yinh.

yul hej skonhob'al Israel etab'ilxakantoj, chala: “Schukilnhe ya' Abraham, yaja' xetnhe ya' tx'otx' tx'otx', hak'anab' hayonh ti', to kaw tx'ihal honh, yilal jetnhenojpax tx'otx'”, xhi. ²⁵ Yuxin al tet, ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Hex ti', cheloh no' chib'e aytokoj schik'il yinh, chehaq'e hej tiyoxh, kat hepotx'wahi. ¿Xhto heyochepeax heyetnhe' tx'otx' tx'otx' ti' heyalni? ²⁶ Aykoj skawxob'al hek'ul yinh heyespada, cheyuh hej skistalil, chex way b'oj yixal heyet anmahil, ¿xhto heyetnhe'pax tx'otx' tx'otx' ti' heyalni?, kachinahoj.

²⁷ »Chawala'pax tet ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih han, ta maktaj ay b'ay hej konhob' etab'ilxakantoj, xhkamoj yinh ch'en espada; maktaj ch'ehayoj xol hej telaj, no' xol-telajil noq' xhlonojkantoj; wal mak skolkoj sb'ah yinh hej ch'en nimejtaj ch'en b'oj hej nhahch'en, yab'il xhpotx'noj kantoj. ²⁸ Haka' desierto xhwute'kantoj tx'otx' tx'otx' tu' han, sq'alxanhe tx'otx' xhkanoj kanoj, kat wetanojtoj yip tx'otx' b'ay kaw xhlolon tu' han. Ch'etalaxojkantoj hej witz ay b'et Israel tu', matxa mak ch'ek'ojtoj b'et tu'. ²⁹ Yet desierto xhwute'kantoj tx'otx' tx'otx' tu' han, yet xhwetanoj kantoj tx'otx' yuh hej skistalil xuh anma han, chohtajnhe'iloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

³⁰ »Wal hach, hach anma hach ti', chach stzote hawet konhob' b'ay hej speyab'il konhob' b'oj b'ay hej spultahil hej te' nhah, kat yalni tet hunun: “Tonhwej jab'e' tzet chal Komam Yahveh jet”, xhi. ³¹ Haktu' chuh yulnapax konhob' tu', kat yay tz'onhnoj yinh hasat haka'tik'a q'aynaj yuni. Chab'e

tzet chawala, yaja' machkoj yinh snab'al yuni tzet chawala. Kaw k'ulch'an stzoteli,⁸ yaja' aytoj yanma yinh ch'en melyuh. ³²Lahan hawekoj tet b'oj mak ch'anikoj b'it yib'anhiløj tzet chuh yochen sb'ah anma, mak kaw k'ulch'an yul snuq' b'oj kaw k'ul yiniltoj b'it. Chab'e tzet chawala, yaja' mach choche yub'. ³³Yaja' yet chijnoj sb'ah sunil ti', haxkam toxa chija' sb'ah, stxumu'iloj ta aytik'a hune' ya' profeta x'ehik'oj xol», xhi Komam.

**Chuluj sya'tajil yib'anh heb'
ya' tanhehom kaneluh yet Israel**

34 ¹Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ²«Hach anma hach ti', tzotelanh yinh hinb'ih tet heb' ya' tanhehom kaneluh yet Israel han, kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Tzet sb'isk'ulalil tet heb' ya' tanhehom kaneluh yet Israel, hanhk'anhe heb' ya' xhtanhen sb'ah, ¿tox mataj heb' ya' yilal stanhen skaneluh xin? ³Hex cheyuk'tuj yal yim no' kaneluh, chewatx'enayoj xil heq'ap yinh no' lana, kat hepox'ni no' kaneluh q'a' b'aq'ich, yaja' mach chetanhe no' kaneluh. ⁴Mach chetanhe no' nixhtej mach yip, mach cheyanhte no' nixhtej tx'oj yeyi, mach chehoj sq'ahilal no' nixhtej q'ahnajtoj yoj, mach cheyitij no' ch'elkanh kat heyanikoj no' xol yaq'b'ilxa yetb'i b'oj mach chesay no' nixhtej k'aynajtoj. Hanhk'anhe tzet cheyuh ha' heya'ni ek'oj ya' yanma no', kat heyuni stx'ojal yinh no'. ⁵Yuxin tixhankantøj hinkaneluh han, matxa mak xhtanhen no'; xhlolaxkantøj no' yuh

---

⁸33:31 *Kaw k'ulch'an stzoteli* Mach kaw stxumlax tzet choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

no' xol-telajil noq'. ⁶Tixhankantoj no' swi'laj witz b'oj b'ay q'a' nahat yekanh; xk'aykantoj no' sunil sat tx'otx' tx'otx', mach hunuj mak x'anikoj yinh sk'ul stoh saynojti no'.

⁷»Ti'nanh xin, hex tanhehom kaneluh hex ti', ab'ewej yinh k'ul tzet xhwal hayin Yahveh hin ti' han: ⁸Chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih hayin Yahveh Yahaw hin ti' han, xetinhchakanoj nixhtej hinkaneluh han, xeyanikanoj no' b'ay chuh slolaxtoj yuh sunil smajanil no' xol-telajil noq'. Hex chetanhe no' kaneluh wuh han, yaja' mach xex eltoj hesaya' nixhtej hinkaneluh han yet xk'aytoj no'. Hexnhe xetanhe heb'ah, mach xetanhe nixhtej hinkaneluh han. ⁹Yuxin hex tanhehom kaneluh hex ti', ab'ewej tzet xhwal hayin Yahveh hin ti' han. ¹⁰Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: ¡Aytij hin-howal teyinh hex tanhehom kaneluh hex ti' han, hex cheyaha' tanhoj tzet xa'le nixhtej hinkaneluh han! Matxataj hex chetanhe' hinkaneluh han, xhwiha'iloj hemunil tu' han, yunhe matxa hechukiloj chetanhe' heb'ah. Chin kolo'iloj nixhtej hinkaneluh yul heq'ab' han, yunhe matxa chek'uxu'tuj.

¹¹»Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Hayin kaw chin toj hinsaya' nixhtej hinkaneluh tu' han, kat hinpich'noj han ta k'ul yeh no'.

¹²Haka' hunuj ya' tanhehom kaneluh sayni nixhtej skaneluh tixhankantoj, haktu' xhwute' han. Chin kolo'tij nixhtej hinkaneluh tu' yul hej konhob' b'ay xpujnakantoj yinh hune' tz'ayik b'ay xmoyq'ahiloj han, xk'ejholob'ikaniloj. ¹³Xhwiha'iltij yul hej nan konhob'al han, chin hunb'a'koj han, kat winojtoj

sat stx'otx' han. Xhwiha'toj lowoj swi'laj witz b'et Israel han, b'ay hej stz'unewal ha' ha' b'oj sunil b'ay ch'ehayoj anma. ¹⁴ Xhwiha'toj lowoj b'ay te' k'ul-la ch'im b'ay hej witz kaw nahat yekanh b'et Israel han. B'et tu' sxewoj b'ay kaw k'ul ya'lax lowoj no' kaneluh, kat slowoj b'ay switzal Israel. ¹⁵ Hayin kaw chin tanhe' hinkaneluh tu' han, kat winojtij sxewoj han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ¹⁶ Chin saya' no' kaneluh k'aynajtoj han, kat winojtij no' xol yetb'i hunekxa han. Chin hojo' sq'ahilal no' nixhtej q'ahnajtoj yoj han, kat hinkawxenojkanh no' nixhtej mach yip han. Yaja' chin tanhtze'iloj^h no' kaw b'aq'ich b'oj no' kaw ay yip han. Hayin chin tanhe' no' haka' yub'anil han.

¹⁷ »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yab'ehab' hej hinkaneluh tzet xhwal han: Hayin xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj yinh hunun hinkaneluh han; yinh hej no' tzeh kaneluh b'oj yinh hej no' kaplaxh. ¹⁸ ¿Tom mach ch'ek'na heyuh yinh helonitoj hej te' k'ul-la ch'im, xhto hexanhpaxkantoj te' xhto kani? Cheyuk'tuj ha' ha' kaw saj, kat hetatnhenkanojkanh yaq'b'ilxa ha' ha' yuh heyoj. ¹⁹ Haxa nixhtej hinkaneluh xhlonitoj te' ch'im xax hexanhkantoj han, kat yuk'nitoj ha' ha' xax hetatnhekanh yuh heyoj.

²⁰ »Yuxin hakti' walni teyet hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Hayin kaw xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj yinh hej no' kaneluh kaw b'aq'ich b'oj yinh hej no' kaw b'aj han. ²¹ Hex cheteniloj no' nixhtej mach ninoj yip, chetej no', kat hexib'tenkantoj no'.

---

^h34:16 *tanhtze'iloj* Ya'taj stxumlax hebreo b'et ti'. Hej te' payat hum, chal te' ta xhtanhelaxoj no'.

²² Yaja' hayin chin kolo'iloj hinkaneluh han. Matxa chin chab' elq'alaxojtoj no' han. Hayin xhwub' tzet yetwanoj ay wunuj yinh hunun no' kaneluh han.

²³ Xhwaha'koj ya' David hinchejab'lom stanhe' no' han, ha' ya' ch'a'noj lowoj no'; hanhk'anhe ya' xhtanhenoj no'. ²⁴ Hayin Yahveh hin ti' chin okoj sDiosaloj no' han, kat yokoj ya' hinchejab'lom David swi'aloj yinh no' han. Hayin Yahveh hin ti' xax wal han.

²⁵ »Chin watx'e' hune' hinlahk'ulal b'oj no' han, yunhe yehojk'oj no' yinh aq'ank'ulal.ⁱ Chin tanhtze'iloj no' howla noq' sat tx'otx' tx'otx' han, yunhe kaw aq'ank'ulal ch'ehojayoj nixhtej hinkaneluh yinh sk'ul hej witz han, kat swayoj no' xol hej q'eb'tajlaj. ²⁶ Xhwaha'ayoj hintxahyeb'al yib'anh no' b'oj yib'anh hintx'otx' aykoj shoyanil hinwitz xikiltaj yeh han; xhwaha'tij ha' nhab' han yet yetwanoj ay ya'noj ha'; hintxahyeb'al chub'kuj ha' han. ²⁷ Satnoj hej te' te', kat yahoj sat tz'unub' sat tx'otx' tx'otx'; kaw aq'ank'ulal ch'ehojk'oj hinkaneluh sat stx'otx' han. Yet chin kolnojiløj hinkonhob' yul sq'ab' mak x'anikankoj schejab'lomoj han, haktu' chuh yohtajnhelaxojiløj ta hayin ti' Yahveh hin han. ²⁸ Matxa ch'etnhelaxoj yuh hej nan konhob'al, matxa xhlolaxojpaxtoj yuh hej no' howla noq'. Kaw aq'ank'ulal ch'ehojk'oj, matxa mak sxib'tenojkanh. ²⁹ Xhwaha' hune' tx'otx' tx'otx' tet han, hune' tx'otx' kaw ohtajb'il ta kaw tx'ihal

---

ⁱ34:25 *hinlahk'ulal b'oj no' han, yunhe yehojk'oj no' yinh aq'ank'ulal* Xhchewb'ojayoj hin-howal han, kat hintxahyenoj anma han; ha' chaliloj hune' lahk'ulal ti'. Hanhk'anhe yinh hunq'ahan ti' xhb'inahi: Nm. 25:12; Is. 54:9-10; Ez. 37:26

sat tz'unub' ch'ah sat. Matxa chijle' nhohchalal sat stx'otx', matxa xhb'ahlaxojpax yuh yaq'b'ilxa konhob'. ³⁰ Haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh hin sDiosal han, ayinkoj yetb'ihoj han b'oj hinkonhob' yeh Israel han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ³¹ Hex hinkaneluh hex ti' han, hex chex low sat hintx'otx' han; hex hinkonhob' han, hayin hin heDiosal han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Chuluj sya'tajil yib'anh Edom

35 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', t'anhxanhtoj yinh witz Seir,^j kat hatzotel yinh hinb'ih tet han: ³ Chawala' ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han:

»Aytij hin-howal tawinh han witz Seir, xhwaha'ayoj sya'tajil hawib'anh han; haka' desierto chach wute'kantoj han, haq'alxanhe xhkanojkanoj.

⁴ Xhweta'kantoj hej hakonhob'al han, haka' desierto chawub'kantoj.

Haktu' chuh hawohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

⁵ »Yet xwanihayoj sya'tajil yib'anh heb' ya' israelita yuh hej smul han, yet tx'oj yekoj heb' ya', xach b'ey hawanojkoj howal yinh heb' ya', haxkam aykoj hahowal yinh heb' ya' yinh stohb'al q'inal. ⁶ Yuxin, hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj

^j35:2 witz Seir Ha'tik'apax Edom.

yul hinti' yinh hinb'ih han, ta chach waha'koj yul sq'ab' kamikal han, kat hach stzumb'enoj kamikal. Xach potx'wahi, yuxin chach stzumb'e' kamikal.

⁷Haka' desierto chach wute'kanoj han witz Seir, chach weta'kantoj han, kat hintanhtzenojkaniloj maktaj ch'ek'oj b'et tu' han b'oj maktaj xhmeltzohoj b'et tu'. ⁸Xhnohojkantoj swi'laj witz yuh hej snimanil anma xhkamoj yinh howal, satlaj wonhan, b'ay yak'alil sti' ha' ha' b'oj b'ay stz'unewal ha' ha'.

⁹Chach weta'kantoj yinh stohb'al q'in al han, matxa b'aq'inh xhwatx'ojkanh hej hakonhob'al. Haktu' chuh hawohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

¹⁰»Yuh xawala: “Xhwetnhe'kanoj konhob' Israel b'oj Judá han; ch'okojkanoj wetoj han, waxamkami b'et tu' ay YA' Yahveh”, kachi. ¹¹Yuxin hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han, chin ta'wekoj yul hinti' yinh hinb'ih han, ta haka'tik'a xuh hawinitij hahowal yinh Israel, xchichonkoj hak'ul yinh, xawanikoj hahowal yinh, haktu' chach wute'pax han. Yet xhwa'noj tzet yetwanoj ay hachanoj han, kat hinyohtajnhenojiloj heb' ya' han. ¹²Haktu' chuh hawohtajnhenojiloj ta hayin Yahveh hin ti' han, xwab'e sunil tzet xawal yinh hej witz ay b'et Israel han yet xab'ahni: ¡Xax etalaxkantoj, tonhwej jetnhe'kanoj!, kachi. ¹³Xin hawuchkoj yinh howal yuh hatzoti' han, kaw tx'ihal tzet xawal winh han, xwab'e sunil han.

¹⁴»Yuxin, hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Chach weta'kantoj han yunhe stzalahoj sunil tx'otx' tx'otx'. ¹⁵Haka' xuh hatzalahi yet x'etalaxkantoj yerencia konhob' Israel, haktu' chuh hintzalahojpax han. Ch'etalaxojkantoj witz Seir b'oj

sunil tx'otx' Edom. Haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

Tzet chuh swatx'ojiloj Israel hunekxa

36 ¹»Hach anma hach ti', tzotelanh yinh hinb'ih tet hej switzal Israel han, kat hawalni ta chab'e hej switzal Israel tzet xhwal hayin Yahveh hin ti' han. ²Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Xax hex stzeyeh heyenemigo, chalni heb' naj ta yet-xa heb' naj hej payat switzal Israel. ³Yuxin, tzotelanh yinh hinb'ih han, kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Jahaw hin ti' han. Xax hex etalaxkantoj, sunilxa b'ay xax hex xanhlaxkanpaq'chahoj; sunil hej nan konhob'al xax hex etnhenkanoj, ch'al-laxkanoj heq'umal, chex tzeyelaxkanoj. ⁴Yuxin yab'ehab' switzal Israel tzet xhwal hayin Yahveh Jahaw hin ti' han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal tet hej witz han, tet hej wonhan, hej yak'alil sti' ha' ha', hej b'ay stz'unewal ha' ha', hej b'ay sq'alxanhe konhob' aykanoj b'oj b'ay hej konhob' matxa anma ch'ehayoj. Hunq'ahan konhob' x'elq'alaxtoj tzet ayah, xtzeyelaxkanoj yuh hej konhob' ch'ehayoj skawilal. ⁵Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Kaw lemantij xhwil yinh Edom b'oj yinh yaq'b'ilxa hej konhob' tu' han, haxkam kaw stzalahi xetnhenkanoj hintx'otx' han, kaw xin syah han yet xetankantoj, xelq'ankantoj tzet ay hintx'otx' han”.

⁶»Yuxin tzotelanh yinh hinb'ih tet konhob' Israel han, kat hawalni tet hej witz, hej wonhan, hej snuq' ha' ha' b'oj hej yak'alil sti' ha' ha', ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Kaw lemantij xhwil yuh hinsawenal han, haxkam x'ek'

ya' heyanna hex sb'ahni hej nan konhob'al. ⁷ Yuxin, hayin Yahveh Yahaw hin ti' chin ta'wekoj yul hinti' han, ta xhnohojkankoj tx'ixwilal yinh hej konhob' ch'ehayoj hekawilal”.

⁸ »Wal hex switzal Israel hex ti', kaw tx'ihal heq'ab' cheyaha'loj, kat heya'noj tx'ihal sat tz'unub' tet hinkonhob' Israel han, haxkam spaxojxatij. ⁹ Ilwejk'anab'i, ayinkoj heyetb'ihoj han, hayin chex hintanhe' han, chex watx'elaxojpaxkanh, kat stz'unlaxojpax tz'unub' heyib'anh. ¹⁰ Xhwaha' tx'ihalb'ojiloj konhob' Israel ch'ehayoj b'et tu' han. Xhnohojkantoj yul hej konhob' yuh anma, kat swatx'elaxojkanh hej konhob' sq'alxanhe aykanoj. ¹¹ Xhwaha' tx'ihalb'ojiloj anma b'oj hej no' noq' han. Kaw tx'ihal ch'elojkankoj. Kaw tx'ihal anma ch'ehojayoj b'et tu' haka' yet yalanhto. Q'a' k'ultu cheyila' sataj yet payxa. Haktu' chuh heyohtajnhenjoiloj ta hayin ti' Yahveh hin han. ¹² Xhwaha' ek'oj hinkonhob' heyib'anh hunekxa han switzal Israel, kat hex yetnhenoj, ch'okoj heyahawoj; matxa b'aq'inh cheyaha'kanoj yinh manh uninalehal. ¹³ Hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Yuh ch'al-laxi ta hex cheloytoj anma, kat heyarikanoj hekonhob' yinh manh uninalehal, ¹⁴ yuxin matxa chelob'aytoj anma tu', matxa cheyaha'kanoj hekonhob' yinh manh uninalehal. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han”. ¹⁵ Matxa tonhehoj xhwila' han chex tzeyelaxoj yuh yaq'b'ilxa hej konhob', matxa cheyab'e' hex sb'ahnoj, haxkam matxa cheyaha'kanoj hekonhob' yinh manh uninalehal. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

¹⁶ Xulpax stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ¹⁷ «Hach anma hach ti', yet hat-to ch'ehayoj heb' ya' israelita sat stx'otx', xetatoj heb' ya' tx'otx' yuh sunil hej tzetet mach k'uluj xuh. Haka' skistalil chutuj ix ix lanhan stx'ahwi snimanil, haktu' skistalil xuh yehik'oj heb' ya' yinh hinsat han. ¹⁸ Yuxin xwiloj hin-howal yinh heb' ya' yuh maktaj xpotx'toj sat tx'otx' han, haxkam xkistalnhetoj heb' ya' tx'otx' yuh ichamta stiyoxh. ¹⁹ Xin pujb'akantoj heb' ya' yul hej konhob' han, nanan-nhe konhob' b'ay xtokanoj heb' ya'. Xwuh tzet yetwanoj ay wuni yinh heb' ya' han, yuh hej stx'ojal xuh heb' ya' b'oj tzet xuh yehik'oj heb' ya'. ²⁰ Yaja' yet ch'apni heb' ya' b'ay nanan-nhe konhob', kat yiniloj heb' ya' spixan hinb'ih xikiltaj yeh han. Haxkam chal hej konhob' tu' yinh heb' ya': «Ha' heb' ya' ti' skonhob' YA' Yahveh, yaja' x'eltij heb' ya' sat stx'otx' YA'», xhi. ²¹ Yuxin kaw ya' xwab'e han yet x'ilaxiloj spixan hinb'ih xikiltaj yeh yul hunun konhob' b'ay ch'apni heb' ya' han.

²² »Yuxin al tet konhob' Israel ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Mataj heyuh konhob' Israel, yuxin xhwub' hune' ti' han, to yuh hinb'ih xikiltaj yeh han, hinb'ih xeyiloj spixan xol hej konhob' b'ay xex apni han. ²³ Chin yeb' yinh sat hej konhob' tu' han, ta kaw xikiltaj yeh hinb'ih xeyiloj spixan yul hej konhob' han. Yet chin yenojiloj teyinh han, kat yohtajnhenojiloj hej konhob' tu', ta hayin ti' Yahveh hin han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ²⁴ Hayin chex wiha'iltij yul hej konhob' tu' han, chex hinyamb'a'koj sat sunil tx'otx' tx'otx' han, kat hex himeltzonojtij sat hetx'otx' han. ²⁵ Chex hintx'ahtx'e' yinh ha' ha' kaw saj han, kat

hesajb'ojkanoj. Chin tx'aha'iloj sunil hej skistalil aykoj teyinh han, kat heb'ejnojkanoj hehaq'enoj hej tiyoxh. ²⁶ Xhwak'nhe'iloj heyanna b'oj heyespíritu han. Chin hela'toj heyanna kawxanhe pech'po haka' ch'en ch'en han, kat hinpiq'inh-nhenojiloj heyanna han. ²⁷ Xhwaha'koj wespíritu teyinh han, kat heyijyenojk'oj hinchejb'anil yilal syijyelax b'oj tzet yetwanoj ay yulax han. ²⁸ Chex ehojk'oj sat tx'otx' tx'otx' xwa' tet heyichmam han; chex okoj hinkonhob'oj han, kat wokoj heDiosalój han. ²⁹ Chex hinkolo'iloj tet sunil tzet chex kistalnhentoj han. Xhwaha' hun tenan hetrigo han; mach tonhehoj xhwila' han cheyilnoj nhohchalal. ³⁰ Xhwaha' satnoj pax te' te' yinh kaw k'ul han, kat yahoj tx'ihal tz'unub' sat tx'otx' tx'otx', yunhe matxa chex tx'ixwanoj yinh sat yaq'b'ilxa hej konhob' yuh nhohchalal. ³¹ Yet xhtij hetx'ojal yinh hek'ul b'oj stx'ojal tzet xuh heyehik'oj, kat heyahnojkanh heb'ah yuh hemul b'oj yuh hej skistalil xeyuh. ³² Xhwoche han ta cheyaktoj yul henab'al ta mataj heyuh yuxin xhwuh hune' ti' han, hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. Tx'ixwanhwejkanh, kat mach stxumcha heyuh tzet cheyute heb'ah yuh hej stx'ojal cheyuh.

³³ »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yet chex hintx'ahtx'enoj yinh sunil hetx'ojal han, chex waha'pax ehoj yul hej hekonhob' han, kat hewatx'enoj paxkanh hej konhob' sq'alxanhe aykanoj. ³⁴ Ch'alaxoj paxayoj hej tz'unub' sat tx'otx' tx'otx' desierto tik'a yekantoj, yunhe matxa desierto hoj yil-laxoj tx'otx' yuh sunil mak ch'ek'ojtoj b'et tu'. ³⁵ Haktu' chuh yal-laxoj: “Hune' tx'otx' tx'otx' desierto tik'a xukanoj ti', lahanxa jilni tx'otx' b'oj

tz'unub' Edén; hej konhob' x'etalaxkantoj, matxa mak x'alaxkanoj b'et tu' b'oj sq'alxanhe x'alaxkanoj, kawxeb'ilxakoj speyab'il, ayxapax anma ch'ehayoj b'et tu' hunekxa”, xhinahoj. ³⁶ Yuxin hej konhob' mach xhkamoj ch'ehojayoj hekawilal, chohtajnhe'iloj ta hayin chin watx'ekanh tzet etab'ilxakantoj han, kat hintz'un-ni tz'unub' sat tx'otx' tx'otx' b'ay matxa tzet x'alaxkanoj han. Hayin Yahveh hin ti' xax wal han, yilal wunuj han.

³⁷ »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: “Tzet-tik'a sq'ana' konhob' Israel ta xhwub' yinh han, xhwub' han; chin tx'ihalnhe'iloj yuninal haka' hun tenan no' kaneluh han. ³⁸ Xhnohojpxatoj anma yul hej konhob' etab'ilkantoj; lahan chub'iloj b'oj hej no' kaneluh ch'ilaxtoj b'et Jerusalén yinh hej q'inh xikiltaj yeyi yuh yalaxkoj no' xahanb'alil. Haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han”», xhi Komam.

Hej tajinhla b'aj

37 ¹ Kaw ay yip xuh yanikoj Komam Yahveh sq'ab' wib'anh han, xin yinitoj Yespíritu Komam han, xin yanikoj yiktajb'al hune' yak'alil sti' ha' ha' b'ay tenankantoj b'aj han. ² Xin ek' kolo xol sunil hej b'aj tu' yuh Komam han, xwilni han ta tenankantoj tx'ihal b'aj tu' b'ay yak'alil sti' ha' ha', kaw tajinhxakanoj sunil. ³ Haktu' xuh yalni Komam wet han: «Hach anma hach ti', ¿taxka chuh yitzitzb'ikanh hunq'ahan b'aj ti'?», xhi Komam. Xwalni han: «Mamin Yahveh, hach hawohtaj», kinchi han.

⁴ Haktu' xuh yalni Komam wet han: «Tzotelanh yinh hinb'ih han, kat hawalni tet hunq'ahan tajinhla b'aj ti': “Hex tajinhla b'aj hex ti', ab'ewej tzet chal Komam Yahveh. ⁵ Hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw teyet: Hayin xhwaha' hehaq'o han, kat heyitzitzb'ojpaxkanh. ⁶ Xhwaha'koj hej heyib'otx'al han, kat sch'ib'ojpaxatij hechib'ehal, kat wanojkoj hetz'umal han; xhwaha' hehaq'o han, kat heyitzitzb'ojpaxkanh. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han”», xhi Komam.

⁷ Haktu' xuh walni tet han, tzet xute Komam yalnitij wet han. Yet lanhan walni tu' han, xwab'en hune' niman tzet xnhurcha haka' chixkab' han, x'ichikoj hej b'aj tu' shunb'ankoj sb'ah hunun. ⁸ Xwilni han ta ayxakoj hej yib'otx'al b'oj schib'ehal, pichb'ilxatoj yuh stz'umal, yaja' mach shaq'o.

⁹ Haktu' xuh yalni Komam wet han: «Hach anma hach ti', tzotelanh yinh hinb'ih tet espíritu ch'a'ni shaq'o anma han, kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “espíritu ch'a'ni shaq'o anma, titanh sunil b'ayah, a' sq'inal hunq'ahan hej kamom ti', yunhe yitzitzb'ikanh”», xhi Komam.

¹⁰ Xin tzotel yinh sb'ih Komam haka' xute YA' yalni wet han. Haktu' xuh yul espíritu ch'a'ni shaq'o anma tu', xi'ni hej kamom tu' shaq'o, x'ititzitzb'ikanh, x'ah linhnoj. Kaw tx'ihalkanoj haka' hun tenan heb' naj soldado.

¹¹ Xalnipax Komam wet han: «Hach anma hach ti', lahan konhob' Israel ti' b'oj hunq'ahan b'aj ti'. Chal heb' ya': “Tajinhxakanoj kob'ajil han; matxa ninnoj skawxob'al kok'ul han. Tx'ojxa jekoj han”, xhi.

¹²Yuxin tzotelanh yinh hinb'ih tet han, kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Ni'an hinkonhob' han, chin haja' hej hepanteón han, kat hex winojiltij yul han; chex waha' meltzohojtoj b'ay tx'otx' Israel han. ¹³Yet chin hajnoj hej hepanteón tu' han, kat hex winojiltij yul han, ha' tu' cheyohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han. ¹⁴Xhwaha'koj wespíritu ch'a'ni shaq'o anma teyinh han, kat heyitzitzb'ojkanh, kat hex wa'noj ehojayoj sat hetx'otx' han. Haktu' chuh heyohtajnhenojiloj ta hayin Yahveh hin ti' xwal han, xwunipax han, xhi Komam Yahveh».

Hune'xanche chub'kantoj Judá b'oj Israel

¹⁵Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ¹⁶«Hach anma hach ti', itij hunuj sup aq'in,^k kat hatz'ib'nhenayoj sat te': “Yetb'i sb'ah Judá b'oj heb' ya' israelita”. Lawitu' kat hawinitij hunujxa sup aq'in, kat hatz'ib'nhenpaxayoj sat te': “Ya' José sk'ojoch ya' Efraín b'oj sunil heb' ya' israelita, yetb'i sb'ah heb' ya'”. ¹⁷Hunb'akoj skab'il te' nixhtej te' tu', haximwal hune'xanche chuyuj te' yul haq'ab'. ¹⁸Yet sq'amb'enoj hawet konhob' tawet: “¿Tzet choche yala'iloj sunil hunq'ahan ti'?”, xhinahoj; ¹⁹kat hawalnoj tet ta hakti' walni hayin Yahveh Jahaw hin ti' han: “Xhwih'a'tij sk'ojoch ya' José aykoj yul sq'ab' ya' Efraín han b'oj yaq'b'ilxa ik'ale yetb'i sb'ah b'oj Israel, kat hin hunb'anojtoj b'oj sk'ojoch ya' Judá han, yunhe hune'xanche chub'ayoj yul hinq'ab'

^k37:16 *sup aq'in* Lanhan yalni yib'anhiloj yik'al Israel mato yib'anhiloj heb' ya' ijb'alom. Ilwejk'anab' yinh Nm. 17:1-11 b'oj yinh Ez. 19:11

han”, xhi Komam. ²⁰ Wal yekoj skab'il te' nixhtej sup aq'in tu' yul haq'ab', te' b'ay xatz'ib'nhehayoj, yunhe yilni heb' ya', ²¹ kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: “Xhwiha'tij heb' ya' israelita yul sunil hej konhob' b'ay x'apnikanoj han; chin yamb'a'koj heb' ya' sunil b'ay han, kat wa'noj meltzohojtij heb' ya' sat stx'otx' han. ²² Hune'xanhe konhob'al xhwute'kanoj heb' ya' sat hune' tx'otx' tx'otx' b'ay hej switzal Israel ti' han; hune'xanhe sreyal heb' ya' sunil. Matxa skab'nhe'toj sb'ah heb' ya' yinh kab' konhob'al b'oj matxa kawanhoj heb' ya' rey ch'okoj rey al yinh heb' ya'. ²³ Matxa sb'aka'paxtoj sb'ah heb' ya' yinh hej stiyoxh, yinh hej swi'ehal b'oj yinh hej skistalil. Hayin chin kolo'iloj heb' ya' han, kat hintx'ahtx'enoj heb' ya' yinh sunil hej b'ay xpohiltoj sb'ah winh han. Hayin chin okoj sDiosaloj heb' ya' han, kat yokoj heb' ya' hinkonhob'oj han. ²⁴ Ya' David hinchejab'lom han, ha' ya' ch'okoj sreyaloj heb' ya', hanhk'anhe ya' xhtanhenoj sunil heb' ya'. Ch'ehojk'oj heb' ya' haka' yalni hinchejb'anil yilal syijyelax han, syijye'k'oj heb' ya' tzet yetwanoj ay yulaxi, kat yunuj heb' ya' sunil. ²⁵ Hat ch'ehojayoj heb' ya' b'ay tx'otx' tx'otx' xwa' tet ya' Jacob hinchejab'lom han, b'ay x'ehayoj yichmam heb' ya'. B'et tu' nhetik'a ch'ehojayoj heb' ya' b'oj hej yuninal b'oj sunil yik'al; hanhetik'a ya' David hinchejab'lom ch'okoj yahawoj yinh heb' ya' han. ²⁶ Xhwaha'koj hune' lahk'ulal yet aq'ank'ulal hinxol b'oj heb' ya' han. Mach b'aq'inh ch'etaxojtoj hune' tu'. Xhwaha' stx'otx' heb' ya' han,¹ kat stx'ihalb'ojiloj

¹37:26 *Xhwaha' stx'otx' heb' ya' han*, Mach kaw stxumlax hebreo b'et ti'.

heb' ya', kat wanojkoj hinlugar xikiltaj yeh xol heb' ya' yinh stohb'al q'inal han. ²⁷ Chin ehojajoj xol heb' ya' han. Hayin chin okoj sDiosalaj heb' ya' han, kat yokoj heb' ya' hinkonhob'oj han. ²⁸ Yet ch'ehojajoj lugar xikiltaj yeh xol heb' ya' yinh stohb'al q'inal, chohtajnhe'iloj yaq'b'ilxa konhob', ta hayin Yahveh hin ti' xin pohiloj konhob' Israel wetoj han”», xhi Komam.

Ha' Gog ch'oknojkoj yuh Komam Dios

38 ¹ Xul stzoti' Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ² «Hach anma hach ti', t'anhxanhtoj yinh Gog, ay b'ay stx'otx'al Magog, ya' kaw ay yelapnojal yeyi, ya' aykoj swi'alaj yinh Mesec b'oj Tubal, kat hatzotel yinh hinb'ih han. ³ Chawala': Hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw: Xax wikanh hinb'ah tawinh han Gog kaw ay yelapnojal yeyi, aykoj swi'alaj Mesec b'oj Tubal. ⁴ Chach waha' meltzohojtij han, xhwaha'koj ch'en gancho haka' lujb'al yinh hati' han, kat hach hinchejnojtoj yinh howal b'oj sunil hasoldado han, hej hacheh b'oj heb' naj ch'ek' yib'anh ch'eh. Kaw k'ul yekoj sunil sch'en heb' naj tu' yet howal yinh, kaw tx'ihalkanoj heb' naj; ib'il spahb'al lanza heb' naj yuh, ch'en tz'ulik b'oj ch'en nimej b'oj hej ch'en espada. ⁵ Xhtoj heb' naj ah Persia yinh heb' naj, Cus b'oj Fut; lapan ib'il spahb'al lanza heb' naj ti' yuh b'oj scasco. ⁶ Hakpaxtu' Gomer b'oj sunil hej soldado, Bet-togarma b'oj sunil hej soldado, hat-ta xhtij yetk'ulal norte b'ay kaw nahat yetoj, chiha'tij sunil soldado yinh. Kaw tx'ihal konhob' ch'okoj yetb'ihoj.

⁷ »A' listohal hab'ah, listo chawute b'oj sunil hasoldado ay hak'atanh; okanh swi'aloj yinh heb' naj. ⁸ Lawi yek'ojtoj tx'ihal hej hab'il, ch'alaxojk'oj hune' munil yul haq'ab'. Tx'ihalto hab'il ch'ek'ojtoj, kat hawanojkoj howal yinh hune' tx'otx' tx'otx' xaxtik'a ek'iloj howal sat, hune' konhob' kaw nahatil etab'ilkantoj; yaja' xax yamb'alaxkoj b'ay switzal Israel. Xax ilaxiltij xol hej konhob', kaw aq'ank'ulalxa ch'ehayoj ti'nanh. ⁹ Yaja' haka' hunuj kaq'e' nhab', haka' hunuj tatla moyan xhmajchenkantoj sat tx'otx' tx'otx', haktu' chuh hawapnoj b'oj hej hasoldado b'oj sunil hej konhob' aykoj hawetb'ihoj.

¹⁰ »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yinh hunq'ahan tz'ayik tu' ch'ek'ojiktoj hej tx'ojla tzetet yul hawi', kat hawochenoj hawunuj hune' niman stx'ojal. ¹¹ Chawala': "Chin toj waha'koj howal yinh hune' konhob' mach skol sb'ah han, tonhe ayah; anma kaw aq'ank'ulal ch'ehayoj yul hej konhob' machkoj speyab'il, mach spultahil b'oj mach q'atanojik'toj ch'en hierro yinhtaj spultahil. ¹² Xhwelq'a'iltij tzet ay han, kat winojkantoj sunil hej tzetet xhwiha'iloj yinh howal han. Xhwaha'koj howal yinh hej konhob' watx'eb'ilxakanh xol sq'al han, konhob' xtit yul tx'ihal hej konhob', xyamb'ankoj sb'ah; kaw q'alom hune' konhob' tu' yinh hej no' noq' b'oj tzet ayah, kochenhe yiktajb'al tx'otx' tx'otx' ayayoj yab'eni", kachinahoj. ¹³ Anma ah Sabá b'oj Dedán, heb' naj txonhom ah Tarsis b'oj sunil heb' naj nimej yelapnojal yeyi, sq'amb'e' heb' naj tawet: ¿Tzet chul hawub' b'et ti'? ¿Chach hul hawiha'toj sunil tzet ay hune' konhob' ti'? ¿Xayamb'akoj hej hasoldado yuh hawul hawelq'anojtoj ch'en plata

b'oj ch'en oro, hej no' noq' b'oj sunil yaq'b'ilxa tzet ay hune' konhob' ti', kat hawinikantoj hun tenan sq'alomal?, xhinahoj heb' naj.

¹⁴»Yuxin tzotelanh yinh hinb'ih han hach anma hach ti'; al tet Gog ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Yet kaw aq'ank'ulalxa ch'ehojajoy hinkonhob' Israel han, kat hawinojkanh hab'ah.^m

¹⁵Hat-ta yetk'ulal norte kaw nahat yetoj, b'ay chach ehajoy, hat-ta chach tij b'oj tx'ihal konhob', tzujankoj hun tenan heb' naj soldado kaw ay yip tawinh. Yib'anh cheh chuluj heb' naj hunun. ¹⁶Yinh slahwob'al tz'ayik tu', chawaha'koj howal yinh hinkonhob' Israel han, chamajche'kantoj tx'otx' tx'otx' tu' haka' hunuj tatla moyan. Gog, hayin chach waha'tij hawaha'koj howal yinh hintx'otx' han, yunhe hinyohtajnhenojiloj hej konhob' han; hach chach oknojkoj wuh han, yunhe hinyenojiloj sxikiltajil weh yinh sat sunil konhob' tu' han.

¹⁷»Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Hawib'anhiloj walnaj yet payxa han, yet xwalni tet heb' ya' profeta hinchejab'lom ah Israel han. Xal heb' ya' yet tu', ta hayin chach wiha'tij han, yunhe hawanojkoj howal yinh Israel.

Chuluj sya'tajil yib'anh Gog

¹⁸»Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yet chanojkoj Gog howal yinh Israel, kaw tx'oj chuh stij hin-howal han. ¹⁹Yet kaw aytij hin-howal yuh

---

^m38:14 *hawinojkanh hab'ah* Hakti' yalni yinh griego, wal yinh hebreo: chawohtajnh'e'iloj.

hinsawenal tu' han,ⁿ chin ta'wekoj yul hinti' han, ta ch'ek'oj hune' niman chixkab' b'et Israel yinh hunq'ahan tz'ayik tu'. ²⁰ Xhk'uyk'unujkanojkanh hej no' kay ay yul ha' mar wet han, hej no' ch'ik ch'ek' satkanh, hej no' xol-telajil noq' b'oj hej no' shatxk'oj sb'ah sat tx'otx' tx'otx', hakpaxtu' sunil anma ay sat tx'otx' tx'otx'. Xhtijkan huyna hej witz, xhtitk'ayojkanoj hej ch'en nimejtaj ch'en, kat yayojkan huyna sunil hej peyab'. ²¹ Xhwaha'tij sunil smajanil stx'ojal yib'anh Gog han, yinhxa heb' naj yetb'i sb'ah chaha'kankoj hej ch'en espada. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ²² Hayin xhwaha' tzet yetwanoj ay schani Gog han. Xhwaha'ayoj yab'il b'oj kamikal yib'anh hej soldado han b'oj yib'anh hun tenan konhob' aykoj yetb'ihoy ya'. Xhwaha'toj hunuj niman nhab' han, hej sajb'at, q'a' q'a' b'oj azufre. ²³ Hakti' chuh hinyenoj niman yelapnojal weh han b'oj sxikiltajil weh han. Xhwaha' ohtajnhe'iloj hinb'ah tet tx'ihal konhob' han. Haktu' chuh yohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han.

Tzet chuh sk'aywahoj Gog

39 ¹ »Hach anma hach ti', tzotelanh yinh hinb'ih tet Gog han, kat hawalni ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Xax wikanh hinb'ah tawinh han Gog kaw ay yelapnojal yeyi, aykoj swi'aloj yinh Mesec b'oj Tubal. ² Chach waha' meltzohojtij han, chach hintara'tij han; nixhtejtajnhe hach winojiltij b'ay yetk'ulal norte kaw nahat yetoj han, kat hach winojtij b'ay switzal Israel han.

ⁿ38:19 *hin-howal yuh hinsawenal tu' han* xhtitoj showal Komam yinh Gog, yuh sawenal yinh Israel.

³Chin jonho'toj arco aykoj yul hamek q'ab' han, kat wa'noj ayk'ayoj hej flecha ib'il yul hawatx' q'ab' han. ⁴Hat chach kamojkantoj b'ay switzal Israel b'oj sunil hej hasoldado b'oj hej konhob' tzujan tawinh. B'et tu' chach hinb'eja'ayoj tet no' ch'ik lohom kamnaj noq' han b'oj no' xol-telajil noq', yunhe hach slonojtoj no'. ⁵Chach kanojkanoj b'ejnoj xol telaj. Hayin xax wal han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ⁶Xhwaha'ayoj q'a' q'a' yib'anh Magog han b'oj yib'anh mak kaw aq'ank'ulal ch'ehayoj b'ay hej konhob' ay sti' ha' mar. Haktu' chuh yohtajnhelaxojiloj ta hayin ti' Yahveh hin han. ⁷Xhwaha' ohtajnh'e'iloj hinb'ah xol hinkonhob' Israel han. Matxa tonhehoj xhwila' han ch'ilaxojiloj spixan hinb'ih xikiltaj yeh han; chohtajnh'e'iloj hej konhob' ta hayin ti' Yahveh hin sDiosal Israel han, xikiltaj weh han. ⁸Shitzxatij sunil hunq'ahan ti', yijnojxa sb'ah. Ha' hune' tz'ayik ti' xax wal han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

⁹»Ch'elojtoj maktaj ch'ehayoj yul hej skonhob'al Jerusalén, kat yanojkoj q'a' q'a' yuh snhusnujtuj hej ch'en ch'en yet howal, hej ch'en pahb'al lanza, ch'en tz'ulik b'oj ch'en nimej, hej arco, hej flecha, hej ch'en almágano b'oj hej lanza. Hun tenankanoj si' heb' ya', yuh yanojkoj heb' ya' q'a' q'a' yulb'al hujeb' hab'il. ¹⁰Matxa yexhtojoj xhtoj heb' ya' sayo' si' xol telaj, mach xhtoj heb' ya' stzepa' si' xol q'eb'tajlaj, haxkam sunil hunq'ahan ch'en ch'en yet howal tu' ch'oknojkoj yuh heb' ya' si'al. Haktu' chuh yetnhenojkanoj heb' ya' stzetet heb' naj xtik'a etnhenkanoj stzetet; chelq'a'kantoj heb' ya' tzet

ay heb' naj xtik'a elq'antoj tzet ay heb' ya'. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

¹¹ »Yinh hunq'ahan tz'ayik tu', xhwaha' hunuj b'ay ch'ehoj Gog b'et Israel han, b'ay Yak'alil sti' ha' yet heb' naj ch'ek' b'et tu', b'ay ha' mar yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, yunhe smujlaxojtoj Gog b'et tu'. Matxa chuh yek'ojtoj heb' naj ch'ek'toj b'et tu' yuh hune' lugar tu'. B'et tu' xhmujlaxojtoj Gog b'oj sunil soldado, kat yal-laxoj yinh: Yak'alil sti' ha' ha' yet heb' naj soldado ya' Gog, xhinahoj yinh.

¹² Ch'oknojkoj hujeb' x'ahaw yuh heb' ya' israelita yunhe smujnujtuj heb' ya' heb' naj b'et tu', kat stx'ahtx'enojkanoj heb' ya' tx'otx' tx'otx'. ¹³ Sunil anma ay sat tx'otx' tx'otx' tu' xhmujnujtuj heb' naj. Ch'okoj smay heb' ya' yuh hune' tu'. Kaw k'ulch'an chuh hinyenoj sq'aq'al hinmay yinh hune' tz'ayik tu' han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

¹⁴ Lawi yek'ojtoj hujeb' x'ahaw tu', sik'lelaxoj heb' naj winaj, yunhe stoj heb' naj shoynoj tx'otx' tx'otx' tu', kat smujlaxojtoj maktajto xto kanojkanoj b'ejnoj sat tx'otx' tx'otx', haktu' chuh stx'ahtx'enojkanoj heb' naj tx'otx' tx'otx'. ¹⁵ Yet lanhan yek' shoylaxoj tx'otx' tx'otx' yuh heb' naj tu', kat yilchahoj hunuj sb'ajil anma yuh hunuj naj, chaha'kanh naj hunuj tzetet ch'okoj syeb'aniloj sk'atanh hune' tu', masantotik'a xhmujlaxojtoj yuh heb' naj xhmujnitoj anma b'ay Yak'alil sti' ha' ha' yet heb' naj soldado ya' Gog. ¹⁶ Haktu' chuh stx'ahtx'elaxoj tx'otx' tx'otx'. “Hamona”,^o ch'okoj sb'ihoj hune' konhob' ay b'et tu'», xhi Komam.

---

^o39:16 *Hamona* Hun tenan heb' naj soldado, haktu' chaliloj hune' b'ihe ti' yinh hebreo.

¹⁷ Xalnipax Komam Yahveh Jahaw wet han: «Hach anma hach ti', al tet sunil hej no' ch'ik b'oj tet sunil no' xol-telajil noq' ta syamb'akoj sb'ah no' shoyanil ti', kat yul no' b'ay switzal Israel, chul no' yuh hune' xahanb'al xhwaha'koj yuh no' han. Chuh slonoj no' chib'e kat yuk'nuj no' chik'. ¹⁸ Slob'toj no' schib'ehal heb' naj soldado, kat yuk'nuj no' schik'il heb' ya' aykoj yahawoj sat tx'otx' tx'otx', haka' yuk'lax schik'il hej no' b'oj slolax schib'ehal no' winaj kaneluh, hej no' tzeh kaneluh, hej no' winaj kaplaxh, hej no' buey b'oj hej no' toro; b'aq'ichnheb'il sunil no' ti' b'et Basán. ¹⁹ Yinh hune' xahanb'al xhwaha'koj yuh hej no' noq' tu' han, slob'toj no' tx'ihal hej xhepuh, masantotik'a xhnohojkanoj no', chuk'u' no' chik', masantotik'a ch'uk'ujkanojkanh no'. ²⁰ Chin watx'e' hune' niman itah teyet yinh schib'ehal no' cheh b'oj yinh heb' naj ch'ek' yib'anh cheh han; yinh schib'ehal heb' naj soldado b'oj yinh sunil smajanil heb' naj soldado ay yelapnojal yeyi, yunhe helonojtoj masantotik'a chex nohoj. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

²¹ »Haktu' chuh hinyenoj sq'aq'al hinmay tet hej nan konhob'al han. Sunil hej konhob' ch'ilnoj tzet xuh wuni tzet yetwanoj ay wuni yinh heb' naj han b'oj tzet xuh wanihayoj sya'tajil yib'anh heb' naj han. ²² Yinhtik'a hune' tz'ayik tu' ch'ichojtij Israel yohtajnhenojiloj ta hayin ti' Yahveh hin sDiosal han. ²³ Chohtajnh'e'iloj hej konhob' ta yuh smul konhob' Israel, yuxin x'ilaxtoj chejab'lomal b'oj yuh xpohiltoj sb'ah winh han. Yuxin xwa' stel winh tet han, xwanikoj yul sq'ab' yenemigo han, xpotx'laxkantoj heb' ya' yinh ch'en espada. ²⁴ Tzet yetwanoj ay

schani yuh hej skistalil chuh b'oj hej swi'ehal, ha' xwa' tet han, xwa'ni stel winh tet han.

²⁵»Yaja' hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Chin hela'toj sq'inal ya' Jacob ti'nanh han. Stz'a'oj hink'ul yinh sunil konhob' Israel han, kat hinyenoj han ta sawen hin yinh hinb'ih xikiltaj yeh han.

²⁶Yet kaw aq'ank'ulalxa chex ehojajoj sat hetx'otx', yet matxa hunuj mak chex xib'tenojkanh, chex tx'ixwanojkanh yuh hej wi'ehal xeyuh b'oj yuh sunil b'ay xepohiltoj heb'ah winh han. ²⁷Hakti' chub', yet chex winojtij yul hej konhob' tu' han, yet chex hinyamb'anojkoj xol hej skonhob' heyenemigo han, kat hinyenojiløj yinh sat tx'ihal hej konhob' han ta xikiltaj weh han. ²⁸Haktu' chuh yohtajnhenojiløj ta hayin Yahveh Yahaw hin ti' xex watoj chejab'lomal yul hej konhob' han, hin heDiosal han, yaja' lawitu' xex hinyamb'anpaxkoj hunekxa sat hetx'otx' han, matxa hunuj mak xwakanøj b'et tu' han. ²⁹Matxa xhwaha' stel winh teyet han, haxkam xhwaha'ayøj Wespíritu yib'anh konhob' Israel ti' han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

Xyeh Komam Dios yatut tet ya' Ezequiel

40 ¹Yet 25 hab'ilxa honh yilaxtoj chejab'lomal han, ha' tu' xanikoj Komam Yahveh sq'ab' wib'anh han, xin yinitøj Komam b'et Jerusalén han. Yet yichitokøj hab'il, yinh lahunheb' tz'ayik yet sb'ab'el x'ahaw, ha' tu' x'ek'tøj hune' ti'; 14 hab'ilxa yetnhelax Jerusalén. ²Tonhe xyeh Komam Dios wila' han, xin yinitøj Komam b'ay stx'otx'al Israel han, xin yanihatoj YA' yib'anh hune' witz kaw nahat yekanh han. Hata b'et tu' xwiltøj hune' niman nhah haka'

hunuj niman konhob' yetk'ulal sur han. ³ Xin yitoj Komam b'et tu' han, xwilni hune' ya' winaj lahan sjepla b'oj ch'en bronce han. Hat linhankanh ya' b'ay pultah, ib'il hune' cuerda nab'a' lino yul sq'ab' ya' yuh, yok hune' te' ni'an te' xhmalen tzetet. ⁴ Xalni ya' wet han: «Hach anma hach ti', hajtoj sb'aq' hasat, kat hawab'en yinh k'ul sunil tzet hinyenojxa tawet han, haxkam yuh syelax tawet yuxin xach ilaxtij b'et ti'. Lawitu' kat hatoj hawalnoj tet konhob' Israel sunil tzet chawila'», xhi ya'.

Hune' pultah aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik

⁵ Haktu' xuh wilni hune' peyab' hoyne yinhtaj yatut Komam han. Ib'il hune' te' ni'an te' oxeb' metro stel yul sq'ab' ya' yuh, ha' ch'oknikoj yuh ya' yuh smalen hej tzetet. Xmale ya' peyab' tu': oxeb' metro satb'al yok oxeb' metro yekanh.

⁶ Lawitu' xtoh ya' b'ay hune' pultah yilnitoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik. X'ahtoj ya' yul sgradahil, xmalen ya' smarcohal pultah, oxeb' metro yektoj. ⁷ Hunun cuarto aykoj b'ay hunun sq'axepal b'ay ch'oktoj anma, oxeb' metro yek'oj yok oxeb' metro satb'al. Kab' metro yok yiktaj yeh xol hunun cuarto tu'. Hune' smarcohal pultah aykoj yuliktoj hune' stinhahil pultah, yilnitoj b'ay yatut Komam, oxeb' metro hune' marco tu'. ⁸ Xmalenpax ya' hune' stinhahil yatut Komam ayiktoj yul tu', oxeb' metro smalil. ⁹ Xmale ya' stinhah aykoj b'ay pultah yilnitoj yinh yatut Komam, kanheb' metro smalil. Hune' metro satb'al hunun spilalil.

¹⁰ Yinh hunun sq'axq'epal hune' pultah yilnitoj yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, hat aykoj oxeb'

cuarto, lahan-nhetik'a smalil hunun. Hakpaxtu' hej pilal aykoj sq'axq'epal, lahan-nhetik'a smalil.

¹¹ Lawitu' xmalenpax ya' tu' sti' pultah: howeb' metro satb'al, yok wajeb' metro yok yiktaj yekoj stinhahil. ¹² Yinh sat hunun cuarto tu', aykoj hune' tz'ulik peyab': yiktaj metro yekanh yinh hunun sq'axepal. Oxeb'taj metro satb'al hunun cuarto tu' yok oxeb'taj metro yek'oj. ¹³ Lawitu' xmalen ya' hantaj yek'oj b'ay sti' pultah, ch'ichitij smalelax yulta hune' cuarto masanta yul hune'xa cuarto aykoj yinh sat; 12 metro yok yiktaj yek'oj b'ay ch'ichitij hune' pultah masanta b'ay hune'xa. ¹⁴ Lawitu' xmalen ya' hantajto ayiltoj stinhah, lahunheb'to metro yeltoj. Shoykanoj amaq' tu' sunil stinhahil b'ay aykoj pultah.^b ¹⁵ Ch'ichitij mal tu' yinh sti' pultah b'ay ch'oktoj anma, masanta yuliktoj stinhah; 25 metro yekoj stinhahil tu'. ¹⁶ Shoyanil hej cuarto b'oj b'ay ay hej pilal, watx'eb'iliktoj nixhtej swentanahil yul b'itz'ab'. Aypaxkoj wentanah shoyanil stinhah b'ay yuliktoj tu'. Aykoj nixhtej yelaw te' palma yinh hej pilal tu'.

Hune' amaq' ayiltij yinhtaj

¹⁷ Lawitu' xin yinitoj ya' tu' b'ay hune' amaq' ayiltij yinhtaj han. B'et tu' xwil hunq'ahan cuarto yilnihaltij b'ay watx'eb'ilayoj ch'en ch'en han, 30 yinh sunil. Watx'eb'ilayoj ch'en ch'en shoyanil hune' amaq' tu'. ¹⁸ Hune' b'ay watx'eb'ilayoj ch'en ch'en ayaytij yalanh tu', ch'apnikanoj sti'laj hej pultah, lahan yek'oj b'oj haka' yek'oj hej pultah tu'. ¹⁹ Xmale ya'

---

^b40:14 Hakti' yeyoj yinh griego, wal yinh hebreo mach stxumlaxi tzet choche yala'iloj hune' versículo ti'.

tu' hantaj yek'oj xol b'ay ch'ichitij pultah ayaytij yalanh, masanta yinh sat amaq' ayiktoj yul tu'; 50 metro smalil yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik b'oj yetk'ulal norte.

Hune' pultah aykoj yetk'ulal norte

²⁰ Aypax hune' sti' yatut Komam tu' xhkan b'ay amaq' ayiltij yinhtaj, yetk'ulal norte. Xmale ya' hantaj yek'oj b'oj hantaj satb'al. ²¹ Aypaxkoj oxeb'taj cuarto yinh sq'axq'epal, aypaxkoj hej spilalil; lahan smalil stinhahil b'oj hune' b'ab'el pultah: 25 metro yek'oj yok 12 metro yok yiktaj satb'al. ²² Stinhahil, hej swentanahil b'oj yelow hej te' palma, lahan smalil b'oj hune' pultah aykoj yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik. Yul hune' escalera hujeb' sgradahil hat ch'ahtoj anma, hat ayiktoj stinhahil yuliktoj tu'. ²³ B'ay amaq' yuliktoj tu', ay hune' pultah yilnitoj b'ay pultah aykoj yetk'ulal norte, lahan b'oj pultah aykoj yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik. Xmale ya' tu' hantaj xol skab'il pultah tu', 50 metro yinh sunil.

Hune' pultah aykoj yetk'ulal sur

²⁴ Lawitu' xin yinitoj ya' tu' yetk'ulal sur han, b'et tu' ay hune'xa pultah yilnitoj yetk'ulal sur. Xmale ya' hej scuartohal b'oj stinhahil; lahan smalil hunq'ahan ti' b'oj hunq'ahan xax malelaxi. ²⁵ Hoyankoj wentanah yinh spultahil b'oj stinhahil, haka'tik'a hunq'ahanxa. 25 metro yek'oj yok 12 metro yok yiktaj satb'al. ²⁶ Yul hune' escalera 7 sgradahil, hat ch'ahtoj anma kat yahapnoj b'ay pultah tu', yinh sat pultah tu' aykoj stinhahil. Aypaxkoj nixhtej yelow te' palma yinh skab'il sq'axepal hej pilal. ²⁷ Hune'

yamaq'il ayiktoj yul, aykoj hune' spultahil yilnitoj yetk'ulal sur. Xmale ya' tu' hantaj xol hune' pultah b'oj hune'xa aykoj yetk'ulal sur, 50 metro xol.

Hune' amaq' ayiktoj yul yatut Komam

²⁸ Lawitu' xin yinitoj ya' b'ay hune' pultah aykoj yetk'ulal sur b'ay hune' amaq' ayiktoj yul tu' han. Xmale ya' hune' pultah aykoj yetk'ulal sur tu', lahan smalil b'oj hunq'ahan xax malelax yet yalanhto.

²⁹ Hej scuartohal, hej spilalil b'oj stinhahil, lahan smalil b'oj hunq'ahan xax malelax yet yalanhto. Hoyankoj hej wentanah yinh spultahil b'oj stinhahil. 25 metro yek'oj yok 12 metro yok yiktaj satb'al. ³⁰ Ay hunq'ahan hej stinhah aykoj shoyanil yatut Komam: 12 metro yok yiktaj yek'oj yok kab' metro yok yiktaj satb'al.^c ³¹ Yilnihaltij stinhahil tu' yinh amaq' ayiltij yinhtaj. Aypaxkoj nixhtej yelaw te' palma yinh hej spilalil. Yul hune' escalera waxajeb' sgradahil, hat ch'ahtoj anma, kat yahapnoj b'ay hune' pultah tu'.

Hune' amaq' ayiktoj yul yatut Komam

³² Xin yitoj ya' winaj tu' b'ay hune' amaq' ayiktoj yul tu' han, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, xmalen ya' sti', lahan-nhetik'a smalil b'oj hunq'ahan xax malelax yet yalanhto. ³³ Hej scuartohal, hej spilalil b'oj stinhahil, lahan smalil b'oj hunq'ahan xax malelax yet yalanhto. Hoyankoj wentanah yinh spultahil b'oj yinh stinhahil: 25 metro yek'oj yok 12 metro yok yiktaj satb'al. ³⁴ Yilnihaltij stinhahil tu' yinh amaq' ayiltij yinhtaj. Aykoj nixhtej yelaw

---

^c40:30 Mach kaw stxumlax tzet choche yala'iloj hebreo yinh hune' versículo ti'.

te' palma yinh hej sq'axq'epal hej spilalil; yul hune' escalera waxajeb' sgradahil, hat ch'ahtoj anma kat yahapnoj b'ay hune' pultah tu'.

³⁵ Xin yinipaxtoj ya' tu' b'ay pultah aykoj yetk'ulal norte han, xmalen ya'. Lahantik'apax smalil hune' pultah tu' b'oj hunq'ahan xax malelaxi. ³⁶ Aypax hej scuartohal, hej spilalil b'oj stinhahil, hoyankoj hej swentanahil yinh. 25 metro yek'oj yok 12 metro yok yiktaj satb'al. ³⁷ Yilnihaltij stinhahil yinh amaq' ayiltij yinhtaj. Aypaxkoj hej nixhtej yelow te' palma yinh sq'axq'epal hej spilalil. Yul hune' escalera waxajeb' sgradahil, hat ch'ahtoj anma kat yahapnoj b'ay hune' pultah tu'.

Hune' cuarto aykoj b'ay hune' pultah yetk'ulal norte

³⁸ Aypax hune' cuarto aykoj skawilal hune' stinhahil aykoj sti' pultah: b'et tu' stx'ahlax no' noq' xhnhuslaxkantoj sunil xahanb'alil. ³⁹ B'ay stinhahil hune' pultah tu', ay kanheb' te' mexhah ayayoj, kab'taj yeyoj te' yinh hunun sq'axepal, b'et tu' xhpotx'lax no' noq' xhnhuslaxkantoj sunil xahanb'alil, no' ch'a'lax ofrendahil yuh stanh mule b'oj no' ch'a'laxi yuh ya'lax paxoj shelel hej tzetet. ⁴⁰ Yinhtajiltij stinhahil tu', b'ay ch'ahtoj anma yuh yahapnoj b'ay hune' pultah aykoj yetk'ulal norte, aypaxayoj kab'xa mexhah b'et tu'; b'ay hunxa sq'axepal stinhahil pultah tu', aypaxayoj kab'xa mexhah. ⁴¹ Yuxin kanheb' mexhah ayayoj b'ay hune' sq'axepal pultah, yok kanheb'xa ayayoj b'ay hune'xa sq'axepal. Waxajeb' mexhah tu' yinh sunil, yib'anh xhpotx'lax hej no' noq'. ⁴² Ay kanheb' te' mexhah

tu' watax'eb'il yinh ch'en ch'en watax'eb'ililtoj, yuh yoknikoj yinh no' noq' xhnhuslaxkantoj sunil xahanb'alil: 75 centímetro satb'al yok 50 centímetro yekanh. Yib'anh ch'alaxatoj hej ch'en munlab'al ch'en ch'oknikoj yuh spotx'lax hej no' noq' xhnhuslaxkantoj sunil xahanb'alil b'oj hunq'ahanxa xahanb'al. ⁴³Yuliktoj tu', yinh sk'ul hej b'itz'ab' aykoj shoyanil tu', hat aykoj hunq'ahan ch'en gancho kab' yeyi, aymi 25^p centímetrohoj stel ch'en. Yib'anh hej mexhah tu' ch'alaxatoj no' chib'e ch'a'lax ofrendahil.

Hej scuarto heb' ya' sacerdote

⁴⁴B'ay hune' amaq' yuliktoj tu', yinhtajiltij hej pultah ayiktoj yul tu', hat ayiktoj kab' cuarto.^q Ay hune' aykoj skawilal hune' pultah aykoj yetk'ulal norte, yilnitoj yinh sur, yok hune'xa aykoj skawilal hune' pultah yuliktoj tu' yinh yetk'ulal sur, yilnitoj yinh norte. ⁴⁵Xalni ya' winaj tu' wet han: «Hune' cuarto yilnitoj yetk'ulal sur, yet heb' ya' sacerdote yeyi, heb' ya' ch'a'ni q'ana' sb'ah yinh yatut Komam. ⁴⁶Wal hune' cuarto yilnitoj yetk'ulal norte, yet heb' ya' sacerdote ch'a'ni q'ana' sb'ah b'ay ch'alaxatoj xahanb'al. Sk'ahol ya' Sadoc yeh heb' ya' ti' yinh yik'al ya' Leví, hanhk'anhe heb' ya' chuh shitzkoj yinh sat Komam Yahveh yuh ya'ni q'ana' sb'ah heb' ya' tet Komam», xhi ya'.

P40:43 25 Mach kaw stxumlax yinh hebreo hantaj smalil hune' mal xhb'ina b'et ti'.

^q**40:44** kab' cuarto Hakti' yalni yinh griego, wal yinh hebreo chala ta yet heb' ya' b'itnom hunq'ahan ti'.

**Hune' amaq' ayiktoj yul yatut
Komam b'oj yatut Komam**

⁴⁷ Xmale ya' tu' amaq': 50 metro yek'oj yok 50 metro satb'al. Lahan-nhetik'a skanheb'al sq'axepal. Yinh sat yatut Komam aykanh hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al. ⁴⁸ Xin yitoj ya' tu' b'ay stinhahil yatut Komam han, xmalen ya' sb'itz'ab'il: kab' metro yok yiktaj spimal hunun. Hujeb' metro^r satb'al pultah, wal sb'itz'ab'il hunun sq'axepal pultah: hune' metro yok yiktaj satb'al. ⁴⁹ Wajeb' metro yek'oj stinhahil, yok lahunheb' metro satb'al; yul hune' escalera lahunheb' sgradahil hat ch'ahtoj anma, kat yahapnoj stinhah tu'. Aykanh hunun columna sk'atanh hunun pilal.

41 ¹ Xin yitoj hune' ya' winaj tu' yul yatut Komam han, xmalen ya' hej sb'itz'ab'il: oxeb' metro satb'al hunun sq'axepal. ² Howeb' metro satb'al sti' spultahil; wal sb'itz'ab'il aykoj sq'axepal pultah tu': kab' metro yok yiktaj satb'al hunun sq'axepal. Lawitu' xmalen ya' hune' cuarto aykoj yiktajb'al,^s 20 metro yek'oj, yok lahunheb' metro satb'al.

³ Lawitu' xtoh ya' b'ay hune' cuarto nahat-ta yektoj, xmalen ya' hej sb'itz'ab'il aykoj sti' pultah tu'; hunun metro hunun. Oxeb' metro satb'al sti' tu', wal hej b'itz'ab' aykoj hunun sq'axepal pultah tu', oxeb' metro yok yiktaj hunun. ⁴ Lawitu' xmalen ya' hune' cuarto nahat-ta yektoj tu': lahunheb' metro yek'oj,

---

^r40:48 *Hujeb' metro* Hakti' yalni yinh griego, wal yinh hebreo hune' metro yok yiktaj smalil.

^s41:2 *yiktajb'al* Ha' b'ay xikiltaj yeyi.

haktik'apaxtu' satb'al. Haktu' xuh yalni ya' wet han: «Ha' hune' lugar ti' q'a' xikiltajto yeyi», xhi ya'.

⁵ Lawitu' xmalen ya' sb'itz'ab'il yatut Komam, oxeb' metro satb'al. Hej cuarto hoyankoj yinh yatut Komam, kab' metro satb'al hunun. ⁶ Yib'anhtik'a hune' cuarto ayatoj hune'xa, yuxin oxeb' piso yekanh; 30 cuarto yinh hunun piso. Ay hej te' patzab' nahat yeltij hoyankoj yinh sk'ul yatut Komam tu', yunhe yi'nikanh te' hej cuarto aykoj sq'axepal yatut Komam, yunhe mach ch'oktoj te' yul sb'itz'ab'il yatut Komam. ⁷ Nixhtejtajnhe snimejb'iloj satb'al hej cuarto hoyankoj sq'axepal yatut Komam, yuxin q'a' nimejalto satb'al hunun piso ayatoj yib'anh sataj hunq'ahan ayaytij yalanh. Ay hune' haka' escalera ch'ek' kutx'kun aykoj yinh b'ab'el piso, ha' b'ay ch'ahtoj anma, kat yahapnoj b'ay skab' piso b'oj syox. ⁸ Xwil han ta ay hune' haka' sxe' nahat yekanh sunil shoyanil yatut Komam, ha' aykoj haka' sxe'aloj hej cuarto aykoj sq'axepal yatut Komam tu'. Oxeb' metro yekanh hune' tu'. ⁹ Sb'itz'ab'il hej cuarto ayiltij yinhtaj, b'ay sq'axepal yatut Komam tu', kab' metro yok yiktaj satb'al, wal xolb'al hej cuarto aykoj sq'axepal yatut Komam tu', ¹⁰ b'oj hej scuarto heb' ya' sacerdote aykoj shoyanil yatut Komam, ay hune' amaq' aykanoj b'et tu': lahunheb' metro satb'al. ¹¹ Ay kab' spultahil hej cuarto aykoj sq'axepal yatut Komam tu', yilnihaltij b'ay amaq'. Hune' aykoj yetk'ulal norte yok hune'xa yetk'ulal sur. Kab' metro yok yiktaj satb'al hune' amaq' tu' yinh shoyanil hej cuarto tu'.

¹² Ay hune' niman nhah aykanh yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik, yinh sat yamaq'il yatut Komam, 35

metro satb'al, 45 metro yek'oj yok kab' metro yok yiktaj satb'al sb'itz'ab'il.

Smalil yatut Komam

¹³Xmale ya' tu' yatut Komam, 50 metro yek'oj yinh sunil. Hakpaxtu' amaq' b'oj niman nhah lak'ankoj yinh b'oj hej sb'itz'ab'il: 50 metro yek'oj. ¹⁴Sat yatut Komam tu' b'oj hune' majan amaq' yilnitoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, 50 metro smalil.

¹⁵Lawitu' xmalenpax ya' hantaj yek'oj hune' niman nhah aykanh yinhtaj yatut Komam, hune' yilnihaltij yinh amaq' b'oj sb'itz'ab'il^t yinh hunun sq'axepal, 50 metro smalil.

Yul yatut Komam tu', hej stinhahil yilnihaltij yinh amaq', ¹⁶hej te' umbral, nixhtej wentanah watx'eb'iliktoj yul b'itz'ab', hej cuarto shoyanil oxeb' piso, ch'ichitoj b'ay sti' pultah, pichb'ilkantoj sunil yinh te' aq'in. Pichb'ilkantoj yalanh b'oj yib'anh, sunilta hej wentanah. ¹⁷Ch'ichitij b'ay sti' pultah masanta yuliktoj yatut Komam, shoyanil sunil b'itz'ab', yul b'oj yinhtaj; ¹⁸pichb'ilkantoj yuh yelow nixhtej yechel hej querubín b'oj hej te' palma, xolb'al hunun querubín tu' aykoj hunun te' palma. Kab' yekoj sat hunun querubín tu'. ¹⁹Hune' haka' sat anma yok hune'xa haka' sat no' b'alam. Yilnitoj hunun sate tu' b'ay te' palma aykoj sq'axepal. Chuh yil-laxtoj hej nixhtej yechel hej querubín tu' shoyanil yatut Komam. ²⁰Aykankoj nixhtej yechel hej querubín tu' b'oj hej yechel hej te' palma yinh

---

^t41:15 *sb'itz'ab'il* Mach kaw stxumlaxi tzet choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

sunil sb'itz'ab'il yatut Komam, ch'ichitij b'ay piso masanta yib'anh hej pultah.

²¹ Hej te' oy aykoj sti' yatut Komam, cuadrado yeh te'. Yinh sat Lugar q'a' xikiltajto yeyi, ay hune' tzet etza lahan yilot b'oj ²² hunuj b'ay ch'ahtoj xahanb'al nab'a' aq'in: hune' metro yok yiktaj yekanh, hune' metro yek'oj, yok hune' metro satb'al. Nab'a' aq'in aykoj b'ay stxikinb'al, stz'onhob'alil b'oj sq'axq'epal. Xalni ya' tu' wet han: «Ha' hune' te' mexhah ti' aynhetik'ahayoj yinh sat Komam Yahveh», xhi ya'.

Hej pultah

²³ Kab' yekoj spultahil yatut Komam Dios b'oj Lugar q'a' xikiltajto yeyi. ²⁴ Kab' shijihaytij yinh hunun pultah: tonhe xhajlaxik'toj skab'il tu' yinh hunun pultah. ²⁵ Aykoj yechel hej querubín b'oj hej te' palma yinh spultahil yatut Komam Dios tu', lahan b'oj hunq'ahan aykoj yinh sb'itz'ab'il. Yinh sat stinhahil, yinh tajiltij tu', aykoj hune' ni'an swi'^u nab'a' aq'in. ²⁶ Yinh hunun sq'axepal stinhah tu' aykoj nixhtej wentanah watx'eb'iliktoj yul b'itz'ab', aykoj yechel hej te' palma yinh. Hej cuarto lak'ankoj yinh yatut Komam, aypaxiltij hej swi'.

Hej cuarto heb' ya' sacerdote

42 ¹ Lawitu' xin yiltij ya' tu' b'ay amaq' ayiltij yinh taj yetk'ulal norte han, xin yiniktoj ya' b'ay hej cuarto aykoj yetk'ulal norte han, yinh sat hune' amaq' ayiltij yinh taj tu' b'oj yinh sat hune' niman nhah yinh tajik'toj yatut Komam. ² 50 metro

^u41:25 swi' Mach kaw stxumlaxi tzet choche yala'iloj hebreo b'et ti'.

yek'oj sunil tu' yinh yetk'ulal norte, yok 25 metro satb'al. ³Yinh sat hune' amaq' yuliktoj yektoj, hune' lahunheb' metro smalil b'oj yinh sat hune' amaq' ayiltij yinhtaj b'ay ayayoj ch'en ch'en watx'eb'ililtoj, ay hunq'ahan cuarto aykoj b'ay syoxeb'al piso, yinh sat hune' cuarto aykoj hune'xa. ⁴Yinh sat hej cuarto tu' ayiktoj hune' stinhah yuliktoj yektoj, howeb' metro satb'al yok 50 metro yek'oj. Yilnitoj hej spultahil hej cuarto tu' yetk'ulal norte. ⁵Q'a' tz'ulik hej cuarto ayatoj yib'anh sataj hej cuarto ayaytij b'ay b'ab'el piso b'oj hunq'ahan aykoj yiktajb'al, haxkam smajtoj hej cuarto tu' hunq'ahan ayatoj yib'anh. ⁶Machkoj spilalil hej cuarto ayatoj yinh syox piso, haka' hej cuarto aykoj b'ay amaq', yuxin q'a' tz'ulik sataj hej cuarto aykoj yiktajb'al b'oj hej cuarto ay b'ay b'ab'el piso. ⁷Ay hune' b'itz'ab' ayiltij yinhtaj, 25 metro yek'oj, ha' ch'ek'toj yinh sat hej cuarto aykoj yetk'ulal hune' amaq' ayiltij yinhtaj. ⁸25 metro yek'oj hej cuarto yilnitoj yinh amaq' ayiltij yinhtaj, wal hunq'ahan yilnitoj yinh sat yatut Komam, 50 metro. ⁹B'ay hune' amaq' ayiltij yinhtaj, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, hat xhka yoktoj anma, kat yokapnoj b'ay hej cuarto aykoj yinh b'ab'el piso. ¹⁰Yinh yetk'ulal sur,^v b'ay ch'ek'toj sb'itz'ab'il amaq', yinh sat amaq' tu' b'oj yinh sat hune' niman nhah aykanh yinhtaj yatut Komam, hat aykoj hunq'ahan cuarto. ¹¹Ay hune' stinhah aykoj yinh sat hunq'ahan cuarto tu', haka' hune' aykoj b'ay hej cuarto yinh yetk'ulal norte. Lahan-nhetik'a smalil, lahan satb'al, lahan yeh b'ay ch'eltij anma,

^v42:10 *yetk'ulal sur*, Hakti' yalni yinh griego, wal yinh hebreo, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik.

lahan-nhetik'a yeyi, lahan-nhetik'a yeh b'ay ch'oktoj anma. ¹² Yalanh hej cuarto yilnitoj yetk'ulal sur, yinh sat hune' b'itz'ab' yilnitoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, hat ch'oktoj anma, kat yokapnoj b'ay hej cuarto tu', ay hune' sti' b'ay ch'ichikoj hunun stinhah tu'.

¹³ Xal ya' winaj tu' wet han: «Hej cuarto aykoj yetk'ulal norte b'oj yetk'ulal sur, xikiltaj yeyi, ha' hunq'ahan aykoj yinh sat amaq'. B'et tu' slob'toj heb' ya' sacerdote ofrenda q'a' xikiltajto yeyi, heb' ya' xhitzojkoj yinh sat Komam Yahveh. B'et tu' chaha' heb' ya' hej tajinh ofrenda, ofrenda ch'a'lax yuh stanh mule b'oj ofrenda ch'a'lax yuh ya'lax paxoj seles hej tzetet, haxkam xikiltaj yeh hune' lugar tu'.

¹⁴ Yet ch'okojtoj heb' ya' sacerdote b'et tu', mach b'ab'el'oj ch'elotij heb' ya' b'ay amaq' ayiltij yinhtaj, to b'ab'el' chaha'kanoj heb' ya' xil sq'ap b'et tu', hunq'ahan chakoj heb' ya' yinh yet xhmunla heb' ya', haxkam xikiltaj yeh xilq'ape tu'. Yalanhto maxhto ch'eliloj heb' ya' b'ay ay anma, yilal yanojkoj heb' ya' hunujxa xil sq'ap yinh», xhi ya'.

Smalil b'ay ayayoj yatut Komam Dios

¹⁵ Lawi stanhk'o ya' tu' smalen yul yatut Komam, hat xka weltij yuh ya' b'ay hune' pultah yilnitoj yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik han, xmalen ya' sunil b'ay ayayoj yatut Komam. ¹⁶ Xikanh ya' te' ni'an te' xhmalen hej tzetet, xmalen ya' hune' sq'axepal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, 250 metro yek'oj.

¹⁷ Lawitu' xmalen ya' hune' sq'axepal yetk'ulal norte, 250 metro paxoj. ¹⁸ Xmalenpax ya' yetk'ulal sur, 250 metro paxoj. ¹⁹ Lawitu' xt'anxitoj ya' yetk'ulal

b'ay xhtoh tz'ayik, xmalen ya', 250 metro paxoj.
²⁰ Xmale ya' tu' skanheb'al sq'axepal. Hoyb'il sunil hune' tx'otx' tx'otx' tu' yuh hune' peyab', 250 metro yek'oj, haktik'apaxtu' satb'al. Ha' hune' peyab' tu' xhpohnitoj xol tzet xikiltaj yeyi b'oj tzet mach xikiltajoj yeyi.

Xmeltzo^w sq'aq'al smay Komam Yahveh yul yatut

43 ¹ Haktu' xuh hin yinitoj ya' tu' b'ay hune' pultah aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik han, ² xwilni stit sq'aq'al smay Komam sDiosal Israel yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik han; xanhe xhwahchakanoj haka' hej ha' ha', xnohkantoj sat tx'otx' tx'otx' yuh sq'aq'al smay Komam. ³ Lahan hune' tzet xyelax wet tu' b'oj hune' xwil han yet xul Komam yetanojkantoj konhob' Jerusalén b'oj hune' xwil skawilal ha' niman Quebar han. Xin ay jahnoj han, x'aykanoj hinpalanh sat tx'otx' han. ⁴ Hat xka yoktoj sq'aq'al smay Komam Yahveh tu' yul hune' pultah yilnitoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, x'okapnoj yul yatut Komam. ⁵ Haktu' xuh hinyinikanh espíritu han, xin yanhaktoj b'ay hune' amaq' aykoj sq'axepal yatut Komam han, xwilni han ta xnohkaniktoj sq'aq'al smay Komam Yahveh yul yatut.

⁶ Yet linhankanhan ya' tu' hink'atanhan han, xwab'en han ta ay mak stzoteltij wet hata b'ay yatut Komam han. ⁷ Chalni: «Hach anma hach ti', ha' hune' ti' b'ay ay hintz'onhob'al han, hat xhwaha'ayoj woj han; b'et ti' chin ehojayoj xol heb' ya' israelita

^w43:1 *Xmeltzo* Ha' tzalalal, haxkam payxatik'a xtokanoj, yuxin kaw ay yelapnojal yeh hune' ti'.

yinh stohb'al q'inal han. Matxa b'aq'inh chiha'loj konhob' Israel b'oj hej sreyal spixan hinb'ih xikiltaj yeh han, matxa spoho'iltoj sb'ah winh han, matxa skistalnhetoj sb'ah yinh yechel ichamta srey b'ay xhaq'elax hej komon dios. ⁸ Xiloj heb' ya' israelita tu' spixan hinb'ih xikiltaj yeh han, yet xuni heb' ya' hej skistalil, haxkam xakanh heb' ya' hej yumbral b'oj hej yoy sk'atanh wet han, hune'nhe peyab' xhpohni yiktajb'al. Yuxin yet aytij hin-howal han, xin tanhtzeniloj heb' ya' han. ⁹ Yihab'iloj heb' ya' b'ay skistalnhetoj sb'ah tu' ti'nanh yinh ichamta yechel srey, kat wehojayoj xol heb' ya' yinh stohb'al q'inal han.

¹⁰ »Hach anma hach ti', al tet konhob' Israel yib'anhiloj yatut Komam, al tzet yeyoj yechel b'oj smalil, yunhe stx'ixwankanh heb' ya' yuh hej stx'ojal chuh. ¹¹ Ta stx'ixwojkanh heb' ya' yinh sunil tzet xax yuh, chawaha' yohtajne' heb' ya' tzet yeyoj yatut Komam, yechel yatut Komam, b'ay ch'eltij anma b'oj b'ay ch'oktoj; sunil haka' yeyoj b'oj chejb'anile yilal syijyelax b'ay yatut Komam. Tz'ib'nhehayoj sunil ti' yinh sat heb' ya', yunhe yohtajnen heb' ya' yinh k'ul tzet yeyoj, kat yanikoj heb' ya' yinh smunilal.

¹² »Ha' hune' chejb'anile ti' yilal syijyelax yib'anhiloj yatut Komam: sunil tx'otx' tx'otx' aykoj shoyanil yatut Komam, tx'otx' ayatoj swi' witz, q'a' xikiltajto chub'koj tx'otx', haktu' yalni hune' chejb'anile ti'», xhi ya'.

Hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al

¹³ Ha' hunq'ahan ti' smalil b'ay ch'ahtoj xahanb'al. Ay hune' zanja aykoj shoyanil b'ay ch'ahtoj

xahanb'al tu', haka' sxe' yekoj, yiktaj metro yeytoj yich yok yiktaj metro satb'al, 25 centímetro yeltoj sti' yinh sunil shoyanil sti' tu'. Ha' ti' smalil hantaj yekanh^x b'ay ch'ahtoj xahanb'al: ¹⁴Hata b'ay ch'ichikanh hune' zanja tu', kat yahiloj yichlaj hune' b'ab'el majan yich: hune' metro yekanh, yok yiktaj metro satb'al. Hata yichlaj hune' b'ab'el majan tu', kat yahiloj b'ay hune'xa majan hata yib'anh, kab' metro yekanh, yok yiktaj metro satb'al. ¹⁵Hune' spaq'anil b'ay ch'ahtoj xahanb'al tu', b'ay xhnhuslaxtoj xahanb'al, kab' metro yekanh. Ay kanheb' stxikinb'al aykoj hata yib'anh tu', haka' yuk'a' yekoj. ¹⁶Hune' spaq'anil tu', lahan-nhetik'a smalil sq'axepal: wajeb' metro yek'oj yok wajeb' metro satb'al. ¹⁷Lahan-nhetik'a smalil hune'xa majan aykanh yib'anh tu': hujeb' metro yek'oj yok hujeb' metro satb'al. 25 centímetro yeltoj sti' yinh sunil shoyanil b'ay ch'ahtoj xahanb'al tu'. Yiktaj metro yekoj satb'al hune' zanja aykoj shoyanil. Hej grada aykoj yinh b'ay ch'ahtoj xahanb'al tu', yilnitoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik.

¹⁸Lawitu' xalnipax ya' tu' wet han: «Hach anma hach ti', hakti' yalni Komam Yahveh Jahaw: Yinh stz'ayikal b'ay ch'alaxojkanh b'ay ch'ahtoj xahanb'al yuh snhuslaxojkantoj sunil xahanb'al b'oj yuh shamlaxojajoy chik', ha' ti' yetwanoj ay yulaxoj: ¹⁹Heb' ya' sacerdote yik'al ya' Sadoc, titnaj yinh yik'al ya' Leví, heb' ya' xhitzkoj yinh hinsat han, chawaha' hune' no' tzeh wakax tet heb' ya', yuh yanojkoj heb' ya' no' xahanb'alil yuh stx'ahtx'elaxoj

---

^x43:13 *yekanh* Hakti' yalni yinh griego, wal yinh hebreo, tz'onhob'al yeyoj.

hej skistalil. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ²⁰ Lawitu' kat hawinojtoj ninoj schik'il no', kat hatxihnojkoj yinh skanheb'al stxikinb'al b'ay ch'ahtoj xahanb'al, hunq'ahan haka' yuk'a' yekoj b'oj yinh sunil sti' ayiltoj yinh sunil shoyanil. Hakti' chuh hatx'ahtx'enojkanoj, kat yokojkanoj yinh smunilal.

²¹ Lawitu' kat hawinojtoj no' ni'an tzeh wakax x'alaxkoj xahanb'alil yuh stx'ahtx'elax hej skistalil tu', kat hanhusnujtuj no' yinhtaj watut b'ay hune' lugar alb'ilxakanoj han.

²² »Yinh skab' tz'ayik, chawaha'koj hune' no' winaj kaplaxh xahanb'alil yuh stx'ahtx'elax skistalil, hune' no' tz'ajanlahan yeyi, kat stx'ahtx'elaxojkanoj b'ay ch'ahtoj xahanb'al tu', haka'tik'a xuh stx'ahtx'elax yinh no' ni'an tzeh wakax. ²³ Yet chach tanhk'ohoj hatx'ahtx'enoj, kat hawanojkoj hunuj no' tzeh wakax yok hune' no' winaj kaneluh xahanb'alil, yilal tz'ajanlahan yeh no', ²⁴ chawaha'koj no' xahanb'alil yinh hinsat hayin Yahveh hin ti' han. Chaha'koj heb' ya' sacerdote atz'am atz'am yib'anh no', kat snhusnujkantoj heb' ya' no' sunil wet xahanb'alil hayin Yahveh hin ti' han. ²⁵ Hunun tz'ayik, yulb'al hujeb' tz'ayik, chawaha'koj hune' no' winaj kaplaxh wet xahanb'alil yuh stx'ahtx'elax skistalil han, hune' no' tzeh wakax yok hune' no' winaj kaneluh; yilal tz'ajanlahan yeh sunil no' ti'. ²⁶ Hunun tz'ayik, yulb'al hujeb' tz'ayik chaha'koj heb' ya' sacerdote xahanb'al yuh stx'ahtx'elaxojkanoj hej skistalil, kat sajb'ojkanoj b'ay ch'ahtoj xahanb'al, kat yokojkanoj yinh smunilal. ²⁷ Lawi yek'ojtoj hujeb' tz'ayik tu', yinh swaxajeb' tz'ayik, kat yichojkoj heb' ya' yanojkoj xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil

b'ay ch'ahtoj xahanb'al tu' b'oj hej xahanb'al yet aq'ank'ulal. Haktu' chuh hinchanoj teyet han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han», xhi Komam.

**Tzet yetwanoj ay yunuĵ heb' ya' yik'al ya'
Leví b'oj heb' ya' sacerdote**

44 ¹ Xin yipaxtoj ya' winaj tu', b'ay hune' pultah ayiltij yinhtaj yatut Komam yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik han, yaja' pehankanoj. ² Xalni Komam Yahveh wet han: «Xhpehojkanoj hune' pultah ti'. Mach xhajlaxoj, mach hunuj mak chuh yokojtij yul. Yilal spehojkanoj, haxkam yul hune' pultah ti' xax oktij Komam Yahveh sDiosal Israel.

³ Hanhk'anhe ya' yahaw konhob' kaw ay yelapnojal yeh chuh yokojtij, yunhe stz'onhoj ya' yuh slonoj ya' itah xikiltaj yeh yinh sat Komam Yahveh. Yilal yokojtij ya' b'ay stinhahil sti' pultah, hatik'a b'et tu' ch'elobjpaxtoj ya'», xhi Komam.

⁴ Lawitu' xin yinipaxtoj ya' tu' b'ay sb'elal pultah aykoj yetk'ulal norte han, hune' aykoj yinh sat yatut Komam. Xwil snohkaniktoj sq'aq'al smay Komam Yahveh yul yatut han, haktu' xuh way jahnoj han, x'aykanoj hinpalanh sat tx'otx' han. ⁵ Xalni Komam Yahveh wet han: «Hach anma hach ti', ab'e yinh k'ul. Hajtoj sb'aq' hasat, kat hawab'en yinh k'ul sunil tzet chin chej hawub' yinh watut han b'oj tzet yilal syijyelaxi. Chawila' yinh k'ul maktaj yetwanoj ay yoktoj yul watut han b'oj maktaj mach chuh yoktoj.

⁶ »Chawala' tet konhob' Israel kaw wi'e tu', ta hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: «K'obj'ilxa heyuni hej skistalil tu' konhob' Israel. ⁷ Xeyiktoj mak nan konhob'al yul watut han, mak machkoj

yechel hinlahk'ulal yinh yanma b'oj yinh snimanil han, yunhe yiniloj spixan watut han. Yulb'al tu' cheya'pax itah xahanb'alil wet han, hej xhepuh b'oj chik', kat hemanhk'on hinlahk'ulal yinh hej skistalil cheyuh han. ⁸Mach xeyijye heyuni tzet yetwanoj ay yulaxi yet ch'alaxkoj xahanb'al yinh xikiltajil, ha' tzet xeyuh, xeyakoj watut yul sq'ab' heb' naj nan konhob'al han. ⁹Yuxin hakti' walni hayin Yahveh Yahaw hin ti' han: Mach ch'okojtoj hunuj mak nan konhob'al yul watut han, mak machkoj yechel hinlahk'ulal yinh yanma b'oj yinh snimanil han; sunilta mak nan konhob'al ch'ehayoj xol heb' ya' israelita.

¹⁰»Yilal ya'noj tanhoj heb' ya' yik'al ya' Levi stx'ojal, heb' ya' xin anikanoj han, yet xpohniltoj sb'ah Israel winh han, yuh shaq'en hej tiyoxh.

¹¹Chuh ya'noj q'ana' sb'ah heb' ya' yinh stanhenoj spultahil watut han b'oj yinh hunq'ahanxa hej tzetet ch'ulax watut han. Ha' heb' ya' xhpotx'noj hej no' noq' xhnhuslaxkantoj sunil xahanb'alil b'oj hej no' chakoj konhob' xahanb'alil. Yilal shinha' sb'ah heb' ya' yinh ya'noj q'ana' sb'ah tet konhob'. ¹²Yaja' xax wikanh hinb'ah yinh heb' ya' han. Yuh xa' q'ana' sb'ah heb' ya' tet konhob' Israel yinh sat hej tiyoxh, xa'ni ayk'ayoj heb' ya' konhob', yilal stanhtzenoj heb' ya' stx'ojal tu'. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ¹³Mach chuh shitzojkoj heb' ya' yinh hinsat han yuh ya'noj q'ana' sb'ah heb' ya' yinh sacerdotahal, mach xhitzojkoj heb' ya' b'ay hej hintzetet xikiltaj yeh han b'oj mach ninnoj chuh shitzojkoj heb' ya' b'ay hej tzetet q'a' xikiltajto yeyi. Yilal yokoj heb' ya' yinh tx'ixwilal, yuh stanhtzenoj

heb' ya' hej skistalil xuh. ¹⁴ Yaja' xhwaha'koj heb' ya' stanhe' watut b'oj sunil tzet yetwanoj ay yulax yinh han.

¹⁵ »»Wal heb' ya' sacerdote yik'al ya' Sadoc titnaj yinh ya' Leví, maxhtik'a xb'ejkanoj heb' ya' ya'ni q'ana' sb'ah b'ay watut han, yet xpohniltoj sb'ah heb' ya' israelita winh han; heb' ya' ti' waltu' chuh shitzojkoj heb' ya' yinh hinsat han, yuh yanojkoj heb' ya' xhepuh b'oj chik' xahanb'alil wet han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ¹⁶ Chuh yokojpaxtoj heb' ya' yul watut han, kat shitzojkoj heb' ya' b'ay hinmexhah han yuh ya'noj q'ana' sb'ah heb' ya' wet han, kat yunuj heb' ya' tzet chin chej yub' han. ¹⁷ Yet ch'okojtoj heb' ya' b'ay spultahil amaq' yuliktoj tu', chaha'koj heb' ya' xil sq'ap nab'a' lino yinh. Yet cha'noj q'ana' sb'ah heb' ya' b'ay hej spultahil hune' amaq' yuliktoj tu' mato b'ay watut tu' han, mach chaha'koj heb' ya' xilq'ape lana yinh. ¹⁸ Chaha'koj heb' ya' hune' haka' boina nab'a' lino yinh swi', nab'a' lino scalzoncillo heb' ya'. Mach ninnoj shojo' heb' ya' yiktaj yunhe mach ch'eloy ha' ha' yinh heb' ya'. ¹⁹ Yalanhto maxhto ch'eltij heb' ya' b'ay amaq' ayiltij yinhtaj, b'ay ay konhob', yilal yinojiloy heb' ya' xil sq'ap xakoj yinh yet xa'ni q'ana' sb'ah heb' ya', kat yanojkanoy heb' ya' b'ay hej scuartohal watut han. Shela'iloj heb' ya' xil sq'ap, yunhe mach ch'okoj xikiltajil yeh xil sq'ap heb' ya' tu' yinh anma mach sacerdotehoj.

²⁰ »»Mach sq'oq'o'nhe' heb' ya' swi', yaja' mach chaha'pax heb' ya' ch'ib'oj xil swi'. Tonhe chiha'loj heb' ya' xil swi' yet nimejxa.

²¹ »Mach hunuj heb' ya' sacerdote ch'uk'nuj vino yet ch'okojtoj heb' ya' b'ay amaq' yuliktoj tu'.

²² »Mach chuh smohyoj heb' ya' b'oj mak kamnajxa yichamil mato mak pohb'ilxatoj sb'ah yuh; hanhk'anhe hunuj ix israelita maxhto winaj ch'ek' yinh chuh yi'noj heb' ya' mato hunuj ix yixaltik'a hunuj ya' sacerdote kamnajxa.

²³ »Yilal skuynujtuj heb' ya' hinkonhob' yinh stxumnujiloj b'aytet xikiltaj yeyi b'oj b'aytet machoj; b'aytet kistal yeyi b'oj b'aytet machoj. ²⁴ Yet ay hunuj howal, ha' heb' ya' ch'okoj juezal, kat yunuj heb' ya' tzet yetwanoj ay yulaxi. Syijye' heb' ya' sunil hinchejb'anil yilal syijyelax han b'oj tzet yetwanoj ay yulax yib'anhiloj hej hinq'inh xikiltaj yeh han, kat syijyenojkb'oj heb' ya' hej hinsábado xewb'al tz'ayik han.

²⁵ »Mach chuh shitzojkoj heb' ya' sk'atanh hunuj kamom, yunhe mach sb'aka'toj sb'ah heb' ya'. Yaja' ta smam heb' ya', smi' heb' ya', sk'ahol heb' ya', skutz'in heb' ya', yuxhtaj heb' ya' mato hunuj yanab' heb' ya' mach mohyinajoj, waltu' chuh sb'aknojtojsb'ah heb' ya'. ²⁶ Ta sb'aka'toj sb'ah heb' ya', yilal stx'ahtx'enoj sb'ah heb' ya', kat yechmanoj heb' ya' hujeb' tz'ayik. ²⁷ Yinh stz'ayikal b'ay ch'okojpaxtojsb'ah heb' ya' b'ay amaq' ayiktoj yul watut tu' han, yuh ya'noj q'ana' sb'ah heb' ya' yinh smunil, yilal yanojkoj heb' ya' xahanb'al yuh stanh mule. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

²⁸ »Mach ninnoj stx'otx' heb' ya' sacerdote chiha', hayin hinyerencia heb' ya' han. Mach cheyaha' stx'otx' heb' ya' b'et Israel ti', hayin haka' hin stx'otx' heb' ya' han. ²⁹ Tajinh ofrenda b'oj hej no' noq'

ch'alaxojkoj xahanb'alil yuh stanh mule b'oj yuh ya'lax paxoj shelel hej tzetet, ha' slob' heb' ya'. Sunil hej tzet chaha' heb' ya' israelita wet han, yet heb' ya' yeyi. ³⁰ Schab'pax heb' ya' b'aytet q'a' k'ultu yinh sunil b'ab'el sat tz'unub' b'oj yinh sunil ofrenda ch'a'laxoj wet han. Yet chesomnoj ixim harina yuh hewatx'enoj hepan, b'aytet q'a' k'ul ha' cheyaha' tet heb' ya'. Haktu' chuh yayoj hintxahyeb'al yib'anh heyatut han. ³¹ Mach chuh slonoj heb' ya' sacerdote tu' no' kamnaj noq', waxamkami ch'ik no' mato hunuj no' xol-telajil noq' xitb'ilkamoj yuh no' howla noq'.

Tzet chuh spohlaxojajoy tx'otx' tx'otx'

45 ¹ »”Yet ch'a'laxoj sortear yuh spohlaxojajoy tx'otx' tx'otx' herenciahil, yilal hepohnojiloy hune' majan tx'otx', yunhe yokoj tx'otx' wetoj hayin Yahveh hin ti' han. Xikiltaj chub'kuj hune' majan tx'otx' tx'otx' tu'. 12 mil 500 metro yek'oj tx'otx' yok lahunheb' mil metro satb'al tx'otx'. ² Yinh hune' tx'otx' tx'otx' tu' xhpohlaxojiloy hune' majan yet watut han, lahan-nhetik'a hunun sq'axepal: 250 metro hunun sq'axepal tx'otx'. Ch'ilaxojkanoj hune' majan tx'otx' shoyanil hune' tx'otx' tx'otx' tu': 25 metro chub'kanoj satb'al hune' tx'otx' tx'otx' tu'. ³ Yinh hune' majan tx'otx' xhpohlaxojiloy wetoj tu' han, chapoho'iloy hune'xa majan tx'otx': 12 mil 500 metro yek'oj tx'otx' yok howeb' mil metro satb'al tx'otx', ha' tx'otx' tu' q'a' xikiltajto yeyi, b'et tu' xhkanoy watut han. ⁴ Ha' hune' majan tx'otx' tx'otx' tu' xikiltaj yeyi, ha' tx'otx' ch'a'laxoj tet heb' ya' sacerdote ch'a'ni q'ana' sb'ah b'ay watut han b'oj

xhitzpaxkoj heb' ya' yuh ya'ni q'ana' sb'ah heb' ya' yinh hinsat hayin Yahveh hin ti' han. B'et tu' chaha'kanh heb' ya' yatut b'oj watut xikiltaj yeh han. ⁵ Ay hunxa majan tx'otx' tx'otx' 12 mil 500 metro yek'oj yok howeb' mil metro satb'al, ha' tx'otx' ch'a'laxoj tet heb' ya' yik'al ya' Leví ch'a'ni q'ana' sb'ah smunla b'ay watut han, yunhe ay hej skonhob' heb' ya'y b'ay ch'ehojajoj. ⁶ Skawilal tx'otx' tx'otx' q'a' nimejalto xikiltaj yeyi, b'et tu' chepoho'iloj hune'xa majan tx'otx' tet konhob'. 2 mil 500 metro chub'kanoj satb'al tx'otx' yok 12 mil 500 metro yek'oj tx'otx'. Xhkanojkanoj hune' tx'otx' tx'otx' ti' tet sunil konhob' Israel.

**Hune' majan tx'otx' tx'otx'
ch'a'laxoj tet ya' yahaw konhob'**

⁷ »Xhpohlaxojpaxiloj hune' majan tx'otx' tx'otx', yuh ya'laxoj tx'otx' tet ya' aykoj yahawoj konhob'. Yiktaj majan tx'otx' xhkanoj b'ay sq'axepal tx'otx' xikiltaj yeh yet watut han, yok yiktajxa tx'otx' xhkanoj sq'axepal tx'otx' pohb'ilxahiloj tet konhob'. Hune' majan tx'otx' xhkanoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik yok hune'xa majan tx'otx' xhkanoj yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik. Yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik b'oj b'ay xhtoh tz'ayik tu', lahan-nhetik'a smalil chub'ik'toj tx'otx' b'oj tx'otx' yet hej ik'ale. ⁸ Ha' hune' tx'otx' tx'otx' tu' chetnhe'kanoj ya' aykoj yahawoj konhob' tu' b'et Israel, yunhe matxa chaha' heb' ya' aykoj yahawoj konhob' tu' ek'oj ya' yanma

---

^y45:5 skonhob' heb' ya' Hakti' yeyoj yinh griego; wal yinh hebreo, 20 cuarto yeyoj.

hinkonhob' han, schab' heb' ya' ehojayoj hej yik'al Israel sat tx'otx' tx'otx' tu'.

**Chejb'anile yilal syijyen heb'
ya' aykoj yahawoj konhob'**

⁹»Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: jK'obj'ilxa heyuni hex aykoj yahawoj Israel ti'! Matxa cheyuh hej stx'ojal, matxa chex etlikoj yinh anma. Uwej st'inhanil b'oj sk'ulal. Matxa chex elq'awikoj yinh hinkonhob' han. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han. ¹⁰Tz'ajan cheyute hemalen yalil b'oj smalil hej tzetet. Efa, ha' xhmalen tzet tajinh; bato, ha' ch'oknikoj heyuh yet chemalen tzet ay yal. ¹¹Hune'nhetik'a mal yilal yoknikoj heyuh yet chemalen tzet kaw b'oj tzet ay yal. Hune' mal homer sb'ih, ch'aytoj 220 litro yul, ha' cheyako malil. Hune' homer ch'aytoj lahunheb' batohal tzet ay yal yul, lahunheb' efa lahan smalil b'oj hune' homer.

¹²»Haktik'apaxtu' yet chemalen yalil tzetet. Hune' siclo lahan b'oj 10 gramo; 60 siclo, lahan b'oj hune' mina.

¹³»Ha' hunq'ahan ofrenda ti' cheyaha': Chepoho'ayoj hetrigo b'oj hecebada yinh 60 majan, kat heya'noj hune' majan ofrendahil. ¹⁴Smalil te' aceite: Hune' batohal te' cheyaha', ha' 20 litro. Lahunheb' bato lahan yalil b'oj hune' homer. ¹⁵Yinh hej no' kaneluh: yinh kab'taj ciento no' xhlow b'ay te' k'ul-la ch'im b'et Israel, hune' no' cheyaha'. Ha' hunq'ahan ti' ch'a'laxoj yinh tajinh ofrenda, yinh hej no' noq' xhnhuslaxkantoj sunil xahanb'alil b'oj xahanb'al yet aq'ank'ulal, yunhe stanhoj smul heb' ya'. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han:

¹⁶ »Sunil anma ay yul konhob' yilal ya'noj hune' ofrenda ti' tet ya' aykoj yahawoj konhob'. ¹⁷ Yaja' yinh hej q'inh xikiltaj yeyi, yinh hej q'inh x'ahaw, yinh hej sábedo xewb'al tz'ayik b'oj yinh sunil hej q'inh ch'ek'tzelax b'et Israel, ha' ya' yahaw konhob' tu' yilal ya'noj hej no' noq' xnhuslaxkantoj sunil xahanb'alil, hej tajinh ofrenda b'oj hej vino. Ha' ya' yilal yanojiloj ofrenda ch'a'lax yuh stanh mule, hej tajinh ofrenda, no' noq' xnhuslaxkantoj sunil xahanb'alil, no' noq' ch'alaxkoj yinh hej xahanb'al yet aq'ank'ulal, yunhe stanhoj smul Israel.

¹⁸ »Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yinh sb'ab'el tz'ayik yet sb'ab'el x'ahaw, cheyaha'koj hune' no' ni'an tzeh wakax xahanb'alil, yilal tz'ajanlahan yeh no', yunhe stx'ahtx'elaxojkanoj watut han. ¹⁹ Chiha'kanh ya' sacerdote ninoj schik'il no' noq' ch'alaxojkoj xahanb'alil yuh stx'ahtx'elaxoj watut tu' han, kat yanojkoj ya' yinh hej yoyal spultahil watut han, yinh skanheb'al stxikinb'al hune' spaq'anil b'ay ch'ahtoj xahanb'al b'oj yinh hej yoyal spultahil hune' amaq' ayiktoj yul tu'.

²⁰ Haktik'apaxtu' ch'utelaxoj yinh hujeb' tz'ayik yet x'ahaw, yib'anhiloj anma maxhtik'a yultik'ahoj sk'ul kat yanojkoj smul mato mach yohtajoj. Haktu' chuh stx'ahtx'elaxoj watut han.

²¹ »Yinh tz'ayik 14 yet sb'ab'el x'ahaw, ha' tu' chex ichojkoj heyek'tzenoj q'inh Pascua. Yulb'al hujeb' tz'ayik chelob' ixim pan machkoj sipk'ab'anil.

²² Yinh hune' tz'ayik tu', yilal yanojkoj ya' aykoj yahawoj konhob' hune' no' tzeh wakax xahanb'alil yuh smul ya' chaha'koj b'oj yuh smul sunil konhob'.

²³ Hunun tz'ayik, yulb'al hujeb' tz'ayik b'ay steye'

q'inh tu', yilal yanojkoj ya' aykoj yahawoj konhob' tu' hujk'onh no' tzeh wakax yok hujk'onh no' tzeh kaneluh xahanb'alil, yilal tz'ajanlahan yeh no', kat snhusnujkantoj ya' no' sunil xahanb'alil wet hayin Yahveh hin ti' han. Hunun tz'ayik yanojpaxkoj ya' hune' no' winaj kaplaxh xahanb'alil yuh mule. ²⁴Yinh hunun no' tzeh wakax b'oj yinh hunun no' tzeh kaneluh tu', yilal ya'noj ya' hune' efa^z ixim harina ofrendahil, yok kanheb' litro te' aceite yinh hunun efa ixim harina.

Q'inh yet te' nixhtej pat

²⁵»"Hakpaxtu' chaha' ya' yinh q'inh yet te' nixhtej Pat,^a ch'ichikoj yek'tzelax yinh tz'ayik 15 yet shuj x'ahaw, yilal yanojpaxiloj ya' hej tzetet ch'oknojkoj yinh xahanb'al, yulb'al hujeb' tz'ayik. Xahanb'al ch'alaxkoj yuh stanh mule, xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil, ofrenda yet ixim harina b'oj te' aceite.

Tzet yetwanoj ay yunuaj ya' yahaw konhob' b'oj konhob'

46 ¹»"Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Yilal spehoj hune' spultahil amaq' yulb'al wajeb' tz'ayik b'ay xhmunla anma, hune' yuliktoj yektoj, aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, kat shajoj yinh sábedo xewb'al tz'ayik b'oj yinh stz'ayikal b'ay q'inh x'ahaw. ²B'ay stinhahil b'ay aykoj pultah ayiltij yinhtaj, b'et tu' ch'okojtoj ya' aykoj yahawoj

^z45:24 *hune' efa* Ha' 40 libra ixim harina.

^a45:25 *te' nixhtej Pat*, Ilwejk'anab' yinh Lv. 23:33-36; Nm. 29:12-38

konhob', kat slinjoj ya' b'ay hune' yoyal pultah; haktu' chuh yanojkoj heb' ya' sacerdote xahanb'al xnhuslaxkantoj sunil b'oj xahanb'al yet aq'ank'ulal. Hat xhaq'ewoj ya' yahaw konhob' tu' b'ay yumbralil pultah tu', lawitu' kat yelojtij ya'. Yaja' mach xhpehoj pultah tu', masanto yet ch'ayoj numnahi. ³Yinh hej sábadó xewb'al tz'ayik b'oj yinh q'inh x'ahaw, hat shaq'e' anma tu' Komam Yahveh yinh sat hune' pultah tu'. ⁴Hej no' noq' yilal yanikoj ya' aykoj yahawoj konhob' tu' xahanb'alil tet Komam Yahveh, kat snhuslaxkantoj no' sunil: wajk'onh no' tzeh kaneluh yok hune' no' winaj kaneluh; yilal tz'ajanlahan yeh sunil no' ti'. ⁵Chaha' ya' hune' efa^b ixim harina yinh hune' no' winaj kaneluh, wal yinh hunun no' tzeh kaneluh, hantajtik'a chuh ya'noj ya'. Yinh hunun smalil ixim harina tu', chaha' ya' wajeb' litro te' aceite. ⁶Yinh stz'ayikal b'ay ch'ek'tzelax q'inh x'ahaw, chaha'koj ya' hune' no' tzeh wakax xahanb'alil, wajk'onh no' tzeh kaneluh yok hune' no' winaj kaneluh; yilal tz'ajanlahan yeh sunil no' ti'. ⁷Chaha' ya' hune' mal ixim harina yinh hune' no' tzeh wakax tu', hakpaxtu' yinh no' winaj kaneluh. Wal yinh swajk'onhal no' tzeh kaneluh tu', hantajtik'a chuh ya'noj ya'. Chaha' ya' kanheb' litro te' aceite yinh hunun mal ixim harina tu'.

⁸»Yet ch'okojtoj ya' aykoj yahawoj konhob' tu', hat ch'okojtoj ya' b'ay stinhahil pultah, hat-tik'a ch'elojpaxtij ya' b'et tu'. ⁹Yet ch'okojtoj konhob' yinh sat Komam Yahveh yet ch'ek'tzelaxoj hej q'inh tu', maktik'a ch'okojtoj shaq'enoj Komam b'ay pultah aykoj yetk'ulal norte, hat-xa xhka yelojtij

---

^b46:5 *hune' efa* Ha' 20 litro mato 40 libra.

b'ay pultah aykoj yetk'ulal sur; maktik'a ch'okojtoj b'ay pultah aykoj yetk'ulal sur, hat-xa xhka yelojtij b'ay pultah aykoj yetk'ulal norte. Mach hunuj mak ch'elojtij yul pultah b'ay xtik'a oktoj, yilal nanxa pultah b'ay ch'elojtij. ¹⁰ Yilal hun chuh yokojtoj ya' aykoj yahawoj konhob' tu' b'oj konhob', hun chuh yelojpaxtij. ¹¹ Yinh hej q'inh b'oj b'ay cheyamb'a'koj heb'ah yinh xikiltajil, yilal heya'noj hune' mal ixim harina yinh hunun no' tzeh wakax, haktik'apaxtu' cheyaha' yinh hunun no' winaj kaneluh. Wal yinh hej no' tzeh kaneluh, hantajtik'a chuh heya'noj. Cheyaha' kanheb' litro te' aceite yinh hunun mal ixim harina tu'.

¹²»Yet xhwayojtij yinh yanma ya' aykoj yahawoj konhob' ya'noj hunuj yofrenda tet Komam Yahveh, yala'tik'a ta no' noq' xnhuslaxkantoj xahanb'alil, mato xahanb'al yet aq'ank'ulal, yilal shajlaxoj hune' pultah aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, kat yanojkoj ya' sxahanb'al tu' haka'tik'a chute yinh hej tz'ayik sábadó. Lawi yelojtij ya', kat speb'alaxojpaxkan pultah.

Ofrenda ch'a'laxoj hunun tz'ayik

¹³»Hunun sab'sahk'alil snhuslaxojkantoj hunun no' tzeh kaneluh xahanb'alil tet Komam Yahveh; yilal hune' hab'il sq'inal no' b'oj yilal tz'ajanlahan yeh no'. ¹⁴ Yilal ya'laxojpax hune' ofrenda yet ixim harina tet Komam hunun sab'sahk'alil: hujeb'oj libra ixim yok hunuj litro te' aceite, yunhe somlaxoj ixim. Yilal ya'laxoj hune' ofrenda ti' tet Komam Yahveh hunun tz'ayik yinh stohb'al q'inal. ¹⁵ Hunun sab'sahk'alil

snhuslaxojkantoj no' tzeh kaneluh xahanb'alil yinh stohb'al q'inal, ofrenda yet ixim harina b'oj te' aceite.

**Tzet yetwanoj ay yunuja' yahaw
konhob' yib'anhiloi tx'otx' tx'otx'**

¹⁶»Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Ta sab'toj ya' yahaw konhob' tu' hunuj majan stx'otx' tet hunuj sk'ahol, xhkanojkanoi hune' sab'ehal tu' tet yik'al ya'. ¹⁷Yaja' ta tet hunuj smunlawom ya' yahaw konhob' tu' sab'toj hunuj majan stx'otx' tu', chaha' paxoj heb' naj yet ch'apnoj shab'ilal b'ay ch'a'laxoj paxoj hej tzetet, kat yetnhenojpaxkanoi ya' yahaw konhob' tu' hunekxa, kat skanojkanoi yerenciahoj yik'al ya'. ¹⁸Mach chuh yetnhen ya' yahaw konhob' tu' tzet ay konhob', mach chuh yiniloj ya' tzet yet. Tzet yet ya', ha'nhe chuh ya'noj ya' yerenciahoj hej sk'ahol, haximwal mach mak ch'ilaxojiloi stx'otx' xol hinkonhob' han"», xhi Komam.

Hej skusinahil yatut Komam Dios

¹⁹Lawitu' xin yinitoi ya' winaj tu' b'ay hune' sti' aykoj sq'axepal pultah han, b'ay hunq'ahan cuarto yilnitoj yetk'ulal norte, hunq'ahan pohb'ilxahiloi tet heb' ya' sacerdote. B'et tu' xyeh ya' hune' amaq' ayiktoj hata yich tu' wet han, hat aykoj yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik. ²⁰Xalni ya' wet han: «Ha' hune' lugar ti' b'ay stxika' heb' ya' sacerdote no' noq' ch'alaxojkoj xahanb'alil wet yuh ya'laxoj paxoj shelel tzetet mato yuh stx'ahtx'elax hej skistalil. B'et ti' stxiklaxojpax ofrenda yet ixim harina, yunhe mach ch'ilaxojiloi b'ay amaq' ayiltoj yinhtaj, haxkam chuh

stzab'ni anma mach sacerdotehoj hunq'ahan tzetet xikiltaj yeh ti'», xhi ya'.

²¹ Haktu' xuh hinyiniloj ya' b'ay amaq' ayiltoj yinhtaj han, xin yinik'oj ya' b'ay skanheb'al stxikinb'al han. Xwilni han ta ay hunun nixhtej tz'ulik amaq' yinh hunun stxikinb'al amaq' tu'. ²² Ay hej amaq' peb'ab'iltoj yinh hunun hej stxikinb'al hune' amaq' tu', lahan-nhetik'a smalil: 20 metro yek'oj yok 15 metro satb'al. ²³ Aykoj hune' peyab' nab'a' ch'en shoyanil skanheb'al amaq' tu'; aypax hej b'ay ch'ok q'a' q'a' ayayoj yich hune' peyab' tu'. ²⁴ Haktu' xuh yalni ya' wet han: «Ha' hunq'ahan kusinah ti' b'ay stxika' heb' ya' xhmunla b'ay yatut Komam hej no' noq' ch'ilaxojtij yuh konhob'», xhi ya'.

Ha' ha' ch'eltij yul yatut Komam Dios

47 ¹ Xin yinipaxtoj ya' winaj tu' b'ay sti' yatut Komam han. Xwilni han ta ch'ahiloj ha' ha' yalanh spultahil yatut Komam, kat stoh ha' yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, b'ay yilnitoj yatut Komam. Hat xhka yaytoj ha' ha' tu' yinh swatx' b'ay ay yatut Komam, yinh yetk'ulal sur b'ay aykanh b'ay ch'ahtoj xahanb'al. ² Lawitu' xin yinihaltij ya' winaj tu' b'ay hune' pultah aykoj yetk'ulal norte han, xin ek' hin hoynoj yinhtaj yuh ya' han, masanta b'ay pultah ayiltij yinhtaj yilnitoj yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik; xwilni yahiloj wuxwun ha' ha' yinh yetk'ulal sur han. ³ X'eltoj ya' tu' yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, ib'il hune' cuerda yul sq'ab' ya' yuh, xmalen ya' howeb' cien metro yeltoj ha' ha', xin q'axponik'toj yul ha' ha' tu' yuh ya' han, hat ch'ek'

ha' yinh snuq' woj han. ⁴Xmalenpax ya' howeb'xa cien metro, xin q'axponpaxik'toj yul ha' ha' tu' yuh ya' han, yinhxa hinwitx'i' ch'ek' ha' han. Xmalenpax ya' howeb'xa cien metro, xin q'axponpaxik'toj yul ha' ha' yuh ya' han, wiktajxa ch'ahapnoj ha' han.

⁵Xmalenpax ya' howeb'xa cien metro, yaja' xax pak'inakanoj hune' ha' ha' tu' nimanil, matxa chuh hinq'axpon yul ha' han. Kaw nimejxa yenakanaytoj yich ha', yinhxanhe axhil chuh jek'toj. ⁶Haktu' xuh sq'amb'en ya' wet han: «¿Xax hawil yinh k'ul hach anma hach ti'?»», xhi ya'.

Xin yinihaltij ya' sti' ha' han. ⁷Yet xin eliloj han xwil han ta kaw aykanoj hej te' te' sti' ha'. ⁸Xalni ya' wet han: «Hat xhka yeltoj ha' ha' ti' b'ay tx'otx' tx'otx' aykoj yetk'ulal b'ay ch'ahiløj tz'ayik, ch'eltoj ha' b'et Arabá, kat yapnikanoj ha' xol ha' Mar Muerto. Yet ch'ayapnoj ha' xol ha' mar tu', kat sajb'iloj ha'. ⁹Sunil b'ay ch'apnoj hune' ha' niman^c ti', ch'ehojk'oj sunil tzet itzitzal yeh ay yul ha'. Hun tenan no' kay ch'ehoj yul ha', haxkam kaw sajxa ch'eløjkoj ha' k'achi'la ha' yuh hune' ha' ha' ti'. Sunil tzet ch'ehojk'oj yul ha'. ¹⁰Skawilal ha' niman tu' ch'ehojayoj heb' naj lujnhehom kay, ch'ichohtij b'et En-gadi masanta b'et En-eglaim, b'et tu' stajtze' heb' naj stxim. Kaw tx'ihalkanoj no' kay ch'ehoj b'et tu' b'oj nanan-nhe smajanil no', haka' no' ay yul ha' mar Mediterráneo. ¹¹Yaja' b'ay hej soq'omal ha' b'oj b'ay ha'laj, mach sajb'ojiloj ha'. B'et tu' ch'ilaxojatij atz'am atz'am. ¹²Yinh skab'il sti' ha' niman tu' sch'ib'ojkanh hej te' satnom te'. Mach xhtajojiloj sxaj te', mach sb'eja'kanoj te' ya'noj sat. Aynhetik'a sat

---

^c47:9 *niman* Ya'taj stxumlax hebreo b'et ti'.

te' hunun x'ahaw, haxkam ha' ha' xhayen te', hat ch'eliloj ha' b'ay yatut Komam. Ch'oknojkoj sat te' itahil, wal sxaj te' anhil ch'oknojkoj.

Snajachil tx'otx' tx'otx'

¹³»Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han: Ha' hunq'ahan ti' snajachil^d tx'otx' tx'otx' ch'a'laxoj yerenciahoj 12 yik'al Israel. Kab' majan chiha' ya' José. ¹⁴Xin ta'wekoj yul hinti' wa'ni hune' tx'otx' tx'otx' ti' tet heb' ya' heyichmam han. Lahan-nhe cheyute' hepohnojajoj tx'otx' teyinh. Ha' tx'otx' cheyiha' heyerenciahoj.

¹⁵»Snajachil tx'otx' yinh yetk'ulal norte, ch'ichitoj b'ay ha' mar Mediterráneo, kat yek'toj b'ay konhob' Hetlón masanta b'ay ch'oktoj sb'elal Zedad, ¹⁶Hamat, Berota, Sibraim aykoj xolb'al tx'otx' Damasco b'oj tx'otx' Hamat; Hazar-haticón aykoj b'ay snajachil Haurán. ¹⁷Yuxin snajachil tx'otx' yinh yetk'ulal norte, hat ch'ichojtoj b'ay ha' mar Mediterráneo masanta b'et Hazar-enán. Yetk'ulal norte xhkanojkanoj tx'otx' Damasco b'oj Hamat.

¹⁸»Snajachil tx'otx' yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, hat ch'ichitoj b'et Haurán b'oj Damasco, kat yaytoj b'ay ha' niman Jordán yinh yetk'ulal sur, yiktajb'al Israel b'oj Galaad. Ch'ek'toj b'ay ha' mar Muerto, kat stokanoj yetk'ulal sur, masanta b'et Tamar.^e Ha' ti' snajachil yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik. ¹⁹Snajachil tx'otx' yinh yetk'ulal sur, hat

---

^d47:13 *snajachil* Ilwejk'anab' yinh Nm. 34:1-12

^e47:18 *Tamar*. Hakti' yeyoj yinh griego, wal yinh hebreo chala ta xhmalelax masanta b'ay ha' Mar Muerto.

ch'ichojtij b'et Tamar, masanta b'ay ha' ha' ay yul desierto yet Meriba Cades, yetk'ulal b'ay xhtanhtoj snuq' ha' ha' yet Egipto, kat yapnojkanoj b'ay ha' mar Mediterráneo.

²⁰ »Snajachil tx'otx' yinh yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik, ha' mar Mediterráneo ch'okoj snajachiloj tx'otx', ch'ichojoj tx'otx' b'ay snajachil sur masanta b'ay ch'oktoj sb'elal Hamat.

²¹ »Yilal hepohnojajoj hune' tx'otx' tx'otx' ti' yinh 12 yik'al Israel. ²² Cheyaha' sortear tx'otx' heyerenciahoj hexol b'oj xol heb' naj nan konhob'al ch'ehayoj hek'atanh, heb' naj ay sk'ahol hexol. Haka' israelita cheyute'koj heb' naj. Yuxin yilal yi'noj heb' naj yet xol yik'al Israel. ²³ Hat chiha' heb' naj yerencia b'ay stx'otx' hune' ik'ale b'ay ch'ehayoj heb' naj. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

Xhpohlaxojajoj tx'otx' tx'otx' yinh hej ik'ale

48 ¹ »Ha' ti' sb'ih hej ik'ale b'oj hej stx'otx' chiha' hunun: Ch'ichojoj snajachil yet ya' Dan yetk'ulal norte, kat yek'toj b'et Hetlón, masanta b'et Hamat b'oj Hazar-enán, ha' hune' majan aykoj b'ay snajachil Damasco b'oj Hamat. Hat ch'ichojtij snajachil stx'otx' ya' Dan tu' yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, masanta yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik.

² »B'ay snajachil yet ya' Dan, hat ch'a'laxoj yet ya' Aser, ch'ichojoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

³ »B'ay snajachil yet ya' Aser, hat ch'a'laxoj yet ya' Neftalí, ch'ichojoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

⁴ »B'ay snajachil yet ya' Neftalí, hat ch'a'laxoj yet ya' Manasés, ch'ichojtoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

⁵ »B'ay snajachil yet ya' Manasés, hat ch'a'laxoj yet ya' Efraín, ch'ichojtoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

⁶ »B'ay snajachil yet ya' Efraín, hat ch'a'laxoj yet ya' Rubén, ch'ichojtoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

⁷ »B'ay snajachil yet ya' Rubén, hat ch'a'laxoj yet ya' Judá, ch'ichojtoj yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

⁸ »B'ay snajachil yet ya' Judá, hat xhkanoj hune' majan tx'otx' tx'otx' chapoho'iloj. 12 mil 500 metro satb'al tx'otx', lahan shojik'oj tx'otx' b'oj yaq'b'ilxa tx'otx' tx'otx'; ch'ichitoj tx'otx' yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik. Yiktajb'al hune' majan tx'otx' tx'otx' tu' xhkanoj yatut Komam.

Hune' majan tx'otx' tx'otx' pohb'ililoj tet Komam

Ez. 45:1-6

⁹ »Hune' majan tx'otx' tx'otx' xhpohlaxojiloj wet hayin Yahveh hin ti' han, yilal 12 mil 500 metro yek'oj tx'otx', yok lahunheb' mil^f metro satb'al tx'otx'. ¹⁰ Yinh hune' tx'otx' tx'otx' tu' xhpohlaxojiloj hune' majan tx'otx' tx'otx' yetnhe heb' ya' sacerdote yeyi. 12 mil 500 metro yek'oj yinh yetk'ulal norte, yok howeb' mil metro yek'oj yinh yetk'ulal sur.

---

^f48:9 *lahunheb' mil* Hakti' yalni yinh griego, wal yinh hebreo howeb' mil metro satb'al.

Yiktajb'al hune' tx'otx' tx'otx' tu' ch'alaxojkanh watut hayin Yahveh hin ti' han. ¹¹ Pohb'ililøj hune' tx'otx' tx'otx' ti' tet heb' ya' sacerdote pohb'ililøj sb'ah wet han, heb' ya' yik'al ya' Sadoc x'a'ni q'ana' sb'ah yinh smunla wet han. Mach xpohiltoj sb'ah heb' ya' winh han, yet xpohniltoj sb'ah yaq'b'ilxa heb' ya' israelita; mach xpohiltoj sb'ah heb' ya' winh haka' yaq'b'ilxa heb' ya' yik'al ya' Leví han. ¹² Yuxin yet heb' ya' sacerdote tu' yeh hune' majan tx'otx' tx'otx' q'a' xikiltajto yeyi, tx'otx' xhpohlaxojiløj wet han, tx'otx' ayayoj sk'atanh stx'otx' heb' ya' yik'al ya' Leví. ¹³ Ch'a'laxojpax hune' majan stx'otx' heb' ya' yik'al ya' Leví b'ay snajachil stx'otx' heb' ya' sacerdote, 12 mil 500 metro yek'oj tx'otx', yok howeb' mil metro satb'al tx'otx'. Smalil sunil hune' tx'otx' tx'otx' xhpohlaxojiløj wet tu' han, 12 mil 500 metro yek'oj tx'otx', yok lahunheb' mil metro satb'al tx'otx'. ¹⁴ Ha' hune' majan tx'otx' tx'otx' ti' q'a' k'ultu yul konhob', mach chuh stxonhlaxojtoj tx'otx', mach xhelelaxojtoj tx'otx', mach ch'alaxojik'toj tx'otx' yinh sb'ih hunujxa anma, haxkam pohb'ililøj tx'otx' wet hayin Yahveh hin ti' han.

¹⁵ »Tx'otx' xhto kanoj, tx'otx' 12 mil 500 metro yek'oj, yok 2 mil 500 metro satb'al, mach xikiltajtoj yeh tx'otx' tu'. Chuh yehojayoj anma sat tx'otx', kat slowoj no' noq' b'et tu'. Yiktajb'al xhkanøj konhob'. ¹⁶ Lahan-nhetik'a smalil hej sq'axepal b'ay xhkanøj konhob' tu', 2 mil 250 metro yek'oj yinh yetk'ulal norte, hakpaxtu' smalil yinh yetk'ulal sur, b'ay ch'ahiløj tz'ayik b'øj b'ay xhtoh tz'ayik. ¹⁷ Shoyanil konhob' tu' xhkanøj b'ay xhlowoj no' noq': 125 metro satb'al. ¹⁸ Yinhtajiltij konhob' tu'

xhkanoj hune'xa majan tx'otx' tx'otx', skawilal b'ay tx'otx' tx'otx' pohb'ililoj wet han. Howeb' mil metro yek'oj tx'otx' yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, yok hanik'xa tx'otx' yinh yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik. Xhmunlanhelaxoj hune' tx'otx' tx'otx' tu': sat tz'unub' ch'ahoj sat tx'otx', ha' slob' anma xhmunlahoj yul konhob'. ¹⁹ Heb' ya' munlawom yul konhob', ha' heb' ya' xhmunlanhenoj hune' tx'otx' tx'otx' tu', mach yok yinh tzet ik'alehal heb' ya'. ²⁰ Sunil tx'otx' tx'otx' pohb'ililoj tu' b'oj tx'otx' yet konhob', lahan-nhetik'a hej sq'axepal tx'otx', 12 mil 500 metro hunun.

Tx'otx' tx'otx' yet ya' yahaw konhob'

Ez. 45:7-8

²¹ »Tx'otx' xhkanoj b'ay skab'il sq'axepal tx'otx' tx'otx' pohb'ililoj b'oj tx'otx' yet konhob', yet ya' yahaw konhob' yeh tx'otx'. 12 mil 500 metro satb'al hunun majan tx'otx' tx'otx' ch'a'laxoj tet ya'; hune' majan tx'otx' yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, yok hune'xa majan tx'otx' yinh yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik. Hun xhkanoj sunil tx'otx' tx'otx' ti' b'oj shojik'oj hunq'ahanxa tx'otx'. Yiktajb'al xhkanoj tx'otx' pohb'ililoj wet han b'oj stx'otx'al watut xikiltaj yeh han. ²² Hakpaxtu' tx'otx' yet heb' ya' yik'al ya' Leví b'oj tx'otx' yet konhob', hat xhkanoj tx'otx' yiktajb'al snajach ya' Judá b'oj ya' Benjamín, yiktajb'al tx'otx' yet ya' yahaw konhob'.

²³ »Wal stx'otx' yaqb'ilxa hej ik'ale, hat ch'a'laxoj hune' majan yet ya' Benjamín yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

²⁴ »B'ay snajachil yet ya' Benjamín tu' ch'a'laxoj yet ya' Simeón, yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

²⁵ »B'ay snajachil yet ya' Simeón tu' ch'a'laxoj yet ya' Isacar, yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

²⁶ »B'ay snajachil yet ya' Isacar tu' ch'a'laxoj yet ya' Zabulón, yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

²⁷ »B'ay snajachil yet ya' Zabulón tu' ch'a'laxoj yet ya' Gad, yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik.

²⁸ »B'ay snajachil yet ya' Gad tu' ch'ichojtoj tx'otx' yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik masanta b'ay xhtoh tz'ayik; ch'ichojtoj najach tu' b'et Tamar, masanta b'ay ha' ha' yet Meriba Cades b'oj b'ay xhtanhtoj snuq' ha' ha' yet Egipto, kat yapnojkanoj b'ay ha' mar Mediterráneo.

²⁹ »Ha' hune' tx'otx' tx'otx' ti' cheyaha' sortear, kat hepohnojajoj yinh hej yik'al Israel, ha' tx'otx' xhkanojkanoj yerenciahoj. Hakti' chuh spohlaxojkanajoj hune' tx'otx' tx'otx' tu'. Hayin Yahveh Yahaw hin ti' xhwal han.

Hej spultahil Jerusalén

³⁰ »Ha' ti' smalil speyab'il konhob' b'oj b'ay ch'elajtij anma b'et Jerusalén:

»Yinh yetk'ulal norte, 2 mil 250 metro smalil.

³¹ Ch'okoj sb'ih hej yik'al Israel yinh hej spultahil konhob' tu'. Ay oxeb' pultah xhkanoj yinh yetk'ulal norte: yet ya' Rubén, ya' Judá b'oj ya' Leví.

³²»Yinh yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, 2 mil 250 metro smalil konhob' tu', xhkanoj oxeb' spultahil: yet ya' José, ya' Benjamín b'oj ya' Dan.

³³»Yinh yetk'ulal sur, 2 mil 250 metro smalil konhob' tu', xhkanoj oxeb' spultahil: yet ya' Simeón, ya' Isacar b'oj ya' Zabulón.

³⁴»Yinh yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik, 2 mil 250 metro smalil konhob' tu', xhkanojpax oxeb' spultahil: yet ya' Gad, ya' Aser b'oj ya' Neftalí.

³⁵»Sunil shoyanil konhob' tu', b'alunheb' mil metro smalil. Yinh hune' tz'ayik tu' ch'ichohtij yal-laxoj yinh konhob': “YA' Yahveh-sama”,⁸ xhinahoj yinh», xhi Komam.

---

⁸48:35 *Yahveh-sama* Ay Komam Yahveh b'et ti', haktu' chaliloj hune' tzoti' ti' yinh hebreo.